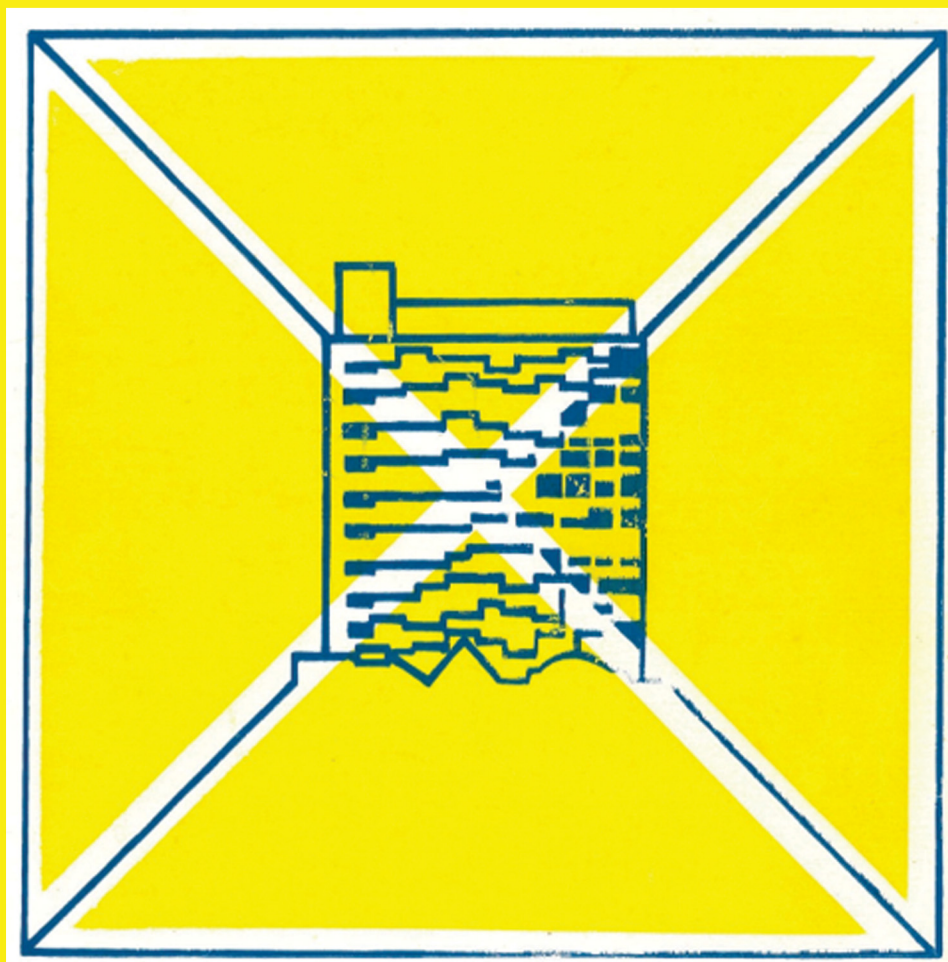

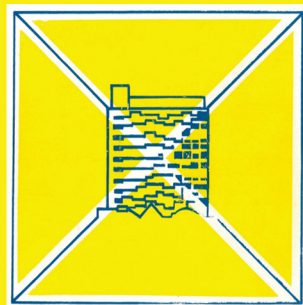
S POMENICA kronika 2

Nekaj prispevkov o zgodovini
Medikohistorične sekcije
Slovenskega zdravniškega društva (MHS SZD)

Od ustanovitve pa do danes

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

Spomenica

Kronika 2

Urednik
Franc Janžekovič

Naslov **Spomenica**
Title *Memorial*

Podnaslov **Kronika 2**
Subtitle *Chronicle 2*

Urednik Franc Janžekovič
Editor (Univerza v Maribor, Fakulteta za naravoslovje in matematiko)

Uredniški odbor Elko Borko
Editorial board (Medikohistorična sekcija Slovenskega zdravniškega društva)

Lucijan Borko
(Ortopedska specialistična ambulanta)

Boža Janžekovič
(Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor)

Gregor Pivec
(Univerzitetni klinični center Maribor)

Jelka Reberšek Gorišek
(Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Center za medicinsko pravo)

Zmago Turk
(Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede)

Jernej Završnik
(Zdravstveni dom dr. Adolfa Drolca Maribor)

Tehnični urednik Jan Perša
Technical editors (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)

Oblikovanje Jan Perša
ovitka (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba)
Cover designer

Grafika na ovitku Avtor: Herbert Pušnik, akad. slikar
Cover graphics

Grafične priloge Vsi viri so lastni, razen če ni navedeno drugače.
Graphics material Janžekovič (urednik), 2026

Založnik **Univerza v Mariboru**
Published by **Univerzitetna založba**
Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija
<https://press.um.si>, zalozba@um.si

Izdajatelj **Slovensko zdravniško društvo**
Issued by **Zdravniško društvo Maribor**
Medikohistorična sekcija Slovenskega zdravniškega društva
Dunajska cesta 162, 1000 Ljubljana, Slovenija
<https://www.szd.si>, info@szd.si

Izdaja
Edition Prva izdaja

Izdano
Published at Maribor, Slovenija, junij 2026

Vrsta publikacije
Publication type E-knjiga

Dostopno na
Available at <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/1129>

© Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba
/ *University of Maribor, University of Maribor Press*

Besedilo / *Text* © Avtorji prispevkov in Meško, Ulčnik (urednika), 2026

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna. / *This work is released under a Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 4.0 International license.*

Uporabnikom je dovoljeno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javno priobčitev in predelavo avtorskega dela, če navedejo avtorja in širijo avtorsko delo/predelavo naprej pod istimi pogoji. Za nova dela, ki bodo nastala s predelavo, ni dovoljena komercialna uporaba.

Vsa gradiva tretjih oseb v tej knjigi so objavljena pod licenco Creative Commons, če ni navedeno drugače. Če želite ponovno uporabiti gradivo tretjih oseb, ki ni zajeto v licenci Creative Commons, boste morali pridobiti dovoljenje neposredno od imetnika avtorskih pravic.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Publikacija je bila uredniško lektorirana.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

614.2(497.4)(091)(082)(0.034.2)

SPOMENICA [Elektronski vir] : kronika 2 / urednik Franc Janžekovič. - 1. izd. - E-zbornik. - Maribor : Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2026

Način dostopa (URL): <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/1129>

ISBN 978-961-299-154-8 (PDF)
doi: 10.18690/um.3.2026
COBISS.SI-ID 280351235

ISBN 978-961-299-154-8 (pdf)
978-961-299-155-5 (mehka vezava)

DOI <https://doi.org/10.18690/um.3.2026>

Cena Brezplačni izvod
Price

Odgovorna oseba Prof. dr. Zdravko Kačič,
založnika rektor Univerze v Mariboru
For publisher

Citiranje Janžekovič, F. (ur.). (2026). *Spomenica: Kronika 2*. Univerza v Mariboru,
Attribution Univerzitetna založba. doi: 10.18690/um.3.2026

Kazalo

Elko Borko: Predgovor	1
Peter Borisov: Nastanek in razvoj slovenskega društva za preučevanje zgodovine zdravstvene kulture	5
Elko Borko, Viljem Brumec, Boža Janžekovič, Gregor Pivec: Zgodovina medikohistorične sekcije Slovenskega zdravniškega društva	13
Elko Borko, Boža Janžekovič, Zmago Turk: Ob 50-letnici delovanja Medikohistorične sekcije Slovenskega zdravniškega društva (MHS SZD) v Mariboru	23
Elko Borko, Dejan Bratuš, Jernej Završnik: Pomembni dogodki iz 160. letne zgodovine Slovenskega zdravniškega društva ..	31
Od ustanovitve Zdravniškega bralnega društva 1861 do Slovenskega zdravniškega društva 1919	31
Slovensko zdravniško društvo od leta 1919 do razpada Jugoslavije in okupacije leta 1941	35
Slovensko zdravništvo med 2.svetovno vojno	36
Slovensko zdravniško društvo ponovno enotno.....	37
Jernej Završnik, Elko Borko: Razvoj varstva žena, otrok in mladine (ŽOM) (dojenčki, otroci, mali otroci, šolska mladina, žene, matere, delavci, starejši) na slovenskem delu Štajerske skozi čas	39
Uvod.....	39
Razvoj zdravstva žena, otrok in mladine od 18. stoletja pa do prve svetovne vojne na slovenskem delu Štajerske	41
Razvoj zdravstva žena, otrok in mladine med prvo in drugo svetovno vojno na slovenskem delu Štajerske - Razvoj hospitalne dejavnosti žena med prvo in drugo svetovno vojno v Mariboru in Celju.....	45
Razvoj ambulantne zdravstvene dejavnosti žena med prvo in drugo svetovno vojno v Mariboru.....	47
Razvoj in spremembe v socialno medicinskih zdravstvenih ustanovah v Mariboru	

od 1941 do 1957.....	55
Razvoj ambulantne zdravstvene dejavnosti žena in otrok v Mariboru od 1941 do ustanovitve Zdravstvenega doma leta 1957.....	58

Viri in literatura..... 61

1 Arhivski viri.....	61
2 Časopisni viri.....	61
3 Monografije.....	61
4 Drugo gradivo.....	62

Priloge..... 63

Priloga 1: Delovanje MHS SZD in ZDZZKS v obdobju od decembra 1998 do maja 2026.....	65
Priloga 2: Pismo Ivana Pintarja.....	82
Priloga 3: Odločba o ustanovitvi strokovnih sekcij.....	83
Priloga 4: Pismo Emane Pertla.....	84
Priloga 5: Pismo Antona Dolenca.....	86
Priloga 6: Seznam članov in pridruženih članov MHS SZD, na dan 5. 5. 2026.....	88
Priloga 7: Seznam preminulih članov in pridruženih članov MHS SZD, na dan 5. 5. 2026.....	92
Priloga 8: Seznam častnih članov in prejemnikov listin MHS SZD.....	93
Priloga 9: Pregled članov odborov v obdobju od 1998 do 2026.....	95
Priloga 10: Spominska obeležja.....	97

Predgovor

PROF. DR. ELKO BORKO
Predsednik MHS SZD od 2008 do 2026

Leta 1951 so v Ljubljani ustanovili Sekcijo za zgodovino medicine, ki je bila dvanajsta sekcija našega matičnega društva Slovenskega zdravniškega društva (SZD). Prvi predsednik sekcije je bil doc. dr. Ivan Pintar.

Kmalu je prišlo do zahteve, da se podobne sekcije po takratnih jugoslovanskih republikah združijo. Na skupščini, ki je bila v Beogradu leta 1955, so ustanovili Jugoslovansko društvo za zgodovino medicine, farmacije in veterine. Le-to se je leta 1963 preimenovalo v Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije. Ustanovni sestanek slovenske sekcije Jugoslovanskega društva za zgodovino medicine, farmacije in veterine je bil leta 1963 v Ljubljani. Naloge predsednika je prevzel doc. dr. Ivan Pintar. Večina slovenskih zdravnikov, ki so se občasno ukvarjali z zgodovino medicine,

so tako bili člani obeh strokovnih sekcij. Zaradi novo nastale sekcije jugoslovanskega društva in smrti predsednika doc. Pintarja je Sekcija za zgodovino medicine SZD leta 1963 prenehala obstajati.

Leta 1967 je postal predsednik SZD prof. Anton Dolenc, ki se je s svojimi sodelavci aktivno zavzel, da se v okviru zdravništva obnovi Sekcija za zgodovino medicine. Odločil je, da bo sedež sekcije v Mariboru in da deluje pod novim imenom Medikohistorična sekcija Slovenskega zdravniškega društva (MHS SZD).

Ob praznovanju 50. obletnice dela MHS SZD z domicilom v Mariboru, leta 2018, smo sklenili, da bomo, tako kot je to bilo opravljeno ob praznovanju desete obletnice, pripravili in objavili podobno publikacijo, kot so jo objavili leta 1978.

V tem času je prof. Zvonka Zupanič Slavec v tretji knjigi obširne monografije Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem napisala tudi poglavje o Zgodovini medicine, v katerem je nekajkrat zapisala o dosežkih MHS SZD, ki deluje v Mariboru. Avtorica je korektno opisala delovanje mariborskih medikohistorikov. Vendar menimo, da sta vloga, pomen in delovanje MHS SZD tako pomembna, da ob koncu večkrat ponovljenega mandata izpolnimo obljubljeni in z nekaterimi novimi podatki dopolnimo zgodovino zdravstva.

V ta namen smo pripravili novo Spomenico - kroniko 2 v katero smo vključili tri že objavljene prispevke in dve pomembnejši besedili, ki še nista bile objavljene.

Prvi prispevek z naslovom Nastanek in razvoj Slovenskega društva za preučevanje zgodovine zdravstvene kulture je napisal takratni doc. dr. Peter Borisov, predstojnik Inštituta za zgodovino medicine Medicinske fakultete UL in je bil objavljen v omenjeni Jubilejni spomenici Mediko historične sekcije 1968-1978. Njegovo poročilo je pomembno, saj nas seznanja z njegovimi pogledi na dogodke ob ustanovitvi MHS SZD in vzrokih, da je leta 1963 MHS prenehala obstajati. Hkrati nas še seznanja, da je leta 1969 bila tudi sekcija Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije razpuščena (ZDZZKS).

Drugi prispevek je ponatis članka Zgodovina Medikohistorične sekcije (MHS) Slovenskega zdravniškega društva, ki je bil objavljen v Zdravniškem vestniku leta 2010. Mariborski medikohistoriki so v prispevku opisali delovanje MHS SZD v času, ko sta MHS vodila prim. Eman Pertl in nato prof. Edvard Glaser, torej od 1979 do 2007. Slednji je bil hkrati, od leta 1980 do 2007 tudi predsednik mariborske podružnice Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije (ZDZZKS), ki je bila v Ljubljani leta 1976 obnovljena kot samostojno slovensko društvo.

Tretji prispevek je 50 let delovanja MHS SZD v Mariboru, ki je bil predstavljen na slovesnosti leta 2018, v polno zasedeni dvorani rektorata Univerze v Mariboru in je dokumentiran s številnimi dokumenti iz zbirke prim. Pertla, iz depojev Pokrajinskega arhiva v Mariboru. V reviji Isis pa je bil objavljen prispevek s podrobnostmi proslave in s številnimi fotografijami (Isis 2018 št. 8-9).

Četrty prispevek je rokopis scenarija za pripravo video zapisa o Pomembnih dogodkih v 160-letni zgodovini Slovenskega zdravniškega društva. Vodstvo SZD je zadolžilo MHS, da je pripravila besedilo, založnik VAN GAG pa je izdelal video predstavitev. Vsebina je bila predstavljena na 160. konferenci Slovenskega zdravniškega društva, danes pa je sestavni del spletne predstavitve našega stanovskega društva. Besedilo je

pripravil prof. Elko Borko s svojimi sodelavci v MHS SZD. Dosegljiva je tudi na spletni povezavi: <https://www.szd.si/o-drustvu/zgodovina-drustva/>

Peti prispevek je Razvoj varstva žena, otrok, mladine (ZOM) (dojenčki, mali otroci, šolska mladina, žene, matere, delavci, starejši) na slovenskem delu Štajerske skozi čas. Prispevek sta pripravila izr. prof. Jernej Završnik in prof. Elko Borko in je bil predstavljen na strokovnem posvetu Javno zdravje na Slovenskem skozi stoletno perspektivo leta 2023 v Slovenski matici v Ljubljani. To besedilo še ni bilo objavljeno. Prispevek je opremljen s številnimi dokumenti in opisuje zgodovinsko pomembne socialno ekonomske razmere v našem okolju skozi čas.

V Spomenici - kroniki 2 so zapisani vsi strokovni sestanki, strokovne ekskurzije in drugi prireditve od leta 1968 do danes. Tu so tudi imena zdravnikov in zobozdravnikov, ki so med svojim rednim

poklicnim delom našli čas in spodbudo za sodelovanje pri raziskovanju zgodovine medicine, zdravstvene kulture in širše humanistične vpetosti zdravstvenih delavcev v sedanje družbene razmere.

Našo zahvalo, da se je ohranil kronološki zapis delovanja MHS SZD, dolgujemo naši tajnici Boži Janžekovič, ki je skrbno vodila zapisnike dogodkov in nas spodbujala, da sestavimo in izdamo Spomenico, sočasno pa opravljala lektorska opravila. Moja zahvala velja tudi uredniškemu odboru, ki ga je vodil prof. Franc Janžekovič in skrbel za vsa pomembna dela pri pripravi tipkopisa, recenzentu doc. Gregorju Pivcu, ki je pregledal gradivo in pomagal pri izbiri prispevkov. Moja zahvala velja tudi Zdravniškemu društvu Maribor in Univerzitetni založbi Maribor za podporo pri izdaji Spomenice, oblikovalcu Janu Perši za ustrezno ureditev, podobno prvi Spomenici 1968-1979 in tiskarni CICERO za tisk kronike dela MHS SZD. Nazadnje velja naša zahvala Zdravniškemu vestniku in Isisu za dovoljenje, da smo ponovno objavili oba prispevka.

Zasl. prof. dr. Elko Borko

Predsednik MHS SZD od 2008 do 2026

Nastanek in razvoj slovenskega društva za preučevanje zgodovine zdravstvene kulture

DOC. DR. PETER BORISOV
Ljubljana, Slovenija

Pravijo, da so si ljudje s podobnimi cilji tudi po značaju več ali manj podobni. Da bi uresničili svoje cilje, se medsebojno povezujejo in združujejo, kar prispeva k smotrnejšemu premagovanju težav in ovir ter k doseganju določenih idealov, ki so njihovi miselnosti najbližji. Podobno bi bilo tudi z amaterji-entuziasti s področja medikohistoriografije, ki ustanavljajo v kulturnih deželah sveta posebna društva, s posebnimi pravili in statuti.

Po trditvah medikohistoriografa SIGERISTA se preučevanje zgodovine medicine odvija po treh različnih smereh. Zajeten študij je t. i. historična in

geografska patologija, kamor sodi paleopatologija. Posebno vlogo imajo pri tem biosocialni momenti, ki uravnava razvoj in širjenje epidemij, po drugi strani pa bogatijo empirično medicino. Izrednega pomena so prav tako študije, ki se nanašajo na zdravnikovo dejavnost v preteklosti, na preučevanje uspehov in porazov v razvoju zdravstva. Posebne pozornosti naj bi bili deležni tudi socialni dejavniki, ki usmerjajo razvoj javnega zdravstva s podobnimi mehanizmi kot pri razvoju družbe same.

Razvoj medicine je potemtakem odvisen od kulturne stopnje družbe.

Potreba po preučevanju zgodovine medicine se je porodila pred pol stoletja tudi pri nas. Pomemben datum v razvoju znanstvenega, strokovnega in prav tako pedagoškega delovanja na področju slovenske medikohistoriografije bi bilo leto 1934, ko je bil za honorarnega predavatelja za zgodovino medicine na Medicinski fakulteti v Ljubljani imenovan tedanji ginekolog Bolniške blagajne v Ljubljani, dr. Ivan Pintar. (1)

Pintar je objavil več uspešnih medikohistoričnih člankov in razprav; prvi tak članek jo bil tiskan v Glasilu Zdravniške zbornice v Ljubljani leta 1927. (2) (Bibliografskih podatkov namenoma nikjer ne navajamo, ker menimo, da ti ne sodijo v pričujoč članek, temveč v popolnoma samostojno publikacijo.)

Iz skopih arhivskih virov povzemamo, da so bili že okoli leta 1930 resni poskusi, da bi ustanovili Sekcijo za zgodovino medicine SZD v Ljubljani; Pintar jo namreč ta čas pritegnil k sodelovanju primarija dr. Franca Derganca, prvega urednika Zdravniškega vestnika, precej pozneje pa še dr. Mirka Karlina. Toda vsi ti poskusi se žal niso uresničili; Pintar je ostal v Ljubljani osamljen. Posamezniki pa so samostojno delovali in objavljali. V sosednji Hrvaški oziroma v Savski banovini se je ta čas delovanje Sekcije za povijest medicine u Zboru liječnika Hrvatske in Zagrebačkog ogranka društva "Hipokrat" v Zagrebu močno razmahnilo. Pobudo za to so dali nekateri izredno

aktivni in požrtvovalni člani s svojimi zanimivimi prispevki, tako da je zagrebška Sekcija imela za seboj že precej utrjeno historično tradicijo. Da se je tudi Zbor liječnika Hrvatske močno zanimal za razvoj medikohistorične sekcije, priča dejstvo, da je vabil priznane evropske medikohistorike v Zagreb, ki so potem na sestankih Sekcije predavali (tako npr. leta 1931 Henry Sigerist, tedanji direktor Inštituta za zgodovino medicine na univerzi v Leipzigu in leta 1932 Tadeusz Biłkiewicz iz Krakovske univerze. (3, 4)

Pintar se je povezal z zagrebško Sekcijo za zgodovino medicine, s katero je potem ostal v najožjih strokovnih stikih. Septembra leta 1938 se je vršil v Zagrebu, Beogradu, Skoplju, Sarajevu in Dubrovniku XI. mednarodni Kongres za zgodovino medicine, na katerem so sodelovali najprominentnejši medikohistoriografi iz Evrope, Amerike, Afrike in Avstralije. Kongresa sta se udeležile tudi dva naša zdravnika, in sicer Pintar in Karlin; slednji je predaval o Valvasorju in ljudski medicini. (5)

Leta 1939 se je Pintar habilitiral z disertacijo Mediko-kirurški učni zavod v Ljubljani, njegov nastanek, razmah in konec; tako je Pintar postal privatni docent.

Drago Mušič, zdravnik splošno prakse v Sevnici, se je vključil v zagrebško Sekcijo, kjer se je aktivno udeleževal s predavanji. Leta 1939 je organiziral strokovno ekskurzi

jo Sekcije v Novo mesto, kjer so si člani ogledali zgodovinske znamenitosti. (6)

Razen na fakulteti jo Pintar predaval še v Zgodovinskem društvu in v medicinski sekciji Društva visokošolskih profesorjev. Sodeloval je tudi pri Jugoslovanski enciklopediji in pri Medicinski enciklopediji s posameznimi članki. Polog drugega jo podrobno obdelal biografijo Marka Gerbca in njegov prvi opis srčnega bloka, medikohistorične prispevke pa je redno pošiljal tudi Slovenskemu biografskemu leksikonu.

Sekcija za zgodovino medicine, ki se je ustanovila v Ljubljani šele leta 1945, takoj po koncu vojne, ni mogla kljub omenjenemu pridobiti zadostnega števila članov, kajti povojna leta obnove porušene domovine so terjala velike napore vseh državljanov, posebno pa zdravnikov, ki jih je v prvem povojnem obdobju sila primanjkovalo. Zato je bilo zanimanje zdravnikov za medikohistorično sekcijo SZD mlačno; le sem pa tja so se oglašali posamezniki s priložnostnimi članki v slovenskem tisku, vendar nikdar v imenu sekcije.

Leta 1950 je Pintar objavil svojo "Kratko zgodovino medicine"; bil je to prvi slovenski učbenik iz tega predmeta. Po tem letu je bilo že večje zanimanje za medikohistorično problematiko. Ustanovni sestanek sekcije za zgodovino medicine SZD je bil v prvi polovici leta 1951 v Ljubljani. (7) Na sestanku so bili navzoči trije zdravniki (Pintar, Mušič in

Karlin) in en medicinec (Borisov). V skladu z 18. členom pravil SZD v Ljubljani je bila ustanovljena sekcija za zgodovino medicine. Prvi njen poslovnik je določal, da povezuje sekcija strokovno vse, ki se pečajo z zgodovino medicine in da dviga strokovno raven članov ter jih tudi ideološko vzgaja v smislu sodobne stvarnosti. Sekcija rešuje prav tako problematiko s področja splošne zgodovine in slovenske medicine, sodeluje z drugimi sekcijami SZD in s podobnimi sekcijami v drugih republikah. Samostojno prireja strokovno-znanstvene sestanke in ekskurzije, aktivno sodeluje na domačih in inozemskih kongresih in sestankih za zgodovino medicine ter objavlja dela svojih članov v strokovnih glasilih.

Iz prvih pravil sekcije je razvidno, da je bil član sekcije lahko vsak zdravnik, ki je bil član SZD in se ukvarjal z zgodovino medicine. Hospitant sekcije pa je bil lahko vsakdo, kdor se je za to stroko posebno zanimal, pa naj bi bil to zdravnik, farmacevt ali študent medicine in ne glede na to, ali je član SZD. (8)

Leta 1954 je na medrepubliški ravni dozorela potreba po ožjem sodelovanju medikohistoričnih sekcij zdravniških društev v Jugoslaviji. Takšno sodelovanje bi se lahko realiziralo le na ta način, da bi se izoblikovalo neko skupno telo, ki bi koordiniralo sodelovanje vseh republiških sekcij. Iniciatorja skupnega sestanka republiških sekcij sta bila Z. Levntal iz Beograda in M. D. Grmek iz Zagreba.

Sestanek je bil v Zagrebu in izvoljen je bil iniciativni odbor z nalogo, da ustanovi zvezni odbor sekcij za zgodovino medicine in farmacije Zveze zdravniških društev Jugoslavije, ki pa je moral pripraviti ustanovno skupščino; leto 1955 se je to tudi realiziralo. Skupščina, ki se je zbrala v Beogradu, je ustanovila prvo upravo društva, ki ga je imenovala "Jugoslovansko društvo za zgodovino medicine, farmacije in veterine". (9)

Ustanovni sestanek sekcije SR Slovenije Jugoslovanskega društva za zgodovino medicine, farmacije in veterine je bil leta 1963 v Ljubljani. Sklicatelj sestanka sta bila tedanji predsednik sekcije za zgodovino medicine SZD docent Pintar in njen tajnik Borisov. Na sestanku, na katerem je bilo zbrano precejšnje število udeležencev (okoli 20) iz Ljubljane, Maribora, Celja, Kopra in drugih krajev Slovenije, so bili navzoči tudi gostje iz Beograda in Zagreba; med njimi je bil tudi predsednik Jugoslovanskega društva, akademik Vaso Butozan. Iz zapisnika sestanka povzemam, da je živahna razprava potekala okoli organizacije medikohistorične sekcije Jugoslovanskega društva v Sloveniji in o nadaljnjem obstoju obeh sekcij; medtem ko jo namreč sekcija za zgodovino medicine SZD s svojimi pravili še vedno omejevala sprejem v članstvo nezdravnikom, je sekcija Jugoslovanskega društva zastopala bolj liberalno stališče in je dovoljevala, da se včlanijo v sekcijo lahko tudi nezdravniki. Do konkretnih zaključkov takrat ni prišlo,

čeprav so člani iz obeh sekcij bili v resnici iste osebe, vendar je sekcija za zgodovino medicine SZD po tem sestanku praktično prenehala obstajati. (10)

Vzporedno z družbenim razvojem Jugoslavije in s sprejetjem nove ustave se je na tretji redni skupščini, ki je bila leta 1963 v Sarajevu, preimenovalo Jugoslovansko društvo za zgodovino medicine, farmacije in veterine v Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije in je prevzelo tudi nove in mnogo širše organizacijske naloge.

Iz poročila o sestanku povzemamo naslednje najpomembnejše misli: Jugoslovansko društvo za zgodovino medicine, farmacije in veterine je od trenutka ustanovitve pa do druge redne skupščine, ki je bila leta 1960, častno izpolnilo pionirske naloge glede na združenje in z ozirom na koordinacijsko delovanje jugoslovanskih historiografov medicine, farmacije in veterine. Društvo je med drugo in tretjo skupščino svojo dejavnost usmerjalo k nadaljnji krepitvi notranje organizacije društva in konkretizacije nalog, ki so bile utemeljene s pravilnikom in z zaključki druge skupščine.

Leta 1961 je slovenska sekcija priredila šesti znanstveni sestanek društva na Bledu, ki je bil zelo uspešen in je odločno vplival na ves nadaljni razvoj slovenske sekcije Jugoslovanskega historičnega društva. V sekcijo so se prijavili novi člani; bilo je več strokovnih sestankov, toda sestanek je

oviralo dejstvo, da sekcija ni imela svojih prostorov in so se sestanki vršili vsakikrat drugje.

Na tretji redni skupščini Društva, ki je bila leta 1962 v Sarajevu, pa so v Jugoslovanskem društvu nastopile resne organizacijske spremembe.

Vzporedno in sočasno s spremembami, ki so pogojevale razvoj naše socialistične družbene ureditve in s sprejetjem nove, demokratične ustave ter zahvaljujoč veliki požrtvovalnosti in aktivnosti mnogih članov Društva in tudi vedno trdnejši organizaciji, se je Jugoslovansko društvo za zgodovino medicine, farmacije in veterine preoblikovalo v Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije, kar pa ni bilo razumeti le kot spremembo v nazivu društva. (10)

S temeljnim novim pravnim aktom, t.j. z društvenim statutom, in spremembo naziva Društva ni bilo zadoščeno le formalizmu, temveč se je Društvo spremenilo v svojem bistvu, kar je pospešil nagel razvoj znanstvene organizacije. Spremembo Društva je pogojevalo pospeševanje, koordiniranje, združevanje in organiziranje znanstveno raziskovalne dejavnosti na področju zgodovine zdravstvene kulture jugoslovanskih ljudstev. Društvo naj bi družilo historiografe medicine, farmacije, veterine in mejnih ali sorodnih področij v Socialistični Federativni Republiki Jugoslaviji, reprezentiralo pa naj bi tudi

jugoslovansko medikohistoriografijo in jugoslovanske historiografe zdravstvene kulture doma kot v inozemstvu.

Spomladi leta 1963 je umrl docent dr. Ivan Pintar. Vodstvo sekcije je prevzel sprva Karlin, potem pa Mušič. Izguba, ki je zadele slovensko sekcijo Znanstvenega društva, je imela pozneje usodne posledice. Predavanja iz zgodovine medicine na Medicinski fakulteti v Ljubljani so prenehala, ker ni bilo tisti čas primerne predavatelja. Obnovila so se šele po večletnem intervalu, ko je s predavanji znova začel honorarni predavatelj primarij dr. Mirko Karlin; tudi živahnost v sekciji je žal ponehala.

V prostorih Slovenske matice v Ljubljani je bil leta 1965 sklican sestanek na pobudo članov Matice, da bi se porazgovorili o obstoju obeh ali ene seme organizacije, ki bi delovala na področju zgodovine naravoslovnih ved in medicine z zelo podobnim programom in cilji. To pot je konkretno šlo za obstoj Sekcije SR Slovenije Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije, ki je le še vegetirala, in za ustanovitev Sekcije za zgodovino naravoslovnih ved pri Slovenski matici v Ljubljani. S podporo Matice bi Sekcija dobila materialna sredstva za organizacijske potrebe in prostor za sestanke, seveda bi pa s tem prenehala obstajati Sekcija Znanstvenega društva kakor je svoj čas prenehala z delovanjem sekcija za zgodovino medicine

SZD. (11) Izid sestanka je ostal neodločen in pravih zaključkov ni bilo.

Slovenska matica v Ljubljani je sicer izdala tri zajetne Zbornike za zgodovino naravoslovja in tehnike (zadnji je izšel leta 1975), vendar do sestankov sekcije ni prišlo. Sekcija za zgodovino naravoslovja in medicine praktično ni obstajala.

V soglasju z odborom sekcije SR Slovenije Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije je njen predsednik, dr. Mušič, leta 1967 razposlal apel za večje in živahnije sodelovanje v sekciji na naslove nekaterih zdravstvenih ustanov širom Slovenije in tudi posameznikom, o katerih je bil mnenja, da se zanimajo za razvoj medikohistorije. V vabilu (12) je omenjal, da je imelo Jugoslovansko društvo doslej 13 znanstvenih sestankov, na katerih so sodelovali tudi člani slovenske sekcije. Društvo je tiskalo 13 zbornikov znanstvenih razprav in 6 zanimivih zvezkov *Acta historica medicinae, pharmaciae, veterinae*. V vseh republikah je Mušič pisal dalje, je število članov že precej veliko, ki zelo aktivno sodelujejo s svojimi deli na plenarnih strokovnih sestankih Društva, jih objavljajo v *Acta* in v drugih periodičnih publikacijah. Premajhno zanimanje za delo na področju zgodovine zdravstvene kulture v SR Sloveniji, je menil pisec, je predvsem odvisno od dejstva, da katedra za zgodovino medicine pri Medicinski fakulteti v Ljubljani ni zasedena od smrti

medikohistorika docenta dr. Ivana Pintarja dalje, predavanja iz zgodovine farmacije, ki jih vodi mr. ph. Minarik, pa v zadnjih letih niso bila redna, čeprav je bil Minarik pripravljen, da bi opravljal to delo celo brez honorarja. Isto velja za delovanje katedre za zgodovino veterine na Biotehnični fakulteti v Ljubljani. Dalje je Mušič menil, kar je sicer bilo splošno znano, da je v SR Sloveniji večje število zdravnikov, farmacevtov, veterinarjev in drugih pripadnikov sorodnih naravoslovnih strok, ki se je od časa do časa oglašalo in objavljalo medikohistorične in podobne prispevke v strokovnem ali v poljudnoznanstvenem časopisju in drugod, ali pa se vsaj živo zanimajo za vprašanja zgodovine zdravstvene kulture in naravoslovnih ved.

V omenjenem vabilu je bilo tudi obvestilo, da slovenska sekcija Znanstvenega društva pripravlja v Rogaški Slatini in Mariboru plenarni strokovni sestanek s temo "Zgodovina balneo-klimato-in talasoterapijo v jugoslovanskih deželah"; sočasno s sestankom pa bi bila tudi proslava 80-letnice mr. ph. Minarika. Kljub velikim materialnim težavam je slovenska sekcija odlično pripravila prvi del sestanka v Rogaški Slatini, medtem ko se je drugi del sestanka nadaljeval v Mariboru, kar so materialno omogočile Farmaceutsko društvo Slovenije in nekatere tovarne zdravil v Sloveniji. Sestanek je s svojim bogatin in kvalitetnim programom dokazal, da je v SR Sloveniji precejšnje število talentiranih ljudi iz raznih strok, ki bi lahko: uspešno delovali

v slovenski sekciji Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije.

Neposredno pred sestankom je bila objavljena posebna in tudi prva publikacija slovenske sekcije, v kateri so bile tiskane razprave naših predavateljev. Kljub takšnim uspehom pa je zanimanje za medikohistorijo in delovanje sekcije SR Slovenije kmalu pričelo kopneti verjetno iz podobnih vzrokov kot smo jih že zgoraj omenili, temu pojavu pa se je pridružilo še pomanjkanje materialnih sredstev, tako da so bili sestanki sekcije zaradi pogostne odsotnosti izvenljubljskih članov čedalje redkejši. Tudi lastnih prostorov sekcija ni imela in so se člani sestajali kjer je pač naneslo. Takšno stanje je pogojevalo malodušje, ki je načelo aktivno delovanje sekcije. Zato je Mušič sklical v drugi polovici leta 1968 informativni sestanek, ki je bil obenem tudi zadnji, v posebni sobi gostilne Mrak v Ljubljani. Na sestanku so bili navzoči vsi člani sekcije. (13) Predsednik je prebral kratko poročilo in je nato ob zaključku naglasil, da so redni sestanki sekcije SR Slovenije po simpoziju v Rogaški Slatini malone prenehali. Poskusi, da bi se sekcija afirmirala so bili brezuspešni. Kot predsednik sekcije jo Mušič nato odstopil, člani sekcije pa so se razšli, sekcija SR Slovenije Znanstvenega društva jo prenehala obstajati.

Z dopisom, ki sta ga februarja leta 1970 podpisala nekdanji predsednik sekcije dr. Mušič in nekdanji njen tajnik dr. Borisov,

je bil matični odbor Znanstvenega društva v Beogradu obveščen, da je sekcija SR Slovenije razpuščena.

Na pobudo izvršnega odbora SZD v Ljubljani je bila v aprilu leta 1968 obnovljena sekcija za zgodovino medicine SZD, ki je praktično prenehala obstajati po ustanovnem sestanku sekcije SR Slovenije Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije.

Medikohistorična sekcija je dobila svoj sedež v Mariboru, kjer je kazalo, da bo za to dejavnost večje zanimanje kot ga je bilo pred tem v Ljubljani.

Posamezni člani nekdanje slovenske sekcije Znanstvenega društva so ostali še nadalje v osebni zvezi z matičnim društvom v Beogradu, ali pa so se vključili v medikohistorično sekcijo hrvaške republike; udeleževali so se potem aktivno. vseh sestankov in kongresov, vključili pa so se tudi v sekcijo za zgodovino medicine SZD v Mariboru.

Nekateri člani nekdanje slovenske sekcije Znanstvenega društva so uspešno delovali z referati, razpravami in prispevki na Prvem kongresu za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije leta 1970 v Sarajevu, na Simpoziju v čast 30-letnice prvega kongresa partizanskih zdravnikov Jugoslavije leta 1972 v Bosanski Petrovcu, na prvem kongresu za zgodovino zdravstvene kulture podonavskih dežel leta 1975 v Novem

Sadu in še na mnogih drugih strokovnih in znanstvenih sestankih Društva in medikohistorične sekcije SZD v Mariboru.

Pod okriljem obnovljene mediohistorične sekcije SZD v Mariboru so bile tudi strokovne in poučne ekskurzije z ogledom historičnih znamenitosti v raznih predelih Slovenije.

Junija leta 1971 je bil v klubskih prostorih SZD v Ljubljani sklican sestanek, na pobudo dr. Mušiča, zaradi informativnega razgovora v zvezi z zopetno poživitev ljubljanskega dela sekcije za zgodovino medicine SZD. Sestanek ni uspel zaradi maloštevilnosti. (14) Po reorganizaciji matičnega Znanstvenega društva, ki je bila obravnavana na skupščini v Poreču leta 1976, se slovenska sekcija Znanstvenega društva de iure ni več obnovila.

Leta 1978 pa je bilo v Ljubljani ustanovljeno Društvo za zgodovino zdravstvene kulture SR Slovenije.

Odsvit poglobljenega in resnega zanimanja za preučevanje razvoja zdravstvene kulture je bila leta 1976 ustanovitev Inštituta za zgodovino medicine Medicinske fakultete v Ljubljani in obnovitev predavanj, ki jih je med ten časom dr. Karlin zaradi bolezni opustil. Inštitut je dobil primerne prostore in potrebno opremo.

Vodstvo inštituta je bilo poverjeno docentu dr. Petru Borisovu, ki je prevzel

tudi predavanja iz zgodovine medicine za študente medicine in stomatologije. Z ustanovitvijo inštituta so bili dani tudi pogoji za raziskovalno delo. (15)

Sekcija za zgodovino medicine SZD v Mariboru se je ta čas razvijala pod predsedstvom primarija dr. Emanu Pertla in letos praznuje deseto obletnico njenega uspešnega obstoja in delovanja.

K pomembnemu jubileju sekcije za zgodovino medicine SZD naše iskrene čestitke!

Viri in literatura

1. Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev in sodelavcev. Univerza v Ljubljani. Ljubljana 1957, str. 365
2. Sedemdesetletnik dr. Vinko Gregorič. Glas. Zdrav. zborn. V Ljubljani 1927, 54
3. SINGERIST, H.: Die Geschichte der Medizin in ihrer Bedeutung für die Gegenwart. Liječ. Vjesn. 53 (1931), 315
4. BILIKIEWICZ, T.: Aus Zukunftsproblemen der Geschichte der Medizin. Liječ. Vjesn. 54 (1932), 493
5. XI-ème Congres International d'Histoire de la Médecine. Zagreb 1938
6. MUŠIČ, D.: Medicina v Novem mestu. Liječ. Vjesn. 61 (1939), 460
7. Arhiv in poslovnik Sekcije za zgodovino medicine Jugoslov. društva. Fasc. I/1957
8. Pravila in Statut Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije.
9. BORISOV, P.: Razvoj historiografije zdravstvene kulture jugoslovanskih narodov. Zdrav. Vestn. 44 (1975), 529-536
10. Arhiv in poslovnik Sekcije za zgodovino zdravstvene kulture Nauč. društva Ljubljana. Fasc. VIII/1964
11. Arhiv in poslovnik Sekcije za zgod. zdrav. kult. Ljubljana. Fasc. X/1966-67
12. MUŠIČ, D.: Vabilo na sodelovanje. Arhiv Sekcije za zgod. zdrav. kult. Ljubljana. Fasc. IX/1965
13. Arhiv Sekcije za zgod. zdrav. kult. Ljubljana. Fasc. XI/1968-69
14. Arhiv Sekcije za zgod. zdrav. kult. Ljubljana. Fasc. XIII/1971
15. Letno poročilo univerze za študijsko leto 1975/76. Univerza v Ljubljani. Ljubljana 1977, str. 91.

Zgodovina medikohistorične sekcije Slovenskega zdravniškega društva

ELKO BORKO,¹ VILJEM BRUMEC,² BOŽA JANŽEKOVIČ,³
GREGOR PIVEC⁴

¹ Univerzitetni klinični center Maribor, Klinika za ginekologijo in perinatologijo, Maribor, Slovenija

² Univerza v Mariboru, Medicinska fakulteta, Maribor, Slovenija

³ Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor, Maribor, Slovenija

⁴ Univerzitetni klinični center Maribor, Maribor, Slovenija

Izvleček

Prispevek prikazuje 40 let delovanja Medikohistorične sekcije Slovenskega zdravniškega društva (MHS SZD) v obdobjih treh predsednikov društva.

MHS SZD so ustanovili v Ljubljani leta 1951. Po smrti prvega predsednika doc. dr. Ivana Pintarja, dr. med., je leta 1963 sekcija prenehala delovati. Izvršni odbor Slovenskega zdravniškega društva (SZD) pa je leta 1968 obnovil delo MHS SZD in

določil njen sedež v Mariboru. Dolgoletni predsednik prim. Eman Pertl, dr. med. je natančno opisal prvih deset let delovanje sekcije (1968–1978), drugo obdobje (1979–1998) je prikazal naslednji predsednik prof. dr. Edvard Glaser, dr. med., ki je vodil sekcijo vse do svoje smrti 2007.

V prispevku opisujemo povezanost MHS SZD s sorodnim, Znanstvenim društvom za zdravstveno kulturo Slovenije (ZDZZKS), ko je bil prof. dr. Edvard

Glaser tudi predsednik mariborske podružnice ZDZZKS.

Poročilo o delovanju sekcije v zadnjem obdobju (1998–2007) dopolnjuje pregled 40-letnega delovanja MHS SZD.

Abstract

Presented is a detailed history of the Medico-historical Section of Slovenia and its activities throughout 40 years, a period of time marked by the work of three presidents.

The Medicohistorical Section of Slovenia within the Slovenian Medical Association was founded in 1951 in Ljubljana. In 1963, after the demise of its first President Asst. Prof. Ivan Pintar, MD, PhD, the activities of the Section were discontinued. In 1968 the Executive Committee of the Slovenian Medical Association restored the activities of the Medicohistorical Section and decided to move its headquarters to Maribor. Chief Physician Eman Pertl, MD, Section President of many years (1968–1998), described the first ten-year period of its activities in detail. The second period (1979–1998) was presented by the next President Prof. Edvard Glaser, MD, PhD, who led the Section until his demise in 2007.

Our paper also describes the association between the Medicohistorical Section and a related professional society, the Scientific Society for Health Culture of

Slovenia, at the time when Prof. Edvard Glaser was also the President of its Maribor branch.

The report on the Section's more recent activities (1998–2007) serves to complete the overview presenting 40 years of activities of the Medico-historical Section of Slovenia.

Uvod

Medikohistorična sekcija Slovenskega zdravniškega društva (MHS SZD) ima kar dolgoletno zgodovino.¹ O začetkih MHS SZD je Borisov zapisal: »Iz skopih arhivskih virov povzemamo, da so bili že okoli leta 1930 resni poskusi, da bi ustanovili Sekcijo za zgodovino medicine SZD v Ljubljani. Dr. Ivan Pintar je namreč ta čas pritegnil k sodelovanju dr. Franca Derganca, prvega urednika Zdravniškega vestnika, precej pozneje pa še dr. Mirka Karlina. Toda vsi ti poskusi se žal niso uresničili. Pintar je ostal v Ljubljani osamljen.«²

V razvoju zgodovine medicine je zelo pomembno leto 1934, ko so imenovali Pintarja, zdravnika ginekologa Bolniške blagajne pri Državnem zavodu za socialno zavarovanje, za honorarnega predavatelja zgodovine medicine na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani. Leta 1939 se je Pintar habilitiral z disertacijo »Mediko-kirurški učni zavod v Ljubljani, njegov nastanek, razmah in konec« in postal privatni docent.³

Septembra 1945 so se morali zdravniki združiti v Zdravniško strokovno znanstveno sekcijo pri enotnih sindikatih, po izrednem občnem zboru 24. 10. 1947 pa so društvu vrnilo stari naziv (Slovensko zdravniško društvo).⁴ Po zapisih Borisova so Sekcijo za zgodovino medicine ustanovili že leta 1945, ni pa zaživela, predvsem zaradi težav v zvezi s pomanjkanjem zdravnikov po vojni.²

V prvi polovici leta 1951 je bil v Ljubljani ustanovni sestanek sekcije za zgodovino medicine, ki so se ga udeležili trije zdravniki (Pintar, Mušič, Karlin) in študent medicine (Borisov). Sprejeli so poslovnik, ki je med drugim določal, da je član sekcije lahko vsak zdravnik, ki je član SZD in se ukvarja z zgodovino medicine.²

Tedaj so oblasti zahtevale tesnejše sodelovanje podobnih društev v bivši Jugoslaviji in 27. oktobra 1955 so v Beogradu ustanovili Jugoslovansko društvo za zgodovino medicine, farmacije in veterine«. V prvem upravnem odboru sta bila iz Slovenije Franc Minařik in Ivan Pintar.⁵ Leta 1963 se je na tretji redni skupščini v Sarajevu društvo preimenovalo v »Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije«. ^{2,5} Dne 7. 3. 1963 pa sta takratna vodilna člana MHS SZD predsednik Ivan Pintar in tajnik Peter Borisov aktivno sodelovala pri ustanovitvi slovenske sekcije Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije (ZDZZKJ). Sekciji je predsedoval Mirko Karlin, sekretar je bil Ante Stefančič,

blagajnik Janez Kremer, v odboru pa so bili tudi člani MHS (Borisov, Mušič, Minařik, Pertl, Modriljan in Nučič).⁵

Predsednik enotne sekcije je postal Eman Pertl, ki jo je vodil do svoje smrti 6. 9. 1987. Za podpredsednika je bil izvoljen Edvard Glaser, ki je po smrti Emane Pertla postal predsednik. Tajnica društva je bila Marija Berčič, blagajnik Friderik Pušnik, odborniki pa M. Kotnik, M. Kozinc, in V. Zavrnik. Na tem sestanku so tudi imenovali Frana Minařika Novo ustanovljena sekcija Znanstvene-ga društva je bila zasnovana širše, v njej pa so lahko sodelovali tudi nezdravniki. Kljub temu, da »so člani iz obeh sekcij bili v resnici iste osebe, je sekcija za zgodovino medicine SZD po tem sestanku praktično prenehal obstajati«. ² Podobno je slovenska sekcija ZDZZK uspešno delovala le do leta 1968, ko je njeno delovanje zamrlo, njen drugi predsednik Drago Mušič je odstopil, člani sekcije pa so se razšli.^{2,6,7}

Izvršni odbor SZD v Ljubljani, ki ga je vodil Anton Dolenc, je aprila 1968 obnovil MHS in določil, da se sedež sekcije prenese v Maribor, kjer je bilo za to dejavnost večje zanimanje kot v Ljubljani.^{6,7}

Za prvega predsednika novoustanovljene MHS je bil izvoljen Drago Mušič, njegov namestnik je postal Eman Pertl, tajnica pa Marija Berčič.⁶

Na občnem zboru 13. aprila 1969 je bil za predsednika MHS SZD izvoljen mednarodno priznani zgodovinar farmacije Fran Minařnik, mag. farm., prvi pomočnik za ljubljanski okoliř je postal Drago Muřič, drugi pomočnik za mariborski okoliř Eman Pertl in tajnica Marija Berčič.⁶

Na občnem zboru MHS SZD 3. 4. 1971 v Ljubljani je navzočih 22 članov ugotovilo, da ni primerno, da sekcija deluje na dveh mestih in se odločili, da bo sedež sekcije v Mariboru. Tam naj bodo redni sestanki, po potrebi pa se lahko organizirajo tudi v drugih zdravstvenih središčih.

Predsednik enotne sekcije je postal Eman Pertl, ki jo je vodil do svoje smrti 6. 9. 1987. Za podpredsednika je bil izvoljen Edvard Glaser, ki je po smrti Emane Pertla postal predsednik. Tajnica društva je bila Marija Berčič, blagajnik Friderik Puřnik, odborniki pa M. Kotnik, M. Kozinc, in V. Zavrnik. Na tem sestanku so tudi imenovali Frana Minařnika za častnega predsednika. Nekoliko kasneje so bili v vodstvo MHS SZD izvoljeni še Drago Muřič (Ljubljana) in Branko Šalamun (Koper).⁶

MHS SZD je uspešno povezovala slovenske medikohistorike z zveznim odborom ZDZZK za celotno Jugoslavijo, saj so številni člani MHS aktivno sodelovali pri njihovih sestankih, kongresih in drugih dejavnostih. Vedno pogosteje so se pojavljale zahteve tudi po

obnovi republiške sekcije ZDZZKJ, ki je omogočala članstvo tudi nezdravnikom. Prav tako so se pojavljale pobude, da se MHS SZD kot celota vključi v ZDZZKJ, vendar to zaradi statuta ni bilo možno.⁶

Na sestanku MHS SZD, dne 25. oktobra 1975, je bila imenovana delovna skupina, v kateri so bili zdravnik D. Muřič, veterinar M. Dolenc in farmacevt A. Podvrřič, ki so po osmih letih ponovno pripravili ustanovni občni zbor slovenske sekcije ZDZZKJ.⁶ 13. decembra 1975 je bil ustanovitveni – ali kot so ga imenovali obnovitveni – občni zbor ZDZZK Jugoslavije – sekcija Slovenije,^{6,7} ki je tako po 8-letnem premoru ponovno zaživela.⁶ Źe po enem letu, 11. 12. 1976 (in ne 1978, kot je zapisal Glaser v svojem pregledu),⁷ je iz sekcije Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije nastalo samostojno društvo ZDZZK Slovenije z nalogo, da spodbudi in organizira znanstveno raziskovalno delo na področju zgodovine zdravstva in zdravstvene kulture slovenskega naroda.^{6, 8, 9} V naših strokovnih publikacijah imamo številna poročila o delovanju tega društva, ki so jih pripravili dolgoletni in vodilni člani društva Borisov,² Pertl,⁶ Glaser,⁷ Vulikič,⁸ Štolfa⁹ in Kocijančič.¹⁰

Glede sožitja in sodelovanja med obema druřtvoma je še danes zanimiva naslednja izjava Emane Pertla, s katero je vodstvo MHS SZD podprlo ponovno ustanovitev so-rodnega društva: »Ustanovitev Znanstvenega društva za zgodovino

zdravstvene kulture ne ogroža obstoja MHS SZD, ker imata obe društvi svoj posebni delokrog in se oba med seboj precej razlikujeta, saj obravnava MHS SZD specialna področja zgodovinskih strok, osebnosti itd., medtem ko ima ZDZZK širši delokrog, ki posega v kulturno in splošno zgodovino, ljudsko medicino, etnologijo, ociologijo itd., ter se povezuje z zgodovino farmacije, veterine in raznih naravnoslovnih panog. S tem se oba delokroga dopolnjujeta in na ta način je omogočeno obema koristno in uspešno sodelovanje.⁶ Tudi kasneje je bilo sodelovanje obeh društev izvrstno.⁹

Po ustanovitvi matičnega društva ZD-ZZKS 11. 12. 1976 v Ljubljani je matični odbor posredoval pobudo, da se tudi v Mariboru ustanovi podružnica, ki bi zajela severni del Slovenije. Nova podružnica je bila ustanovljena 20. januarja 1980, prvi predsednik pa je postal E. Glaser. V novem odboru so delovali številni člani MHS SZD.¹¹ Podobno društvo so ustanovili leta 1982 tudi v Novem mestu, vendar je njegovo delovanje po šestih letih povsem prenehalo.^{8,9}

Pomembne dogodke med delovanjem MHS SZD od ustanovitve leta 1968 pa do leta 1978 je zelo natančno in po posameznih letih opisal Eman Pertl.⁶ Prav tako imamo iz tega časa natančen pregled publikacij iz zgodovine medicine, farmacije in veterine.¹² Seznam skupnih sestankov in drugih dejavnosti je v tem obdobju obsežen.

7. 9. 1987 je umrl dolgoletni predsednik MHS SZD, aktivni odbornik in član ZD-ZZKS Eman Pertl. Po njegovi smrti so se na skupnem sestanku obeh društev 17. marca 1988 dogovorili o nadaljnjem delu in izvolili nova odbora.¹³

Predsednik obeh društev je postal Edvard Glaser. V odbor MHS pa so bili izvoljeni Davorin Valenti (podpredsednik), Marija Berčič (tajnica), Viljem Brumec, Peter Borisov, Zora Konjajev, Srečko Vogrin, Robert Lipovec (odborniki), Breda Žvokelj-Križan, Milan Kotnik (nadzorni odbor), Viljem Brumec, Milan Kotnik (častno razsodišče). V Znanstveno društvo pa sta bila izvoljena še podpredsednika Fidelj in Dermota, tajnik Pušnik ter člani odbora Predin, Polanec, Leskovec in Mlinarič.¹³

Iz poročila lahko ugotovimo, da so soglasno sprejeli sklep, da se za častnega predsednika MHS SZD posmrtno imenuje Eman Pertl, Drago Mušič pa za častnega člana iste sekcije.¹³ Slednji je na naslednjem strokovnem sestanku 16. 6. 1988 v prostorih mariborskega mestnega arhiva poročal o freskah Franca Jelovška na Sladki gori.¹⁴

Iz zapisnikov in drugih dokumentov je razvidno, da so bile strokovne dejavnosti obeh sorodnih društev skupne.

Na 1. Pintarjevih dnevih, ki so potekali od 14. do 15. 10. 1994 in so bili posvečeni 60-letnici uvedbe študijskega predmeta

Zgodovina medicine na Medicinski fakulteti v Ljubljani, je sodelovala tudi MHS SZD. Edvard Glaser je predstavil delovanje MHS SZD od leta 1979 pa do leta 1994, kar je bilo objavljeno v zborniku.⁷

Da se ohrani pregled sestankov in sodelavcev, ki so delovali v MHS, objavljamo pregled vseh dejavnosti MHS SZD od leta 1998 pa do leta 2007 (Tabela 1) na podoben način, kot sta to zapisala Eman Pertl (za obdobje od leta 1968 do leta 1978)⁶ in Edvard Glaser (za obdobje od leta 1979 do leta 1994).⁷

10. in 11. novembra 1995 je MHS SZD v sodelovanju z Inštitutom za zgodovino medicine Medicinske fakultete v Ljubljani, Znanstvenim društvom za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije in s podružnico v Mariboru organizirala znanstveni simpozij z mednarodno udeležbo »Sto let rentgenskih žarkov« v okviru Pintarjevih dnevov. Prispevke s tega sestanka je uredil Edvard Glaser in MHS SZD je izdala publikacijo z naslovom: »Sto let rentgenskih žarkov skozi prizmo medicine, veterine in medikohistorikov«. Zanimivo je, da je v publikaciji in vabilu zapisano, da gre za druge Pintarjeve dneve, čeprav so bili drugi Pintarjevi dnevi od 20. do 21. aprila 1995 v Ljubljani, na njih pa so obravnavali medicinske in socialne poglede na ljubljanski potres leta 1895.¹⁵

V arhivu ni nobenih dokazil o dejavnosti sekcije od leta 1996 pa do druge polovice leta 1998. Tega leta je bila ponovno registrirana Medikohistorična sekcija Slove-nije – Slovensko zdravniško društvo. Statut je oblikoval E. Glaser in obsega 31 členov.¹ MHS je organizacijska enota Zveze društev z imenom Slovensko zdravniško društvo. V njem MHS kot svoj operativni kraj delovanja navaja naslov Maribor, Ljubljanska 5, ki ni več začasni domicil, ampak stalni sedež strokovnega združenja.¹⁵

Po smrti dolgoletnega predsednika MHS in ZDZZZKS Edvarda Glaserja, 30. novembra 2007, je delo sekcije skoraj povsem zamrlo, saj je tudi večina odbornikov, ki so bili izvoljeni na zadnji volilni skupščini leta 1988, umrla ali pa so se umaknili iz javnega življenja.

Na pobudo Viljema Brumca in predsednika Zdravniškega društva Maribor Martina Bigca ter nekaterih drugih ljubiteljev zgodovine medicine smo 26. junija 2008 pripravili volilno skupščino Medikohistorične sekcije s strokovnim programom.

Na skupščini je bil izvoljen novi odbor sekcije, ki ga vodi Elko Borko, podpredsednica je Mirjana Glaser, člani odbora pa so Viljem Brumec, Aleksander Kruščič, Gregor Pivec in Zmago Turk. Tajnica odbora je Boža Janžekovič. Sledil je strokovni program s predavanjem Razvoj mariborske bolnišnice od leta

1918 do leta 1928. Predavanje sta pripravila Elko Borko in Gregor Pivec.

Po izvolitvi je predsednik predstavil okvirni program, ki predvideva predavanja in druge oblike strokovnega druženja s področja medicine, veterine in biologije. Pri svojem delu načrtuje tesno sodelovanje z drugimi podobnimi društvi in ustanovami, ki se ukvarjajo z zgodovino medicine.

O ustanovitvi sekcije in novem vodstvu je bila seznanjena javnost v dnevnem časopisju, članstvo Slovenskega zdravniškega društva pa s prispevkom v ZV.¹⁷ Med dejavnostmi novega vodstva sekcije moramo omeniti, da smo na svojem

rednem sestanku 26. 6. 2008 imenovali za častno članico naše sekcije predstojnico Inštituta za zgodovino medicine MF v Ljubljani prof. dr. Zvonko Slavec-Zupanč, ki ima že dvajset let vodilno vlogo med našimi strokovnjaki za zgodovino medicine in se je uveljavila tudi v mednarodnem okolju.

Novo vodstvo MHS SZD je tudi obudilo delovanje mariborske podružnice Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije, ki je dobila novo vodstvo na sestanku 26. 11. 2009 v Mariboru. V njem bodo delovali vsi, ki jih zanima bogata zgodovina zdravstvene kulture slovenskega naroda.

Tabela: Datumi, naslovi predavanj ter predavatelji na strokovnih sestankih MHD in ZDZZKS v obdobju od decembra 1998 do oktobra 2007

Datum	Naslov	Predavatelj
21.12.1998	Sto let rentgenskih žarkov – predstavitev knjige	Dr. Edvard Glaser
20.5.1999	1. spomin na dr. Friderika Pušnika; 2. Akademik prof. dr. Jože Mlinarič; 3. Malteški red in njegove postojanke na slovenskem; 4. Predstavitev nove tajnice Bože Janžekovič.	Dr. Edvard Glaser Akad. dr. Jože Mlinarič
22.6.1999	Razvoj zdravstvenega zavarovanja v Sloveniji	Marijan Stenovec
21.10.1999	Predstavitev informacijskih virov v UKM s področja medicine in zdravstvene nege	Boža Janžekovič
1.3.2001	Lekarne v Celju do leta 1941	Prim. Franc Štolfa, dr. stom.
23.3.2000	Zdravniki v deželnem stolnem mestu Ljubljana pred stotimi leti	Mag. Mario Kocjančič
24.5.2001	Avgust Hribovšek: Človek ni naključno bitje – predstavitev knjige	Dr. Edvard Glaser
14.6.2001	Slovenska partizanska saniteta na Štajerskem in Koroškem	Dr. Davorin Valenti
27.9.2001	1. Partizansko zdravstvo na Pohorju 1941–1945; 2. Partizanske bolnišnice na zahodnem Pohorju.	Mag. Zvone Cajnko Mag. Marjan Linasi
24.10.2001	Kratek sprehod skozi zgodovino slovenskega partizanskega zdravstva	Jože Berce (v sodelovanju z Muzejem narodne osvoboditve)

Datum	Naslov	Predavatelj
30.11.2001	Družinska povezanost lobanj grofov Celjskih	Dr. Zvonka Zupanič-Slavec
6.2.2002	Sv. Apolonija – zaščitnica zdravstvenih delavcev	Prim. Franc Štolfa, dr. stom.
6.2.2002	Biološki determinizem	Dr. Franc Janžekovič
30.5.2002	Novejši razvoj porodništva	Dr. Viljem Brumec
27.6.2002	1. Prof. dr. Peter Borisov – 80-letnik; 2. Predsedniku ZdZZKs dr. Francu Štolfi – 70-letniku; 3. Znanstveniku, zobozdravniku in pisatelju dr. Velimirju Vulikiću ob 70-letnici.	Dr. Viljem Brumec Dr. Edvard Glaser Dr. Edvard Glaser
19.9.2002	Spomini in srečanja – predstavitev knjige	Dr. Andrej Fidelj
24.10.2002	Richard Wagner, življenje in delo Richard Wagner, patografija	Dr. Manica Špendal Dr. Viljem Brumec
12.12.2002	Medikohistoričar prim. dr. sci. dr. med. Jože Zadravec	Dr. Edvard Glaser
12.3.2003	1. Hugo Wolf, življenje in delo; 2. Hugo Wolf, patografija.	Dr. Manica Špendal Dr. Viljem Brumec
15.5.2003	Dr. Milan Dolenc – slovenski veterinar – predstavitev knjige	Dr. Velimir Vulikić
12.6.2003	Znanstvenik, primarij, medikohistorik dr. sci. Jože Zadravec, dr. med.	Dr. Edvard Glaser
23.10.2003	Zdravje knjig	Jožica Červek
20.11.2003	Pokrajinski arhiv Maribor v sliki in besedi	Mag. Slavica Tovšak in Ivan Fras
18.12.2003	Zdravstvo v Mariboru v času prevratnih dogodkov koncem leta 1918	Dr. Miroslav Novak
18.3.2004	Prehrana pri Žičkih kartuzijanih v 18. Stoletju	Dr. Jože Mlinarič
22.4.2004	Eneolitsko kolišče Hočevarica	Dr. Franc Janžekovič
22.4.2004	Sanitarne razmere na mariborskih dvoriščih v 19. in 20. stoletju	Mag. Jerneja Ferlež
17.6.2004	Simpozij, posvečen prof. dr. Sergeju Vrišerju: 1. Vrhunski zgodovinar prof.dr. sergej Vrišer; 2. V saksonovem svetu – predstavitev razstave; 3. Film: V saksonovem svetu.	Dr, Edvard Glaser Vesna Koprivnik
30.9.2004	Jubilej dr. davorina Valentija	dr. Edvard Glaser, Jože Berce, Marjan Žnidaršič, Gregor Pivec, Alojz Kovačič, Martin Bigec
21.10.2004	Medikohistorična sekcija slovenije sZd in Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture slovenije – podružnica Maribor – zgodovinski pregled od začetkov do 2004	dr. Edvard Glaser
18.11.2004	1. Življenjska pot podpredsednika ZdZZK –pMb Andreja Fidelja od 11.11.1914; 2. Živinozdravnik dr. Andrej Fidelj.	dr. Edvard Glaser dr. Gregor Pen
16.12.2004	1. dr. Gregorij Burmicki, specialist pediater v splošni bolnišnici Maribor; 2. dr. Brumicki zdravnik v Venezueli, vedno povezan z Mariborom: zdravnik, slikar in ljubitelj Maribora.	dr. Edvard Glaser Branko in Jože nemeč
17.3.2005	sifilis v življenju znamenitih ljudi	Prim. Franc Štolfa dr.stom.

Datum	Naslov	Predavatelj
20.5.2005	Pobreško pokopališče – evropska kulturna dediščina	dr. Edvard Glaser in predavatelji v sodelovanju z Zavodom za varstvo kulturne dediščine in JZ Pobreško pokopališče
10.10.2005	nemški zdravstveni sistem na prelomnici	sašo Petelin (Köln, nemčija)
16.3.2006	Ptičja gripa	Mag. Gregor Pen
20.4.2006	Človeško telo ne dovoljuje ocenitve	Mag. Barbara nerat
22.5.2006	Vloga nevladnih organizacij na področju zdravstva: društvo za zdravje srca in ožilja za Maribor in Podravje	Mirko Bombek, dr. med.
15.6.2006	Konvencionalne in nekonvencionalne oblike zdravljenja v slovenski medicini	dr. Zmago turk
25.10.2007	Mrzlica Q	Mag. Gregor Pen

Opomba

Prispevek je bil prvič objavljen v reviji Zdravniški Vestnik, 2010, št. 79 na straneh 870-876. Ponovno objavljeno s soglasjem.

Viri in literatura

- Statut Medikohistorične sekcije Slovenije Slovenskega zdravniškega društva. In: Register statotov strokovnih združenj in sekcij Slovenskega zdravniškega društva XV-242–317/97.
- Borisov P. Nastanek in razvoj slovenskega društva za proučevanje zgodovine zdravstvene kulture. In: Pertl E. Jubilejna spomenica Medikohistorične sekcije 1968–1978. Maribor: Pedagoška akademija; 1980. p. 2–12.
- Zupanič-Slavec Z. Doc.dr. Ivan Pintar, življenje in delo – uvodnik. In: Zupanič-Slavec Z, ur. Med medicino in literaturo. 1. Pintarjevi dnevi. Sreča-nje medikohistorikov Alpe-Jadran; 14.–15. oktobra 1994; Ljubljana, Slovenija. Ljubljana: Medicinska fakulteta, Inštitut za zgodovino medicine; 1995. p. 275–86.
- Zupanič-Slavec Z. Jože Jakša (1895–1954) Graditelj prve povojne klinike. In: Zupanič-Slavec. Iz rok v roke, iz roda v rod: Slovensko zdravniško društvo in njegovi predsedniki. Ljubljana: Medicinska fakulteta, Inštitut za zgodovino medicine; 2001. p. 99–101.
- Gavrilović V. Dvadeset godina postojanja i rada naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije. Acta historica medicinae, pharmaciae, veterinae 1976; 16: 5–39.
- Pertl E. Kronika Mediko – historične sekcije slovenskega zdravniškega društva v razdobju 1968 – 1978. In: Pertl E. Jubilejna spomenica Medikohistorične sekcije 1968 – 1978. Maribor: Pedagoška akademija; 1980. p. 13–35.
- Glaser E. Arhivarji medicinske zgodovinske miselnosti v Sloveniji. In: Zupanič-Slavec Z, ur. Med medicino in literaturo. 1. Pintarjevi dnevi. Sreča-nje medikohistorikov Alpe-Jadran; 14.-15. oktobra 1994; Ljubljana. Ljubljana: Medicinska fakulteta, Inštitut za zgodovino medicine; 1995. p. 287–306.
- Vulkić V. Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije. Isis 2010; 19: 44–5.
- Štolfa F. Trideset let Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije. Isis 2006; 14: 55–6.
- Kocijančič M. Bilten Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije (Slovenian scientific society for history of health culture) Ljubljana 1990; 3: 1–12.
- Glaser E. Ustanovni občni zbor društva za proučevanje zdravstvene kulture Slovenije, podružnice Maribor. Maribor: Naša bolnišnica; 1980. p. 2–4.
- Zavrnik V. Pregled publikacij iz zgodovine medicine, farmacije in veterinarstva v obdobju 1968–1978. In: Pertl E. Jubilejna spomenica Medikohistorične sekcije 1968–1978. Maribor: Pedagoška akademija; 1980. p. 36–63.
- Glaser E. Raziskovalcem Mediko-historične sekcije Slovenije in Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije. Naše združeno zdravstvo, Maribor 1988; 3: 8–11.
- Glaser E, Mušič D. Medicinalia na freskar Franca Jelovška na Sladki gori. Združeno zdravstvo, Maribor 1988; 5: 8–9.
- Glaser E. Sto let rentgenskih žarkov skozi prizmo medicine, veterine in medikohistorikov. Maribor: Medikohistorična sekcija Slovenije SZD; 1998.
- Glaser E. Kratek pregled dogajanj okoli Medikohistorične sekcije Slovenije Slovenskega zdravniškega društva in Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije-podružnice Maribor. Zdrav Vestn 1999; 68:759–60.
- Janžekovič B. Medikohistorična sekcija Slovenskega zdravniškega društva. Zdrav Vestn 2008; 77: 648-9.

Ob 50-letnici delovanja Medikohistorične sekcije Slovenskega zdravniškega društva (MHS SZD) v Mariboru

PRIM. PROF. DR. ELKO BORKO DR. MED., V. SVET., BOŽA JANŽEKVIČ UNIV. DIPL. BIOL.,
PRIM. PROF. DR. ZMAGO TURK DR. MED.
Maribor, Slovenija

Sekcijo za zgodovino medicine Slovenskega zdravniškega društva (SZD) so ustanovili že leta 1951 in je bila dvanajsta sekcija v vrsti številnih strokovnih sekcij in kasneje združenj slovenskih zdravnikov. Prvi predsednik sekcije je bil doc. dr. Ivan Pintar, ki je po 2. svetovni vojni v okviru Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani ustanovil Inštitut za zgodovino medicine. Po njegovi

smrti leta 1963 je delovanje sekcije za zgodovino medicine skoraj povsem prenehalo.

Med pripravami na drugi kongres slovenskih zdravnikov, ki je bil v Ljubljani leta 1968, tj. 20 let za prvim kongresom, so obnovili delovanje sekcije za zgodovino medicine in sedež delovanja prenesli v Maribor. V zborniku, ob proslavi 10-

letnice ponovnega delovanja, je takratni predsednik MHS Eman Pertl zapisal, da »je bila l. 1968 obnovljena malone že zamrla MHS SZD, kije dobila svoj domicil v Mariboru in prvi sestanek je bil 7. junija 1968 v Mariboru.« Vse od takrat ima MHS SZD svoj stalni sedež v Mariboru.

Na rednem letnem občnem zboru, ki je bil 5. aprila 2018, smo sprejeli sklep, da v mesecu juniju po petdesetih letih slovesno obeležimo polstoletno delovanje MHS v Mariboru.

Po več kot mesec dni dolgih pripravah se je 9. junija 2018 v Veliki dvorani rektorata Univerze v Mariboru na Slomškovem trgu zbralo 69 članov in gostov. Točno po objavljenem programu je povezovalc in član sekcije gospod Stane Kocutar začel s proslavo in slikovito predstavil pevski zbor La Vita. V zboru pojejo mariborske zdravstvene delavke, ki so s svojim nastopom pripravile primerno vzdušje za nadaljevanje slovesnosti.

Sledili so pozdravni nagovori. Kot prvi predsednik SZD prof. Radko Komadina, ki je bil tudi častni predsednik, poročal o nalogah, ki so pred najstarejšo slovensko strokovno organizacijo.

Zelo zanimiv je bil nagovor predsednice organizacijskega odbora, prorektorice Univerze v Mariboru (UM) prof. Lučke Lorber, ki je vodila organizacijske priprave na srečanje in je v svojem nagovoru

predstavila zgodovino nastanka UM in njene dosežke v svetovnem merilu. Župan mestne občine Maribor dr. Andrej Fištravec nas je v svojem nagovoru seznanil s problemi mesta in vlogo oblasti pri podorni kulturnim dejavnosti v mestu. Med pozdravi so poslušalci s simpatijo sprejeli pozdrave Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije (ZDZZKS) iz Ljubljane, ki jih je prenesla pred-sednica prof. Jana Furlan, in udeležencev iz Hrvaške, ki jih je pripravil prof. Dubravko Habek. Voditelj Stane Kocutar je nato prebral še nekaj pozdravnih sporočil, med katerimi sta bili tudi pismi naših častnih članic prof. Zore Konjajev in prof. Stanke Kranjc Simoneti.

Sledilo je imenovanje ambasadorjev MHS SZD s podelitvami diplom. Predsednik MHS SZD je v kratkem pojasnilu povedal, da želi sekcija s temi priznanji okrepiti svoje delovanje med slovenskimi zdravniki, sočasno pa je pojasnil postopek imenovanja. Diplome so prejeli prof. Zvonka Zupanič Slavec, ki je dobila naziv glavna ambasadorica ter pred-stavnica za mednarodne odnose, ostali pa so prim. Peter Kapš za Dolenjsko, prim. Vasja Klavora za Primorsko, prim. Franc Verovnik za Koroško, Nikolaj Szepessy za Prekmurje in Peter Šuput za Slovenske gorice.

Za dolgoletno plodno in prijateljsko sodelovanje sta prejeli ZDZZKS iz Ljubljane in *Hrvatsko znanstveno društvo za*

povijest zdravstvene kulture, sorodni strokovni organizaciji, posebni diplomi. Prav tako pa sta predsednica ZDZZKS prof. Jana Furlan in podpredsednica tega društva in predstojnica Inštituta za zgodovino medicine UL podelili podobno pisno zahvalo h1di predsedniku MHS prof. Elku Borku.

Slika 1: Pomembni gosti

Takoj zatem je sledilo uvodno predavanje »50 let delovanja MHS SZD v Mariboru«, ki sta ga pripravila Elko Borko, predsednik MHS, in Boža Janžekovič, dolgoletna tajnica. V uvodu je bila na kratko opisana zgodovina SZD, ki je od ustanovitve leta 1861 pogosto menjalo svoje ime in s tem h1di pravne predpise. Tudi po vojni leta 1945 je slovensko zdravniško delovalo v okviru združenja sindikatov in šele 27. oktobra 1947 se je na izrednem občnem zboru, na zahtevo članov, obnovilo ime našega društva. Leta 1948 so po prvem kongresu slovenskih zdravnikov na zahtevo zveznih organov spremenili društveni statut, ki je v svojem 18. členu predvideval ustanavljanje strokovnih

sekcij, ki naj bi okrepile strokovno delo zdravništva. V prvi polovici leta 1951 je bil tako v Ljubljani ustanovni sestanek sekcije za zgodovino medicine, ki so se ga udeležili trije zdravniki (Pintar, Mušič, Karlin) in študent medicine (Borisov).

V imenu bratstva in enotnosti in takratnega jugoslovanskega centralizma, ki je zahteval večje sodelovanje podobnih društev, so 27. oktobra 1955 v Beogradu ustanovili »Jugoslovansko društvo za zgodovino medicine, farmacije in veterine«, ki se je leta 1963 preoblikovalo v »Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije«. 17. marca 1963 pa sta takratna vodilna člana MHS SZD predsednik Ivan Pintar in tajnik Peter Borisov ustanovila slovensko sekcijo Znanstvenega društva za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije (ZDZZKJ- ZD) in težišče delovanja slovenskih1 medikohistorikov se je preneslo pod okrilje tega društva. Novembra 1967 je vodenje SZD prevzel takratni asistent dr. Anton Dolenc, ki se je zapisal v zgodovino SZD kot eden od najbolj aktivnih predsednikov in vodij slovenskega zdravništva, in začel z obnovo ne samo sedeža društva v Dergančevem sanatoriju, ampak tudi s celovito prenovo stanovskega društva. Na njegovo pobudo se je delovanje sekcije obnovilo, sedež sekcije pa se je prenesel v Maribor. Vse do svoje smrti leta 1987 jo je vodil Eman Pertl. Leta 1978 je pripravil proslavo ob desetletnici delovanja in uredil spominski zbornik, ki je še danes izjemen dokument

Slika 2: Skupinska fotografija pred svečinskim gradom.

o delu obnovljene MHS s sedežem v Mariboru.

Na sestanku 17. marca 1988 je predsednik sekcije postal Edvard Glaser. Večina članov MHS je bila vključenih tudi v ZDZZKS, kar je povezovalo obe sorodni strokovni organizaciji. Edvard Glaser je vodil MHS do svoje nenadne smrti 30. novembra 2007. Na pobudo takratnega predsednika Zdravniškega društva Maribor Martina Bigca ter nekaterih drugih ljubiteljev zgodovine medicine je bila 26. junija 2008 volilna skupščina, na kateri so naloge predsednika MHS namenili Elku Borku, podpredsednica je postala Mirjana Glaser, večina članov odbora pa so še danes aktivni člani MHS. Tajnica odbora je ostala Boža Janžekovič, ki to nalogo opravlja že vse od leta 1998.

V drugem delu poročila sta navedla nekatere pomembne dogodke in dosežke sekcije. Tako se je med predavatelje na 138 strokovnih dogodkih sekcije zapisalo 231

oseb, nekateri med njimi so nastopili večkrat ali pa so bili soavtorji. O večini dogodkov so zapisi v naši strokovni periodiki, tako da je v sistemu COBISS najti za to obdobje 40 zapisov, ki poročajo o delovanju naše sekcije in ki predstavljajo gradivo za bolj poglobljeno obravnavanje MHS SZD. Sekcija je bila pobudnica in soorganizatorica pri postavljanju spominskih obeležij v Mariboru in okolici, tako Andreju Perlahu, Mirku Černiču, Zori Janžekovič, Zmagu Slokanu, Adolfu Drolcu in nazadnje še zaslužnemu medikohistoriku Francu Minariku.

MHS je v tem času podelila naziv častni član 10 zaslužnim članom in predstavnikom slovenskega zdravništva. Žal je bilo to priznanje za mnoge zadnja zahvala za predano delo. Sekcija je leta 2014 s posebnim dogovorom s sekcijo za partizansko zdravstvo prevzela njihovo poslanstvo in naloge ohranjanja domoljubnosti, ki je bila izpričana med narodnoosvobodilnim bojem.

Treba je izpostaviti, daje večina članov zavzeta za delo na področju ohranjanja kulturne dediščine, kljub temu, daje starostna struktura članov nad starostno strukturo v naši zvezi zdravniških društev. Z ustanovitvijo posebnega odbora za socialno ekonomska vprašanja pa poskušamo ohraniti stik s člani, ki so že oskrbovanci v različnih socialnih ustanovah.

Po tem daljšem uvodnem predavanju je sledil odmor s skromno pogostitvijo.

Program se je nadaljeval z glavnim prispevkom, v katerem je prof. Zvonka Zupanič Slavec spretno predstavila »Zgodovino zdravstva in medicine na Slovenskem«. Pri tem je uporabila gradivo monografije, ki obsega tri zajetne knjige. Prvo s podnaslovom »Medicina skozi čas, javno zdravstvo in farmacija« in drugo, ki obravnava krurške stroke ter ginekologijo in porodništvo, je že izdala Slovenska matica, tretja pa še čaka na objavo. Na ta način nas je avtorica seznanila s publikacijo, ki predstavlja izjemen dosežek slovenske historiografije. Njeno zanimivo in s številnimi podatki opremljeno predavanje, ki ga je obogatila s številnimi izbranimi slikovnimi dokumenti, so udeleženci nagradili z dolgim aplavzom.

Prof. Željko Dugac je predstavil dolgoletno bogato hrvaško zgodovino medicine in v predavanju »Profesionalizacija in institucionalizacija

povijesti medicine« ugotovil, da zgodovina medicine v 21. stoletju prehaja iz rok zdravnikov pod okrilje profesionalne zgodovine.

Doc. Gregor Pivec je v sodelovanju z Elkom Borkom in Zmagom Turkom na zanimiv način predstavil »Zgodovino zdravniških društev na štajerskem delu Slovenije« vse od leta 1776, ko je bil v Mariboru ustanovljen gremij kirurgov, ki nam je zapustil v Pokrajinskem arhivu bogato arhivsko gradivo. Poleg tega je pripravil pregled okrajnih zdravniških društev v Mariboru, Celju in Ptuj v času avstro-ogrske monarhije ter o samostojnem Zdravniškem društvu v Mariboru od leta 1921 pa do 1941.

Zaključil je, da imamo enotno Slovensko zdravniško društvo šele od 27. oktobra 1947, ko je celotno slovensko zdravništvo prevzelo stari naziv svoje organizacije.

V svojem predavanju je prof. Dubravko Habek v prispevku »Zgodovina medicine kroz zdravstvene zakone Marije Terezije« zelo natančno poročal o pomenu zdravstvenih reform prosvetljenstva in kako se še danes pozna vpliv zakonskih predpisov iz časa Marije Terezije na sedanjo zdravstveno zakonodajo na Hrvaškem in v Sloveniji, ki sta bili takrat pod skupno habsburško krono.

Za večino poslušalcev iz Maribora je bilo predavanje prof. Darka Friša in Mateje Friš

o »Zgodovini šolstva v Mariboru od začetkov do Medicinske fakultete« pravo odkritje, saj sta res poglobljeno raziskala to zanimivo in bogato zgodovino mesta.

Na koncu sta Polona Pivec in Lovro Dermota prikazala daljši film z naslovom »Zadnji gospod Maribora« o življenju in delu Franca Minafika, ki so mu na predvečer slovesnosti postavili na Glavnem trgu v Mariboru spominsko obeležje.

S tem se je zaključil strokovni del srečanja. Večina udeležencev je odhitela proti avtobusu, ki nas je odpeljal proti Svečini na strokovni izlet. Preostali so si vzeli čas in si ogledali fotografsko razstavo z naslovom »Redke medicinske knjige iz fonda Univerzitetne knjižnice Maii-bor«. Na fotografijah so bile prikazane naslovnice in zanimivi odseki starih medicinskih, strokovnih knjig. Razstavo so pripravili Patricija Remšak in Boža Janžekovič iz Univerzitetne knjižnice Maribor ter fotograf Jože Pristovnik.

Po polurni vožnji skozi najbolj zahodni del Slovenskih goric srno se ustavili v Svečini na trgu pred cerkvi-jo, v tem lepem in po dobrem vinu znanem kraju. Sprejeli so nas predstavniki turističnega društva in nas seveda pogostili z izjemno pitnim vinom svojega člana iz znane vinogradniške družine Gaube. Domačin, slovenskim poslušalcem radia in bralcem časopisja poznani in uveljavljeni kolumnist Marko

Radmilovič nas je pozdravil in seznanil z burno zgodovino kraja in drugimi zanimivostmi iz okolice Svečine.

Predsednik MHSSZD in predsednica ZDZZKS sta na spominsko ploščo Andreju Perlahu, ki je na južnem zidu domače cerkve, položila spominski venček s slovensko trobojnico. Turistično društvo v Svečini si zasluži posebno pohvalo, saj je obnovilo spominsko tablo svojemu rojaku.

V nadaljevanju je zbranim v hladu stare cerkve v Svečini doc. dr. Andrej Hozjan opisal takratne razmere v habsburški monarhiji in življenje in delo astronoma, matematika in zdravnika Andreja Perlaha, ki je bil štirikratni dekan Medicinske fakultete na Dunaju in celo rektor te avstrijske univerze.

Zadovoljni s tem strokovnim dodatkom so se nekateri peš, starejši pa z avtobusom odpravili do svečinske grajske kleti, kije sedaj v lasti družine Jamšek. Ob veliki vinski kleti imajo lično urejene gostinske prostore za skupine do 60 obiskovalcev, ki smo jih povsem zasedli. Pripravili so nam bogato in okusno kosilo, ki srno ga zalili z njihovim domačim vinom. Vmes smo na vabilo domačega turističnega društva odšli na bližnji svečinski grad in si pogledali večjo, ljubiteljsko in skrbno oblikovano etnografsko zbirko, ki je prava turistična zanimivost tega kraja in vredna ogleda. Lastnika te enkratne zbirke zakonca

Hauptman sta jo poimenovala »Zakladi s podstrešja«.

Skupinska fotografija bo ostala lep spomin na druženje slovenskih medikohistorikov in proslavo ob stoletnici delovanja MHS SZD v Mariboru.

Vsem soorganizatorjem in spon-zorjem, ki so omogočili to srečanje medikohistorikov, med katerimi lahko omenimo samo nekatere: Univerza v Mariboru, Mestna občina Maribor, Zdravniško društvo Maribor, Alma Mater Europea-ECM, Lekarne Maribor, Zdravstveni dom Adolfa Drolca, UKC Maribor, podjetje CornTech in Cvetličarstvo Harb, se organizacijski odborh1di s tem poročilom najlepše zahvaljuje.

Opomba

Prispevek je bil prvič objavljen v reviji ISIS Glasilo Zdravniške zbornice Slovenije, avgust/september 2018, številka 8-9, na straneh 62-65. Ponovno objavljeno s soglasjem.

Slika 3: Logotip ZZS.

Pomembni dogodki iz 160. letne zgodovine Slovenskega zdravniškega društva

PRIM. PROF. DR. ELKO BORKO DR. MED., V. SVET.,¹ PRIM. DOC. DR. DEJAN BRATUŠ DR. MED., SPEC.,²

IZR. PROF. DR. JERNEJ ZAVRŠNIK DR. MED., SPEC., SVETNIK³

¹ Slovensko zdravniško društvo, Medikohistorična sekcija, Ljubljana, Slovenija

² Univerzitetni klinični center Maribor, Maribor, Slovenija

³ Zdravstveni dom dr. Adolfa Drolca Maribor, Maribor, Slovenija

Od ustanovitve Zdravniškega bralnega društva 1861 do Slovenskega zdravniškega društva 1919

Ustanovitev Zdravniškega bralnega društva se je začela z vabilom ali okrožnico (circulandum) ljubljanskim zdravnikom in ranocelnikom. 10. junija 1861 sta ga pripravila takrat vodilna ljubljanska zdravnik: profesor porodništva na ljubljanski babiški šoli dr. Alojzij Valenta in dr. Franc Fux, primarij na kirurškem oddelku bolnišnice. Naslovnike sta

povabila na sestanek na katerem bi se dogovorili o zdravniškem bralnem društvu. Sledila sta oglasa v nemškem časopisu *Laibacher Zeitung* s katerima so ponovno povabili ljubljanske zdravnike in ranocelnike na pogovor o ustanovitvi zdravniškega bralnega društva.

Iz dokumenta s seznamom (imenikom) in podpisi udeležencev, ki je v Arhivu Slovenije vemo, da se je tega sestanka udeležilo 16 zdravnikov in 12 ranocelnikov, med katerimi so bili številni predstavniki takratnega slovenskega

zdravništva. Izbrali so skupino, ki je do 6. julija 1861 pripravila statut društva in pridobila potrebna uradna soglasja. 28. 10. 1861 so ustanovili Zdravniško bralno društvo v Ljubljani (Aerztlicher Leseverein in Laibach) in o dogodku sta poročala oba ljubljanska časopisa, slovenske *Kmetijske in rokodelske Novice* (Novice) in nemški *Laibacher Zeitung*.

Na 2. sestanku Zdravniškega bralnega društva 16. 6. 1862 so po strokovnem delu sklenili, da se društvo zahvali dr. Karolu Veselu za podarjene zdravniške knjige in 21. 6. 1862 so mu izročili posebno zahvalno pismo. O tem dogodku je obširno poročal samo slovenski časopis *Novice* in pri tem izpostavil »časti vredno doktorjevo domoljubnost«, saj so ga uvrščali med slovensko usmerjene zdravnike.

Že ob ustanovitvi Zdravniškega bralnega društva so se izoblikovali predlogi, da se društvo razširi na celo Kranjsko deželo in se tako številčno okrepi. Na izrednem sestanku Zdravniškega bralnega društva v Ljubljani 28. 10. 1862 so enoglasno sprejeli sklep, da se društvo preimenuje v Društvo zdravnikov na Kranjskem (Verein der Aerzte in Krain) in razširi svoje delovanje na celo Kranjsko deželo.

Vendar pa je bilo v ta namen potrebno spremeniti društveni statut. Na občnem zboru Zdravniškega bralnega društva v Ljubljani 22. 12. 1862 se je dokončno oblikovalo in ustanovilo Društvo

zdravnikov na Kranjskem. S tem so seznanili tudi bralce *Laibacher Zeitung*-a, ki je svoj prispevek zaključil s pomembnim sporočilom: »Zdravniško bralno društvo je mrtvo, naj živi Društvo zdravnikov na Kranjskem.« Zdravniško bralno društvo v Ljubljani ni bilo ukinjeno ali razpuščeno, ampak je s spremembo imena in delokroga nadaljevalo s svojim poslanstvom

Tudi *Novice* so objavile, da se je po odobritvi vlade zdravniško društvo razširilo na celo deželo. Ustanovitev in preoblikovanje Zdravniškega bralnega društva v Ljubljani v Društvo zdravnikov na Kranjskem sta prvi organizacijski spremembi v zgodovini našega stanovskega društva.

V društvu so delovali takratni zdravniki, vojaški zdravniki, ranocelniki (wundarzt), nekaj kasneje, od leta 1871, pa tudi veterinarji.

Zaradi pomena nove zdravniške organizacije na Kranjskem so o dogodku bili seznanjeni tudi na Štajerskem; o dogodku je poročal nemški mariborski časopis. *Correspondent für Untersteiermark*.

V tem času so že potekale priprave tudi na ustanovitev podobnega društva v Gradcu, ki je bil glavno mesto Štajerske dežele. V primerjavi z Ljubljano, je v Gradcu še delovala mediko-kirurška šola, ki se je preoblikovala v novo medicinsko fakulteto leta 1863.

17. 5. 1862 so v knjižnici mediko kirurškega učilišča v Gradcu ustanovili Društvo zdravnikov na Štajerskem (Verein der Aerzte in Steiermark), katerega člani so postali samo zdravniki, kljub temu, da je bil sestanek v prostorih mediko-kirurškega učilišča.

Na uradnem seznamu članov Društva zdravnikov na Štajerskem iz leta 1869 je vrsta znanih zdravnikov, slovenskih domoljubov, iz Spodnje Štajerske, ki je danes del samostojne Slovenije in tako tudi del današnje sodobne zgodovine slovenskega zdravništva.

Poleg tega je bila v Društvu zdravnikov na Štajerskem velika skupina dopisnih članov iz Kranjske dežele, kar napeljuje na ugotovitev, da se je povezovanje zdravnikov takratne Avstrije začelo že kmalu po ustanovitvi prvih zdravniških društev.

Zdravniki iz področja Štajerske so bili tudi člani Društva zdravnikov na Kranjskem, poznani pa so bili tudi prehodi članov iz enega društva v drugega. Dr. Gauser je leta 1871 postal še član dunajskega zdravniškega društva, dr. Edo Šlajmer, ki je bil najprej član štajerskega, po preselitvi v Ljubljano pa je postal pomemben član Društva zdravnikov na Kranjskem.

Društvo zdravnikov na Kranjskem je že leta 1870, podalo pobudo za povezovanje zdravniških društev in ustanavljanje podružnic. Na Kranjskem so zato leta

1877 ustanovili nekaj »bralnih podružnic za podeželske člane«, ki pa so jih že v naslednjem letu opustili.

Na Spodnjem Štajerskem, ki je danes del slovenske države, so ustanovili tri zdravniška društva. Na sedežu deželnega Društva zdravnikov na Štajerskem v Gradcu so pričakovali, da bodo delovala kot podružnice centralnega društva, vendar pa so nastala in pričele z delom kot samostojna zdravniška društva Spodnje Štajerske in v katerih je bila tudi vrsta slovensko opredeljenih zdravnikov.

Prvo je bilo že 23. 1. 1876 ustanovljeno Okrožno zdravniško društvu v Mariboru (Ärztlichen Bezirks Vereines in Marburg), ki je prevzelo premoženje prostovoljno razpuščenega mariborskega kirurškega gremija (1776 do 1873) in se je leta 1911 prostovoljno razpustilo.

Prav tako so že 11. 11. 1876 tudi v Celju ustanovili Celjsko zdravniško društvo (Cillier Ärzte Verein), ki je delovalo vse do prevrata leta 1918 in 26. 12. 1876 še Okrožno zdravniško društvo Ptuj-Ljutomer (Ärztlichen Bezirks Vereines in Pettau und Luttenberg). Zaradi zapletov s statuti sta celjsko in ptujsko-ljutomerko društvo pričela delovati šele 1877 leta.

V novo ustanovljenih štajerskih lokalnih društvih je bilo veliko pripadnikov drugih slovanskih narodov, ki so se sporazumevali v nemškem jeziku. Zato jih ne moremo

označiti za nemška, kot je to bila dosedanja praksa.

Prav tako pa so bila po številu članstva in drugih strokovno-organizacijskih pogledih manjša in družbeno manj pomembna v primerjavi z Društvom zdravnikov na Kranjskem, ki je delovalo v Ljubljani, glavnem mestu Kranjske dežele. Ta status je omogočal društvu pripravo številnih strokovnih sestankov in zadovoljivo reševanje stanovsko-poklicnih problemov takratnih zdravnikov in ranocelnikov. Zato je članstvo cenilo opravljeno delo, kar se je kazalo v že takrat običajni navadi, da so se slovesno praznovale obletnice ustanovitve društva in drugi pomembni življenjski dogodki vodilnih in zaslužnih predstavnikov. Ob takih dogodkih se je dogajanje zapisalo v zapisnikih ali posebnih publikacijah in seveda tudi v dnevnem časopisju.

Ena od odmevnejših proslav je bila proslava 25. obletnice obstoja društva. Vodstvo društva je svojim članom razposlalo okrožnico v kateri so zapisali, da je društvo, ki so ga ustanovili pred 25. leti, najstarejše avstrijsko zdravniško društvo. Prav tako pa so izdali knjižico v kateri so opisali prvih 25 let društvenega delovanja. O dogodku so poročale tudi slovenske *Novice*, ki so se zajedljivo obregnele v nemški jezik slavnostne knjige *Festschrift des Vereines der Ärzte in Krain*.

Vendar pa se je tekom časa slovenska narodnostna opredeljenost okrepila in do

leta 1900 se je uveljavila tudi uporaba slovenskega jezika. Nemški uradni jezik je na Kranjskem postopoma povsem zamenjala slovenščina v vseh segmentih javnega življenja.

Maja 1909 je glasilo *Zbora liječnika Hrvatske i Slavonije* postalo tudi uradno glasilo Društva zdravnikov na Kranjskem. Njeni člani so začeli v tem glasilu objavljati svoje prispevke v slovenščini, za kvaliteto teh prispevkov je skrbelo posebno uredništvo slovenskega dela uredništva.

Novo nastale družbene okoliščine in hotenje po reševanju stanovskih in socialnih problemov so vodile do ustanovitve novih zdravniških društev. Na Kranjskem sta bili Prosta organizacija kranjskih zdravnikov in Organizacija okrožnih zdravnikov, na Štajerskem pa leta 1906 Slovensko zdravniško društvo v Celju.

Opisano organizacijsko dogajanje je pripeljalo do Prvega vseslovenskega zdravniškega shoda, ki je bil v Ljubljani 16. 3. 1909. Tedaj so se prvič uradno združile vse slovenske zdravniške organizacije. Pomembna je bila resolucija o potrebi povezovanja vseh slovenskih zdravnikov okoli Društva zdravnikov na Kranjskem.

Že kmalu zatem je Društvo zdravnikov na Kranjskem, 23. maja 1912, slovesno praznovalo petdesetletno društvo. Za to priložnost je slovensko zdravništvo pripravilo in samostojno uredilo

slavnostno številko *Liječniškega vijesnika*, kar je bil ponovni dokaz o takrat plodnem sodelovanju Zbora liječnika kraljevine Hrvatske i Slavonije s slovenskim Društvom zdravnikov na Kranjskem. V nagovoru proslave je predsednik dr. Demeter vitez Bleiweis Trsteniški zapisal: »... da je naše društvo najstarejše zdravniško deželno društvo v Avstriji in zato praznujemo s posebnim veseljem in ponosom kot slavje našega **prvega slovenskega zdravniškega društva**.« O slovesnosti je obširno poročalo takratno ljubljansko časopisje. Vendar vse do konca 1. svetovne vojne ni prišlo do pomembnejših organizacijskih dogodkov. Zgodovino naše stanovske organizacije vse do razpada Avstro-Ogrske monarhije so zelo natančno obdelali naši uveljavljeni medikohistoriki.

Slovensko zdravniško društvo od leta 1919 do razpada Jugoslavije in okupacije leta 1941

Razpad Avstro -Ogrske monarhije je leta 1918 ustvaril pogoje za korenite spremembe. Novo nastala Država Slovencev, Hrvatov in Srbov je prevzela oblast nad vsemi habsburškimi deželami z jugoslovanskim prebivalstvom. Prva slovenska vlada je takoj začela s svojim delovanjem kljub temu, da v mednarodnih krogih ni bila priznana. Ljubljana pa je postala prestolnica Slovenije. Potrditev takratne slovenske državnosti dokazujejo tudi prva številka Uradnega lista Narodne

vlade in številni izrazi slovenizacije javnega življenja.

Po mnenju slovenskih zgodovinarjev lahko prvo Narodno vlado primerjamo z vladama, ki sta bili ustanovljeni 5. maja 1945 v Ajdovščini in z vlado Demosa, ki je bila oblikovana po zmagi opozicije na prvih več strankarskih volitvah leta 1990.

Že 2. 11 1918 so na izrednem občnem zboru Društva zdravnikov na Kranjskem sklenili, da se društvo preimenuje v Društvo slovenskih zdravnikov. Po dogovoru 1. vseslovenskega zdravniškega sestanka se je Slovensko celjsko zdravniško društvu že v novembru 1918 s svojimi 30 člani pridružilo Društvu slovenskih zdravnikov v Ljubljani.

Nova jugoslovanska Država Slovencev, Hrvatov in Srbov ni imela določenih meja proti severu na koroškem in štajerskem delu, prav tako pa je italijanska armada že zasedla dele Kranjske, Trst z Istro in slovensko Primorsko. Zato je komaj 33 dni stara država Slovencev, Hrvatov in Srbov bila prisiljena v hitro združitev z zmagovalno Srbijo v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so jo politični prvaki izpeljali 1. 12. 1918.

Na rednem sestanku društva, že v času začetnega delovanja nove države Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in je Narodna vlada postala samo Deželna vlada, so novo ime spremenili v Slovensko zdravniško društvo in v svoje vrste

povabili vse slovenske zdravnike. V odbore društva so se vključili tudi zdravniki s področja Štajerske.

Nova država Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je z Vidovdansko ustavo razdelila Slovenijo na ljubljansko in mariborsko oblast, po razglasitvi Jugoslavije pa smo bili v Dravski banovini. Te državne spremembe, hkrati z drugimi vzroki, so pripeljali do cepitve Slovenskega zdravniškega društva in leta 1921 so v Mariboru ustanovili svoje zdravniško društvo. Po mnenju nekaterih zgodovinarjev odločitev ni bila separatistična; sprejeli so jo zaradi odmaknjenosti in slabih prometnih zvez, seveda pa so pri tem prihajale v ospredje tudi druge strokovne zadeve in osebna nesoglasja.

28. 10. 1921 je Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani pripravilo proslavo 60. letnice ustanovitve stanovskega društva in seznanilo člane, da je ustanovljena nova zdravniška organizacija s sedežem v Mariboru. Obe zdravniški društvi sta bili po številu svojih članov enakovredni.

Dosti bolj svečano je Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani obhajalo 22. 12. 1932 70.letnico svojega obstoja in ob tej priložnosti je bila številka 8-10 *Zdravniškega vestnika* posvečena temu dogodku. V zgodovinskem prikazu začetka in delovanja slovenskega zdravniškega društva skozi 70. let je avtor dr. V. Meršol tudi zapisal:

»Potrebno bode delati na to, da se Slovenski zdravniški društvi v Ljubljani in Mariboru zopet združita v eno društvo z dvema sekcijama.«

Vse do kapitulacije Jugoslavije marca 1941 sta obe zdravniški organizaciji, aktivno sodelovali pri pomembnih skupnih vprašanjih kot npr. problemih skupnega Zdravniškega vestnika in skupnimi naporji za razširitev Medicinske fakultete v Ljubljani.

Zdravniški vestnik je bil od leta 1924 do 1929 priloga glasila zdravniške zbornice in šele leta 1929 je postalo glasilo vseh zdravnikov v Dravski banovini. Obe zdravniški društvi sta v soglasju prevzeli skrb za nemoteno izhajanje časopisa. *Zdravniški vestnik* je povezoval obe zdravniški društvi in zato poslanstvo in delovanje našega časopisa ne moremo obravnavati ločeno od delovanja obeh zdravniških društev med svetovnima vojnama; po vojni pa z delom enotnega Slovenskega zdravniškega društva.

Slovensko zdravništvo med 2.svetovno vojno

Druga svetovna vojna je prekinila društveno dogajanje. Mariborsko društvo je bilo takoj aprila 1941 ukinjeno, večino slovenski zdravnikov, skupno 43, pa so aretirali že takoj po okupaciji. Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani in uprava *Zdravniškega vestnika* sta upoštevali kulturni molk in časopis slovenskega zdravništva ni več izhajal, kljub poskusom italijanskih oblasti, da se objavljanje nadaljuje. Prav v

Ljubljani pa so se začeli ustvarjati zametki slovenske partizanske sanitete.

Slovensko zdravništvo se je odločno odzvalo in priključilo narodnoosvobodilnemu odporu. V odporniško gibanje je pristopilo 250 zdravnikov in 267 medicincev od 324 vpisanih na Medicinsko fakulteto v Ljubljani. Slovenska partizanska saniteta je organizirala in v času štiriletnega boja zgradila skupno 247 različnih zdravstvenih postojank v katerih se je zdravilo preko 22.000 ranjenih in obolelih borcev, od njih je bilo 61,3% ozdravljenih in vrnjenih v partizanske bojne enote. V štiriletnem boju je izgubilo življenje 48 zdravnikov in 54 medicincev. Poleg tega so na osvobojenem ozemlju v Beli krajini organizirali civilno partizansko zdravstvo s tremi bolnišnicami, ki so skrbele za zdravstveno varstvo prebivalstva. Prav tako je bilo vredno občudovanja, da se je tiskanje zdravniškega glasila nadaljevalo in je v dveh letnikih izšlo skupno 7 številčk *Partizanskega zdravniškega vestnika*. Delovanje in požrtvovalno delo slovenskega zdravništva so pogosto opisovali kot pravi vojno medicinski čudež. Spomin na požrtvovalnost slovenskega zdravništva med bojem za osvoboditev je gojila Sekcija za partizansko zdravstvo, ki je bila ustanovljena 22. 4. 1969 in je s smrtjo zadnje članice prof. Zore Konjajeve 22. 11. 2020 ugasnila. Postala je del zgodovine. Spomin in poslanstvo partizanskega zdravstva pa je že leta 2015 v sodelovanju s takrat še

aktivnimi člani Sekcije za partizansko zdravstvo prevzela Medikohistorična sekcija Slovenskega zdravniškega društva.

Slovensko zdravniško društvo ponovno enotno

Takoj po osvoboditvi maja 1945 se je začela obnova porušene domovine. Slovenija je v okviru nove Jugoslavije postala republika in se je povečala za vrnjene predele Primorske in slovenske Istre, ki smo jih izgubili z Rapalsko pogodbo. Predvojni zdravniški društvi v Ljubljani in Mariboru se nista obnovili, saj so postopoma vračajoče zdravnike iz izgnanstva, Jugoslovanske armade in tujine vklopili v sindikalne vrste in so se združili v sindikalno Zdravniško strokovno znanstveno sekcijo ESZDNS.

Že leta 1946 so ponovno natisnili naš strokovni časopis in v prvi izdaji je bilo zbranih 6. številčk novega *Zdravstvenega vestnika*. V 1. zvezku (št.1-6) so bila objavljena tudi Pravila nove zdravniško strokovno-znanstvene sekcije (ESZDNS), ki so svetovala, da se ustanovijo v večjih središčih strokovni krožki. V mariborski bolnišnici so takšen zdravniško-strokovni krožek ustanovili 18. 9. 1946 in je pripravljali mesečne strokovne sestanke in prevzel organizacijo zdravstvenih ekip za preglede in drugo pomoč na podeželju.

Slovensko zdravništvo se sčasoma okrepilo in Zdravniška strokovno-znanstvena sekcija se je 24. 10. 1947

preimenovala in dobila svoj predvojni naslov Slovensko zdravniško društvo. Začele so se ustanavljati podružnice in med prvimi je bil že 23. 1. 1948 ustanovni občni zbor mariborske podružnice Slovenskega zdravniškega društva, saj je zaradi preteklih predvojnih in zlasti medvojnih dogodkov bilo očitno, da je za razvoj zdravniškega stanovskega društva najpomembnejša enotnost vseh sodelujočih in ni bilo nobene potrebe, da se obudi predvojno samostojno zdravniško društvo v Mariboru.

Strokovni napredek se je pokazal z vedno bolj prisotno specializacijo in začetnimi dosežki slovenske znanstvene medicine, kar je zahtevalo tudi pravno organizacijske dopolnitve. Tako so se že leta 1950 pridobila dopolnila in statutarne spremembe s katerim so se začele ustanavljati strokovne sekcije.

Že kmalu za tem je na občnem zboru Slovenskega zdravniškega društva, 11. 3. 1960, poročal tajnik SZD dr. Rihard Pestevšek, da ima SZD 12 podružnic in da deluje že 19 sekcij (12 je bila sekcija za zgodovino medicine).

Podobna organizacijska sprememba je bila izpeljana leta 1980, ko je prišlo do nujne

spremembe zaradi večjega uveljavljanja posameznih podružnic na lokalnem nivoju in se je 13 podružnic preoblikovalo v društva. Tako je nastala in se oblikovala Zveza zdravniških društev Slovensko zdravniško društvo.

Statutarne spremembe pa smo dobili še leta 1996, ki je sledila najpomembnejšemu dogodku v zgodovini slovenskega naroda, ustanovitvi popolne samostojne države Republike Slovenije. Z osamosvojitvijo naše države je SZD postalo redni član Svetovnega zdravniškega društva (World Medical Association) in Evropskega foruma zdravniških društev.

Člani SZD se zavedamo in cenimo, da smo s tem postali enakopravni del evropskega zdravništva. SZD danes deluje po prečiščenem besedilu statuta, ki je bil sprejet leta 2014. V SZD je danes 13 podružnic s skupno preko 4000 člani in preko 70 najrazličnejših združenj in sekcij. Naj živi in se tudi v naprej razvija ponos slovenskega zdravništva naše enotno Slovensko zdravniško društvo!

Opomba

Prispevek je bil prvič objavljen v reviji Naša blišnica, leto 2021, letnik XXII, številka 3. Ponovno objavljeno s soglasjem.

Razvoj varstva žena, otrok in mladine (ŽOM) (dojenčki, otroci, mali otroci, šolska mladina, žene, matere, delavci, starejši) na slovenskem delu Štajerske skozi čas

IZR. PROF. DR. JERNEJ ZAVRŠNIK DR. MED., SPEC., SVETNIK,¹

ZASL. PROF. DR. ELKO BORKO DR. MED., SPEC., VIŠJI SVETNIK²

¹ Zdravstveni dom dr. Adolfa Drolca Maribor, Maribor, Slovenija

² Slovensko zdravniško društvo, Medikohistorična sekcija, Ljubljana, Slovenija

Uvod

Na Štajerskem delu naše slovenske domovine so tekom časa nastajale ustanove in pripadajoči objekti, ki jih uvrščamo v javno zdravstvo. Tako lahko omenimo vodovod (aqueduct) z obronkov

Pohorja do današnjega Ptuja, ki je bil zgrajen pred več kot dva tisoč leti; številne špitale, med njimi je bila v Mariboru že leta 1328 nekakšna hiralnica. Leta 1348 pa smo imeli že potrjeno poročilo o ustanovitvi mestnega špitala, za potrebe onemoglih, ostarelih in bolnih meščanov. Že od vsega

začetka je ta stavba bila v današnji Poštni ulici, kjer je krilo današnje pošte. Podobno so v začetku štirinajstega stoletja ustanovili špitale na Ptujju 1315. leta, v Slovenj Gradcu in Laškem 1419. Celjski špital (1350) je bil ustanova grofov Celjskih in se je leta 1459 preselil v mesto. Leta 1420 je nastal špital v Ormožu in leta 1625 v Lenartu v Slovenskih goricah. Meščanske špitale so na naših tleh ustanavljali predvsem zemljiški gospodje in premožni meščani. V špitalu so nudili varstvo starejšim in obubožanim prebivalcem in celo nosečnicam. Že v 13. stoletju je bila v Mariboru posebna bolnišnica za gobavce (leprozorij), ki je bila nekakšna oskrbovalnica za obbolele meščane. Bolezni niso znali zdraviti, obolenost pa so preprečevali z osamitvijo. Zato je ta zdravstveno socialna ustanova bila zunaj mestnega obzidja v današnji Ulici Vita Kraigherja. Lahko omenimo nekatera kopališča s termalno vodo, ali čistilna kopališča v mestih in ob rekah, predvsem ob Dravi. Poznali so tudi oblike pomoči študentom Spodnje Štajerske, kot je to storil naš rojak iz Svečine, znani zdravnik Andrej Perlach (Brumec, 2008).

Šele v 18. stoletju je z razsvetljenstvom prišlo v habsburških deželah tudi v zdravstvu do pomembnih reformnih sprememb medicinskega šolstva, avstrijske javne zdravstvene službe in dunajske medicinske fakultete. Te spremembe je vodil osebni zdravnik cesarice Marije Terezije Gerard van Swieten (1700 - 1772).

Izobrazba babic je bila pred uvedbo babiških šol zelo pomanjkljiva. Na njegovo pobudo so v Ljubljani in Celovcu že leta 1753. odprli babiški šoli; kasneje sta nastali še babiški šoli v Gradcu in v Trstu.

Pod njegovim vplivom je cesar Jožef II. dvignil ranocelništvo med svobodne poklice, in uvedel študij ranocelništva oz. kirurgije. Graško jezuitsko univerzo, ki je imela takrat samo teološko in filozofsko fakulteto, so leta 1778 podržavili in leta 1782 spremenili v licej ter ustanovili medicinsko-kirurški učni zavod, ki je pomembno vplival na šolanje babic. Leta 1788 je dobil dveletni medicinski študij svoj dom v Splošni bolnišnici v Gradcu, čeprav so naziv doktor medicine in kirurgije še naprej podeljevali na Medicinski fakulteti Univerze na Dunaju in v Pragi. Študij v Gradcu je izobraževal praktične zdravnike ranocelnike in babice. Tako so se bistveno izboljšale zdravstvene razmere tudi na južnem, slovenskem delu Štajerske. Zadnji diplomant te šole z nazivom ranocelnik zdravnik, Josef Urbaczek, je umrl v Mariboru leta 1941. Za izobraževanje babic v slovenskem jeziku je pomembno, da so leta 1808 v Gradcu nastavili asistenta Matijo Gorjupa, ki je v graški babiški šoli v predaval v slovenščini. Od leta 1820 do upokojitve 1849 je poučeval magister kirurgije in častni doktor medicine Janez Nep. Kómm (1779—1851), ki je napisal tudi učbenik porodništva z naslovom *Bukve od porodne pomoči za porodne pomočnice na kmetih*.

V Trstu je bila babiška šola ustanovljena šele leta 1815, tečaji pa so potekali od vsega začetka v slovenskem in italijanskem jeziku. V tem obdobju je pomembna tudi učna knjiga za babice *Kratek poduk o pravem babičevanju*. Z vzponom fašizma je v Italiji zamrla slovenska kulturna in tudi strokovna dejavnost. Po letu 1924 so le še v ljubljanski babiški šoli vzgajali babice za precej veliko slovensko področje, kasnejše Dravske banovine v nekdanji Jugoslaviji.

Babiški tečaji so pomenili formalni začetek ženskega strokovnega šolanja in porodniške stroke v Sloveniji. Hkrati se je tudi začel razvoj slovenskega medicinskega izrazoslovja (Brumec, 2008).

Leta 1770 je van Swieten pripravil *Zdravstveni normativ (Normativum sanitatis)* s katerim je bila na nov način vzpostavljena organiziranost avstrijskega zdravstva s predpisanimi nalogami in dolžnostmi vseh zdravstvenih delavcev. Delovanje Gerarda van Swietena je bilo pomembno tudi za dežele v katerih so živeli pripadniki slovenskega naroda. Tako so v Ljubljani, glavnem mestu Kranjske, leta 1782 ustanovili mediko-kirurški študij, podobno kot v Gradcu, glavnem mestu Štajerske. Prav tako pa so reforme postopoma preoblikovale karitativne meščanske špitale v zdravstvene ustanove bolnišničnega tipa. Tako so v Ljubljani leta 1786 s prezidavo ukinjenega samostana

ustanovili prvo civilno bolnišnico na Slovenskem,¹

Dunajska medicinska fakulteta je postala pomembna evropska zdravstvena ustanova in zdravniki, ki so tu zaključili študij, so lahko opravljali zdravniški poklic po vseh deželah habsburške monarhije.

Profesor na dunajski medicinski fakulteti in direktor splošne bolnišnice Johann Peter Frank (1745-1821) je v svojem obsežnem delu v osmih knjigah in posebnim naslovom *Sistem popolne medicinske policije* pisal o higienskih reformah, delovnem varstvu zaposlenih, vzgoji otrok, šolski higieni, varstvu nosečnic, preprečevanju prostitucije, urejenem stanovanjskim bivanjem, zdravi prehrani in vlogi države, ki lahko z zakonskimi ukrepi vpliva na zdravstveno stanje svojega prebivalstva. Priporočal je, da se v šolanje zdravnikov uvede higiena, in javno zdravstvo, zato je za številne zgodovinarje zdravstva začetnik in utemeljitelj socialne medicine, higiene in javnega zdravstva.

Razvoj zdravstva žena, otrok in mladine od 18. stoletja pa do prve svetovne vojne na slovenskem delu Štajerske

Že leta 1776 so v Mariboru ustanovili kirurški gremij, v katerem so bili vsi pomembni kirurgi (ranocelniki), ki so delovali na področju severovzhodnega

¹ Zupanič Slavec Z. Razvoj bolnišničnih stavb na Slovenskem. V: Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem: medicina skozi čas,

javno zdravstvo, farmacija. Ljubljana, Slovenska matica: Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije. 2017.

dela Slovenije. To prvo zdravstveno društvo v Mariboru so ustanovili še pred začetkom delovanja mediko-kirurškega študija leta 1782 v Gradcu. Kirurški gremij je imel nalogo strokovnega usposabljanja svojih članov in je s posebnim sklepom prenehal delovati 16. junija 1873 z nalogo, da se ustanovi zdravniško društvo za Spodnjo Štajersko. V zapisniku zadnje seje je bilo določeno, da se na novo zdravniško društvo prenese bogata knjižnica in drugi predmeti ter premoženje, tako da je novo zdravniško društvo v Mariboru podedovalo bogastvo kirurškega gremija. Vsaka večja fara (oziroma takratni okraj) ima svojega kirurga (ranocelnika), ki je bil tudi nekak epidemiolog, predvsem pa zdravnik splošne medicine, zato tudi nazivi »impfarzt«, »wundarzt«, »praktischer Arzt«. Član zadnjega odbora je bil tudi magister kirurgije (»chirurgiae«) Feliks Ferk, ki je leta 1872 postal predstojnik kirurškega oddelka v mariborski bolnišnici.^{2,3} Novo »Okrajno zdravniško društvo v Mariboru« so ustanovili po daljšem presledku 23. januarja 1876 bilo je samostojno, delovalo je kljub temu, da so v Gradcu že 17. junija 1862 ustanovili Društvo zdravnikov na Štajerskem. Odbor slednjega je pričakoval, da se bodo zdravniki Spodnje Štajerske priključili novemu društvu, vendar namesto tega so nastala samostojna zdravniška društva kot že omenjeno

Okrožno zdravniško društvo v Mariboru. Iste leta so v Celju ustanovili Celjsko zdravniško društvo in v Ptujju Okrožno zdravniško društvo Ptuj-Ljutomer.

Podobno so že 28. oktobra 1861 v Ljubljani ustanovili Društvo zdravnikov na Kranjskem. Vse društvene spremembe so sovpadale in sledile drugim reformnim spremembam med katerimi so bila postopna preoblikovanja meščanski špitalov v bolnišnice in druge higienske spremembe. V Ljubljani, ki je bilo glavno mesto Kranjske kronovine, so oktobra 1786 na ukaz cesarja Jožefa II. nekdanji samostan preuredili v civilno bolnišnico. Razvoj ljubljanske bolnišnice je zelo podrobno opisan v poglavju *Razvoj bolnišnice v Ljubljani* v monografiji *Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem*.⁴ Potrebno je izpostaviti, da je v Ljubljani začela leta 1864 delovati tudi otroška bolnišnica cesarice Elizabete.

Podobno je 1. decembra 1799 v na novo preurejenih prostorih mariborskega mestnega špitala pričela delovati mariborska bolnišnica, ki je ob nastanku imela 24 postelj⁵. V Celju so bolnišnico dobili 1854.

Skupno je po prevratu leta 1918 Narodna vlada Slovenije na področju Štajerske

² Minařik F. Iz najstarejše in starejše dobe mariborske bolnišnice. V: Pertl E.: Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru.1959. Splošna bolnišnica Maribor 33-81.

³ Pertl E. Prvi slovenski zdravniki v Mariboru. Zbornik za zgodovino, naravoslovje in tehniko. Slovenska matica Ljubljana. 1981. 5-6; 95-191.

⁴ Zupanič Slavec Z. Razvoj bolnišnice v Ljubljani. V: Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem. medicina skozi čas, javno zdravstvo, farmacija.

Ljubljana. Slovenska matica: Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije. 2017; 240-65.

⁵ Mynařik F. Iz najstarejše in starejše dobe mariborske bolnišnice. V: Pertl E. Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru.1959. Splošna bolnišnica Maribor 33-81.

prevzela sedem bolnišnic: Maribor, Celje, Brežice, Slovenj Gradec, Ptuj, bolnišnico Križniškega reda Ormož in Bolnišnico Rdečega križa v Konjicah⁶.

Sicer pa je vse do konca Bachovega absolutizma, ki se je končalo 20. oktobra 1860 in se je začelo ustavno obdobje bilo malo napredka v zdravstvu.

Avstrijsko monarhijo so razdelili na devetnajst dežel. Slovenci smo ostali razdeljeni v šest notranje avstrijskih dežel, ki so imele precejšno pravno zakonodajno samostojnost. Pomembne državotvorne zadeve je urejala državna vlada na Dunaju. Takrat naj bi bilo v avstrijskem cesarstvu okoli 33,5 milijona prebivalcev, od tega je bilo več, kot polovica Slovanov in med njimi je bilo 1.460.000 Slovencev. Na Kranjskem je bilo v 30 okrajih 482.000 Slovencev, na Štajerskem v 23 okrajih 421.000 Slovencev, na Koroškem v 11 okrajih 117.000 Slovencev, na Primorskem v 13 okrajih 350.000 Slovencev, na Ogrskem v treh okrajih 49.250 Slovencev in na Primorskem v Videmski pokrajini s štirimi okraji 30.450 Slovencev⁷.

Kranjski deželni zbor (nem.: Krainer Landtag) oziroma deželna vlada (nem.: Landesregierung) je imela sedež in je delovala od leta 1861 pa do 1918 v

Ljubljani⁸. Ob volitvah v deželni zbor leta 1867 se je pokazalo, da je dežela najbolj slovenska⁹ ter pod manjšim vplivom ponemčevanja kot Koroška in Štajerska. Kranjska je bila tudi edina avstrijska dežela, ki je leta 1880 dobila slovenskega cesarskega namestnika¹⁰.

Štajerski deželni zbor je imel svoj sedež v Gradcu. Maribor, ki je bil drugo največje mesto Štajerske dežele je šele v drugi polovici 19. stoletja postopoma postalo metropola za slovenske Štajerce. Kljub tem razlikam je v tem času prišlo do narodnostnega prebujanja, ki se je kazalo v vedno večji narodni pripadnosti. Tako so 17. julija 1861 v Mariboru ustanovili prvo Slovansko čitalnico, imenovali so jo tudi Narodna slovanska čitalnica, Slovenska čitalnica, Narodna čitalnica ali kar Čitalnica v Mariboru. Namen društva je bil: »Slovincem v Mariboru podati priliko se v materinskem jeziku vaditi in v slovenskem duhu razvijati in razveseljevati«. Slovanska čitalnica je tako nehote postala središče vzpona slovenske narodne zavednosti in v tem krogu je dozorela tudi ideja o ustanovitvi »Slovenske matice«¹¹. Od ustanovitve pa do svoje smrti leta 1872 jo je vodil mariborski zdravnik dr. Matija Prelog (1803- 1872), poznan zdravstveno-prosvetni predavatelj in začetnik zdravstvene literarne dejavnosti v

⁶ Meršol V. Bolnišnice v Sloveniji. Stanje ob prevratu. V: Spominski zbornik Slovenije. Ob dvajsetletnici Kraljevine Jugoslavije. 1939; Ljubljana: 490-506.

⁷ Vošnjak J. Svojim slovenskim rojakom na Spodnjem Štajerji za poduk in prevdarek. Slovenska Bistrica, Dr. Jože Vošnjak. 1867.

⁸Kerec D. Človek naša prva skrb. Rdeči križ na Slovenskem od začetkov do danes. Ljubljana. Rdeči križ Slovenije. 2019. str. 12.

⁹ Vošnjak J. Spomini: Deželnozbornske volitve. Volitve na Kranjskem in drugod. Ljubljana. 222-231. Matica. 1905.

¹⁰ Avstrijske dežele. Slovenski gospodar. 25. 3. 1880 str. 101.

¹¹ Vošnjak J. Spomini: Deželnozbornske volitve. Volitve na Kranjskem in drugod. Ljubljana. 222-231. Matica. 1905.

Mariboru in na štajerskem delu naše domovine. Za člane društva je že decembra 1861 imel serijo predavanj o makrobiotiki. Najbolj znano pa je njegov prevod Hufelandove *Makrobiotike*, ki je izšel leta 1864. V podnaslovu napove »Makrobiotika ali nauki po katerih se more človeško življenje zdravo ohraniti in podoljšati«. Sledila sta še manj znano knjižno delo »Krvno kroženje, njegova zgodovina, poti in vzroki« ter 1866 prispevek v Mohorjevem koledarju z naslovom »Kaj ohranja zdravo telo«. Leta 1867 je v Mariboru ustanovil prvi slovenski časopis »Slovenski gospodar«, ki ga je urejal in v časopisu poučeval o gospodarskih in kmečkih zadevah ter tudi zelo spretno seznanjal s slovenskimi narodnimi pravicami. Med najbolj poznanimi je zapis, »Razne zgubljene reči se dajo zopet pridobiti, življenje in narodnost pa nikdar več«. Poleg svojega dela pri urejanju časopisa, društvenih obveznostih v čitalnici je še vedno vestno in uspešno opravljal svoje zdravniško delo.

Anton Martin Slomšek je takoj po prenosu lavantinske škofije iz Andraža v Maribor opazil ... »da je v Mariboru veliko zapuščene mladine«. Kot velikemu vzgojitelju in mladinoľjubu so se mu v srce smilili zapuščeni otroci. Sklenil je potrkati na mehka materinska srca in organizirati skrb za zapuščeno mladino. Ugodna priložnost se mu je nudila ob sklepu mariborskega misijona. Deputacija mestnih gospá se mu je prišla zahvalit za

misijon. Pri tej priložnosti je položil gospem na srce ustanovitev dobrodelnega ženskega društva, ki naj bi skrbelo za revno in zapuščeno žensko mladino, obenem je izrazil upanje, da bodo gospe posnemali tudi moľje in ustanovili podobno društvo tudi za moško mladino. Škofovemu pozivu so se gospe odzvale in že 9. aprila 1860 je bilo društvo ustanovljeno pod imenom Katoliško društvo gospá, ki je kmalu vsaj v majhnem okviru začelo skrbeti za revne deklice.

Članice društva so takoj v hiši, ki jo je podarila Marija Schmiderer, ustanovile posebno šolo namenjeno revnim dekletom, v kateri so se učile gospodinjskih veščin in dobile topel obrok hrane. Že septembra 1861 so ustanovile Zavod za osirotela dekleta (nem.: Weisseninstitut) nekakšno sirotišnico ali internat. Zaradi vedno večjega števila učenk in osirotelih deklet so v odboru zaprosili za pomoč šolske sestre v Gradcu. Že 15. septembra 1864 so prišle v Maribor prve tri šolske sestre, ki so prevzele pouk in vzgojo v šolah in oskrbo v zavodu za sirote. Že naslednje leto so pridobile dovoljenje za dvoletno šolo. In jo ustanovile v drugi sosednji in večji hiši, ki jo je podarila gospa Schmiderer. Leta 1869 so šolske sestre oblikovale samostojno materno hišo in tako oblikovale prvo redovno skupnost nastalo na področju današnje slovenske države. Poleg samostanske šestrazredne meščanske šole, v kateri se je poučevalo tudi v slovenskem jeziku, so leta 1888

ustanovile še zasebno žensko učiteljišče, ki je imelo pravico javnosti. V ta namen so podarjenima hišama nadzidali še eno nadstropje ter leta 1908 dogradili na Gosposvetski cesti novo učiteljišče, v katerem je bila med I. svetovno vojno tretja rezervna bolnišnica Rdečega križa in s tem šolske sestre vključili v nego ranjenih in obolelih vojakov avstrijske armade¹².

Razvoj zdravstva žena, otrok in mladine med prvo in drugo svetovno vojno na slovenskem delu Štajerske - Razvoj hospitalne dejavnosti žena med prvo in drugo svetovno vojno v Mariboru in Celju.

Ob razpadu Avstro-Ogrskega cesarstva leta 1918 je mariborska podeželska bolnišnica imela samo kirurški ali zunanji oddelek in interni ali medicinski - notranji oddelek s posebnim ločenim odsekom za nalezljive bolezni. Bolnišnico so še vse do konca maja 1918 vodili nemški zdravniki. Oba oddelka sta dobila slovenska predstojnika šele sredi leta 1919. Prim Ivan Matko je prevzel vodstvo internega oddelka, mesec dni kasneje pa je prim. Mirko Černič prevzel kirurški oddelek in že sredi leta 1919: »Uredil stalno službo nujne kirurške pomoči. Njen namen je vsak čas podnevi in ponoči pregledati došle nujne slučaje in jim nuditi prvo pomoč¹³«.

Takoj po prevratu sta v stavbah, ki so takrat bile že stare, nastala še dva oddelka. Prostorska stiska bolnišnice se je še bolj povečala, saj je število bolniških postelj presegalo vse takrat dovoljene meje. Tako so že novembra 1919 ustanovili novi oddelek za očne, nosne in vratne bolezni in je dobil svoje prostore v pritličju interne stavbe 1. junija 1920 pa še oddelek za kožne in spolne bolezni, ki so ga namestili v kirurško stavbo. Ustanovitev teh dveh novih oddelkov v mariborski bolnišnici je potekalo brez težav, saj je bil prvi povojni predstojnik bolnišnice prim. Mirko Černič član Pokrajinskega zdravstvenega sveta v Ljubljani ter Državnega zdravstvenega sveta, ki sta mu pri tem pomagala: ... »za vsak napredek dovzetni in vneti dr. Ivan Oražen, ter načelnik Ministrstva za zdravje moj prijatelj z Dunaja dr. Andrija Štampar«¹⁴.

Tudi predstojnik novega oddelka za kožne in spolne bolezni prim. Hugon Robič je, menil, podobno kot Andrija Štampar, da med pomembne socialne bolezni sodijo tuberkuloza, alkoholizem in spolne bolezni, ki so: ... »rak rana današnje družbe«¹⁵ in zato že s 1. 10. 1921 ustanovil »Brezplačni ambulatorij za zdravljenje spolnih bolezni« s serodiagnostično postajo, ki je bila prva socialno medicinska ustanova v Sloveniji¹⁶.

¹² Borko E. Završnik J.: Zgodovina Rdečega križa v Mariboru od prvih zametkov do prevrata 1918. Maribor 2021

¹³ Gospodom zdravnikom in občinstvu v Mariboru. Male novice št. 80; 26. 7. 1919: 2.

¹⁴ Černič M. Poslanstvo mariborske bolnišnice od leta 1919 do danes. V: Pertl E. (ur.). Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru. Splošna bolnišnica Maribor (1959): 176-207.

¹⁵ Štampar A. Socialna medicina. V: Grmek M.D. (ur.). V borbi za narodno zdravje. 1966. Jugoslovanska akademija. Zagreb: 51-54.

¹⁶ Pertl E. Oddelek za kožne in spolne bolezni, njegov nastanek in razvoj. V: Pertl E. (ur.). Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru. Splošna bolnišnica Maribor (1959): 15-22.

20. marca 1927 je mariborska bolnišnica dobila nad internim oddelkom dodatno nadstropje za posebni odsek za tuberkulozne bolnike, junija pa so ustanovili še Rentgenološki zavod.

Zahteve po samostojni porodnišnici v okviru mariborske bolnišnice so se pojavile v dnevnem tisku takoj po prevratu. Leta 1922 so ustanovili »Društvo za izgradnje porodnišnice«¹⁷, ki je že pripravilo načrte za novo stavbo, vendar stavbe niso zgradili, saj je znesek nabranega denarja zadoščal komaj za nakup sanatorija Bratov Tavčar, v katerem so 8. januarja 1928 odprli samostojni porodniško - ginekološki oddelek, saj so do takrat za to dejavnost imeli samo deset postelj na kirurškem oddelku¹⁸. To obdobje razvoja bolnišnice med obema vojnama se je zaključilo 1. septembra 1930, ko se je po takratnih predpisih ustanovil še Zavod za patologijo. Velika novogradnja pa je ostala kot skelet in so zgradbo dogradili šele med vojno 1944 leta.

V celjski bolnišnici so že 1. decembra 1918 odpustili nemško usmerjene zdravnike. Razvoj celjske bolnišnice je bil popolnejši v primerjavi z mariborsko, tako so že oktobra leta 1920 ustanovili ginekološko - porodniški oddelek, predstojnik je bil prim. Emil Watzke.

17. marca leta 1923 so v bolnišnici odprli »Stalno bakteriološko stanico«, ki se je leta 1928 z drugimi preventivnimi organizacijami v mestu združila pod enotnim imenom Zdravstveni dom, ki je pokrivala celo mariborsko oblast.

Julija 1924 so v Celju ustanovili, za ljubljansko in mariborsko oblast, Pasteurjev zavod, tako da so na vrtu bolnišnice postavili paviljon s 30 posteljami in bolnikov niso več pošiljali v Zagreb. Cepivo proti steklini so izdelovali sami. Po uvedbi ambulantnega cepljenja leta 1927 se je Pasteurjev zavod spremenil v antirabični laboratorij¹⁹.

V tem času so zaradi potreb leta 1931 dobili novo samostojno stavbo za ginekološko porodniški oddelek, kateri so leta 1937 nadzidali še eno nadstropje, in obnovili infekcijski oddelek. V celjski bolnišnici so ustanovili tudi samostojni očesni oddelek leta 1938.

Leta 1927 so v Celju dobili Protituberkulozni dispanzer istega leta še Šolsko polikliniko in posvetovalnico za matere in dojenčke, ki je delovala v izpraznjenih barakah Pasteurjevega zavoda.. Ustanove so se združile leta 1928 v Zdravstveni dom Celje. S preureditvijo starega Invalidskega doma v Gregorčičevi ulici so v novi stavbi Zdravstvenega doma

¹⁷ Borko E. Društvo za stavbo porodnišnice v Mariboru. Ob 80. letnici ginekološko- porodniškega oddelka. Naša bolnišnica 2007. 8(9/10): 57-62.

¹⁸ Skalicky B. Oddelek za porodništvo in ginekologijo. V: Pertl E. (ur.). Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru. Splošna bolnišnica Maribor (1959): 229-264.

¹⁹ Borko E. Zdravstvo v Celju med obema vojnama. Studia Historica Slovenica: časopis za humanistične in družboslovne študije. 2014, letn.14 št. 2/3: 535-550.

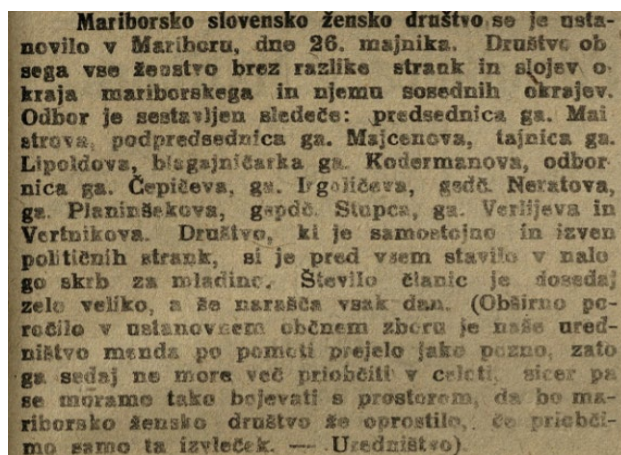
dobile prostor skoraj vse celjske socialno medicinske ustanove, ki so bile vključene v Zdravstvenem domu. Preurejena stavba Zdravstvenega doma je že na zunaj učinkovala mogočno in moderno²⁰.

Razvoj ambulantne zdravstvene dejavnosti žena med prvo in drugo svetovno vojno v Mariboru

Nova slovenska oblast je že kmalu po prevratu neustrezno in pičlo prehrano, pomanjkanje in zanemarjanje mladine poskušala reševati na različne načine. Tako so v Mariboru že v začetku marca 1919 sklenili ustanoviti več dnevnih zavetišč za šoloobvezne otroke in med prvimi zavetišče za revne deklice iz delavskih vrst katerih starši so po cele dneve odsotni. Poverjeništvu za socialno skrb pri Deželni vladi v Ljubljani je priskrbelo navodila in nekaj denarnih sredstev, ki pa niso bila tako visoka, da bi lahko zagotovila redno delovanje zavetišča. Zato so mestni snovalci te socialno varstvene ustanove pozvali vse človekoljubne prebivalce, da pomagajo in s svojimi denarnimi prispevki omogočijo delovanje.

V ta namen sta se v Mariboru ustanovila dva ženska odbora. Prvi je bil slovenski, ki ga je vodila Marija Maister, soproga generala Maistra. Drugi je bil nemški

odbor, saj je pred vojno in takoj po prevratu še dolgo bila večina prebivalstva nemške narodnosti ali ponemčenih Slovencev, ki ga je vodila baronica Friederika von Basso. Tudi to dogajanje na človekoljubnem področju dokazuje, kako zapleten je bil položaj nove slovenske oblasti v Mariboru in povsem drugačen kot v Ljubljani. O tej skupni pobudi za reševanje socialnega stanja mladine v Mariboru je obširno poročalo slovensko časopisje^{21,22}.

Slika 1: Mariborski delavec 48, 26. 6. 1919, str. 3.

V pomoč tem naporom za izboljšanje življenjskih pogojev otrok je bila tudi uredba s katero je nova država ustanovila posebni oddelek za zaščito otrok²³. V Ljubljani se je oblikoval Deželni oddelek za zaščito dece, ki se je leta 1923 preimenoval v Zavod za zaščito mater in otrok²⁴.

²⁰ Počivavšek M. Zdravstveni dom Celje od ustanovitve do konca 2. svetovne vojne. V: Počivavšek M., Mežnar B. No nest vivere, sed valere vita est. Celje. Zdravstveni dom. 2003.

²¹ Oklic. Male novice 27 6.3.1919:2

²² Dnevno zavetišče za šoloobvezno mladino. Mariborski delavec 55 8.3.1919:2

²³ Uredba o ustanovitvi državnega oddelka na zaščito dece. Uradni list Deželne vlade za Slovenijo, št.74. 11. 4. 1919: 1.

²⁴ Zupanič Slavec Z. Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem. Zaščita mater, dojenčkov in predšolskih otrok v obdobju med prvo in drugo svetovno vojno. Medicina skozi čas, javno zdravstvo, farmacija. Zavod za zdravstveno zaščito mater in otrok v Ljubljani. Ljubljana. Slovenska matica, Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture. 2017: 161.

Neprijetne izkušnje obeh odborov so vodile predstavnice slovenstva, da so takoj zatem v Mariboru ustanovile 26. maja 1919 Slovensko žensko društvo, ki ga je vodila soproga generala Maistra in je imelo v svojem programu skrb za mladino. Društvo je ves čas med obema svetovnima vojnama zelo uspešno delovalo pri številnih socialno-zdravstvenih problemih v Mariboru in širši okolici.

Oklic. Mestni magistrat v Mariboru namerava v smislu intencij poverjenstva za socialno skrb, ustanoviti več dnevni zavetišč za šoloobvezno mladino obojega spola, v prvi vrsti za otroke revnih delavskih slojev, ki nimajo doma pravega nadzorstva in so vsled tega izpostavljeni nevarnostim slabe družbe. Začasno se bodo ustanovile takoj dve zavetišči za deklice v Elizabetni ulici, ki bo imelo nalogo, revne šoloobvezne deklice iz Maribora, katerih stariši vsled celodnevne odsotnosti niso v stanu skrbeti za vzgojo in prehrano otrok, pred nevarnostim ulice obvarovati, jim nadomestiti domačo vzgojo z naukom in pravim razvedrilom, ter jim dajati opoldne in popoldne hrano. Deželna vlada v Ljubljani, poverjenstvo za socialno skrb, je v tem oziru že izdalo potrebna navodila in posebno zasigurala primerno državno subvencijo. Ni pa upanja, da bi zamogo nameravano zavetišče le s tako subvencijo uspešno proučiti, ako ne priskočijo na pomoč človekoljubni dobrotniki z denarnimi prispevki v obliki civil, knjig in iger. Vsled tega prosim občinstvo, društva in zavode da ustanovitev in vzdrževanje zavetišč za deklice omogočijo s tem, da zbirajo denarne prispevke, knjige in igre ter zbirke začasno dopošiljajo na naslov: mestni magistrat v Mariboru. Pri vpošiljavi zbirk naj darovalci izrecno omenijo namen darila. Imena darovalcev in darovani zneski se bodo objavljali v tukajšnjih časopisih. Ustanovila sta se v Mariboru že dva ženska odbora v svrhu zbiranja darov in sicer eden za Slovence pod vodstvom gospe Marije Maistrove, soproge generala in eden pod vodstvom Friderike, baronice Basso. Ta dva odbora bodeta te dni pričela zbirati po hišah prispevke s polami, ki bodo opremiljene z uradnim pečatom mestnega magistrata. Omenim izrecno, da bodo vsa zavetišča stala pod nadzorstvom države, odnosno občine in da je izključen političen namen, temveč se bodo nasledovale edine socialne namene. Sprejemale se bodo v zavetišče deklice brez razlike na narodnost in veroizpovedanje. Z ozirom na to, iz človekoljubnega in socialnega stališča v sedanjih časih, velepomembno ustanovitev dnevnih zavetišč, se ponovno naproša za kar najbolj izdatno podporo. Naj bi ta prošnja našla odmev, ne le pri posameznih dobrotnikih, pri katerih se bodo po omenjenih dveh odborih nabirali prispevki, temveč naj bi se tudi širša javnost, društva in zavodi z večjimi zneski usmili ubogih otrok.

Slika 2: Male novice 27 6. 3. 1919: 2

Mariborsko slovensko društvo je bilo znano po svojih dobrodelnih akcijah in je delovalo na različnih področjih. Skrbelo je

za revno mladino, brezposelne, sirote, nemočne, za katere so članice zbirale denar. Veliko so dale na izobrazbo žensk in podporo nemočnim ženam. Sodelovalo je tudi pri zdravljenju in okrevanju ranjenih vojakov s koroškega bojišča. Že leta 1921 je bilo vključeno v ustanavljanje Protituberkulozne lige. Leta 1922 pa še v Društvo za stavbo porodnišnice v Mariboru in končno v Društvo za izgradnjo otroške bolnišnice.

Dnevno zavetišče za šoloobvezno mladino.

Mestni magistrat v Mariboru namerava v smislu intencij poverjenstva za socialno skrb, ustanoviti več dnevni zavetišč za šoloobvezno mladino obojega spola, v prvi vrsti za otroke, revnih delavskih slojev, ki nimajo doma pravega nadzorstva in so vsled tega izpostavljeni nevarnostim slabe družbe.

Začasno se bodo ustanovile takoj dve zavetišči za deklice v Elizabetni ulici, ki bo imelo nalogo, revne šoloobvezne deklice iz Maribora, katerih stariši vsled celodnevne odsotnosti niso v stanu skrbeti za vzgojo in prehrano otrok, pred nevarnostim ulice obvarovati, jim nadomestiti domačo vzgojo z naukom in pravim razvedrilom, ter jim dajati opoldne in popoldne hrano.

Deželna vlada v Ljubljani, poverjenstvo za socialno skrb, je v tem oziru že izdalo potrebna navodila in posebno zasigurala primerno državno subvencijo.

Ni pa upanja, da bi zamogo nameravano zavetišče le s tako subvencijo uspešno proučiti, ako ne priskočijo na pomoč človekoljubni dobrotniki z denarnimi prispevki v obliki civil, knjig in iger.

Vsled tega prosim občinstvo, društva in zavode, da ustanovitev in vzdrževanje zavetišč za deklice omogočijo s tem, da zbirajo denarne prispevke, knjige in igre ter zbirke začasno dopošiljajo na naslov: mestni magistrat v Mariboru. Pri vpošiljavi zbirk naj darovalci izrecno omenijo namen darila. Imena darovalcev in darovani zneski se bodo objavljali v tukajšnjih časopisih.

Ustanovila sta se v Mariboru že dva ženska odbora v svrhu zbiranja darov in sicer eden za Slovence pod vodstvom gospe Marije Maistrove, soproge generala in eden pod vodstvom Friderike, baronice Basso. Ta dva odbora bodeta te dni pričela zbirati po hišah prispevke s polami, ki bodo opremiljene z uradnim pečatom mestnega magistrata.

Omenim izrecno, da bodo vsa zavetišča stala pod nadzorstvom države, odnosno občine in da je izključen političen namen, temveč se bodo nasledovale edine socialne namene. Sprejemale se bodo v zavetišče deklice brez razlike na narodnost in veroizpovedanje.

Z ozirom na to, iz človekoljubnega in socialnega stališča v sedanjih časih, velepomembno ustanovitev dnevnih zavetišč, se ponovno naproša za kar najbolj izdatno podporo. Naj bi ta prošnja našla odmev, ne le pri posameznih dobrotnikih, pri katerih se bodo po omenjenih dveh odborih nabirali prispevki, temveč naj bi se tudi širša javnost, društva in zavodi z večjimi zneski usmili ubogih otrok.

Slika 3: Mariborski delavec 55 8. 3. 1919: 2

Težave s prehrano in pomanjkanje živil dokazujejo tudi številne kuhinje po Mariboru, ki so skrbela za izboljšanje težav, med temi je potrebno omeniti izdatno ameriško prehranjevalno akcijo, ki je med šolskimi počitnicami leta 1920 poskrbela za siromašno prebivalstvo, predvsem šolsko mladino²⁵.

Slika 4: Male novice 2. 10. 1919

Ameriška prehranjevalna akcija v Mariboru prekine za dobo počitnic svoje delovanje s 1. avgustom. Razdelilo se je v zadnjih 9. tednih v 11. kuhinjah v mestu, Krčevini, Studencih in Pobrežju dnevno na preko 1700 otrokom in 115 doječim in nosečim ženam okrog 90.000 porcij mlečnega riža ali kakava z belim kruhom. Pokuhalo se je za to 336 kg kakava, 1075 kg sladkorja, 3780 kg steriliziranega mleka, 2016 kg riža in 8400 kg moka za kruh. Razdelilo se je tudi 1650 kg izvrstnega ameriškega mila. Vrednost tega blaga odgovarja 543.190 K in je bilo darovano od »American Relief Administration European Childrean's fund«. Skupno je ta ameriška pomožna akcija prispevala za otroke v državi SHS 1.856.000 kg mleka, 739.000 kg sladkorja, 232.000 kg kakava, 484.000 kg riža, 380.000 kg fižola, 50.000 kg masti in 66.000 kg mila dosedaj v vrednosti nad 200 milijonov kron. Da se je v Mariboru omogočilo kritje tekočih stroškov, gre pred vsem toplo zahvala »Slovenskemu ženskemu društvu«, ki je s priprezkom cvetličnega dneva v znesku 20.322 K znatno pripomoglo k rednemu delovanju posameznih kuhinj. Enako se moramo zahvaliti učiteljstvu vseh šol, ki je radevolje prevzelo vodstvo in nadzorstvo pri posameznih kuhinjah in žrtvovalo v ta namen svoj prosti čas.

Slika 5: Mariborski delavec 31. 7. 1920: 3

Kljub številnim težavam ob nastajanju je Deško zavetišče v Schmiderejevi

(Strosmajerjevi) ulici 26 zaživelo in s 1. 10. 1919 sprejelo prve varovance²⁶.

Za zdravstveno varstvo žensk in otrok so tudi skrbeli v okviru zasebnih specialističnih ordinacij, kot na primer dr. Klara Kukovec, ki je že oktobra 1919 odprla privatno ordinacijo za ženske in otroške bolezni²⁷,

Prav tako so skrbeli za varstvo žensk in otrok v Sanatoriju bratov Tavčar v Petrovem selu in kasneje v Ipavčevem sanatoriju v Tomšičevem drevoredu.

Deško zavetišče v Mariboru v Schmiederer ulici 26. V seji 9. t. m. je bilo pravništvo tega zavoda znova sestavljeno: Načelnik: podpolkovnik pl. Blaha, namestnik okr. šol. nadzornik Lichtenwallner, pekovodja: nadučitelj Hren, gospodarstvo g. F. Scherbaum, blagajnik č. g. stolni kaplan Aug. Sparl, predsedniki: župan starosta: dr. Schmiederer, dr. Turner, g. Bernhard st. in Roman Pahner. Ravnatelj zavoda, bivši mnogozaslužni nadučitelj Engelhard ostane do časa, dokler ne pride njegov naslednik g. Dimnik in prevzame. Deško zavetišče se bo vodilo kakor do sedaj pri strogem varstvu jezične enakovrednosti. Začetek bo 1. oktobra 1919. Obstoj tega zelo potrebnega zavoda je odvisen le od podpore blagodušnih podpornikov tega mesta. Vsak dar za zavetišče se naj izroči ali pošle g. načelniku. Tudi nabiralna pola bo krožila po mestu.

Slika 6: Male novice 104 25. 9. 1919: 3

Deško zavetišče za mariborsko mladino je po ustanovitvi upravljalo vodstvo sestavljeno iz slovenskih in nemških predstavnikov. Vodja uprave zavoda je postal podpolkovnik Blaha, med člani

²⁵ Ameriška prehranjevalna naloga v Mariboru. Mariborski delavec 31. 7. 1920: 3.

²⁶ Deško zavetišče v Mariboru. Male novice 104. 25. 9. 1919: 3.

²⁷ Oglas. Male novice 2. 10. 1919.

odbora tega dobrodelnega zavoda pa je bil Slovenec dr. Turner. Že septembra se je začelo vpisovanje in Deško zavetišče v Schimidererjevi ulici 26 je pričelo z delom 1. oktobra 1919. Bila je to še vedno povsem socialna ustanova, ki pa je bila ob pričetku delovanja, že z vplivom Slovenskega ženskega društva, pod slovenskim mestnim nadzorom. Bela hiša v ozadju je stavba na Schmidererjevi 26 (poznaje Strossamyerjevi ulici)²⁸.

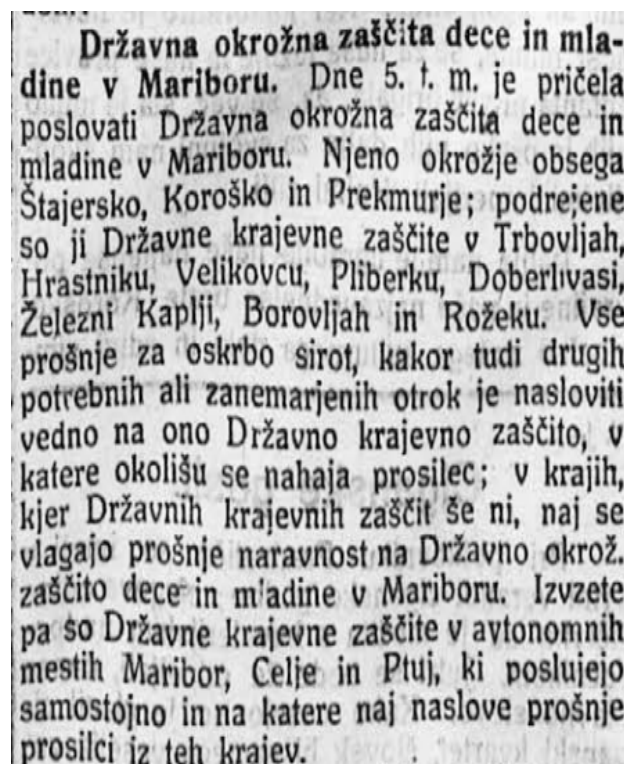

Slika 7: Štrossmajerjeva ulica v Mariboru. Delavke pri urejanju okolja. Vir. Završnik 80. Letnica Dispanzerja za ženske.

5. 7. 1920 je v Mariboru pričela z delom Državna okrožna zaščita dece in mladine, poleg teh pa so, tako v Mariboru Celju, Ptujju in Ljutomeru zaživelj Državni krajevni odbori za zaščito dece in mladine²⁹.

V Mariboru je Državna krajevna zaščita dece in mladine prevzela Mestno deško zavetišče, ki ga je delono spremenila in že 1. junija 1921 razširila v Državno dečjo stanico, ki je imela več oddelkov: Deško

dnevno zavetišče za 50 dečkov, dekliško dnevno zavetišče za 50 deklic, popoldansko zavetišče za 50 dečkov, sprejemališče za sirote z 20 posteljami, zdravniško ordinacijo, posvetovalnico za matere in oskrbovalnico za dojenčke, ki je s 1. decembrom 1921 pričela z rednim delom³⁰.

Slika 8: Mariborski delavec 161 23.7.1920

To je tudi pravi začetek Otroškega dispanzerja v Mariboru, kot ene od prvih otroških higienskih ustanov v Sloveniji³¹.

Že kmalu je prišlo do ponovne reorganizacije zaradi zakona o zaščiti dece in mladine³² in na seji Državne krajevne zaščite dece in mladine je prišlo do

²⁸ Završnik J. 80. letnica Dispanzerja za otroke.

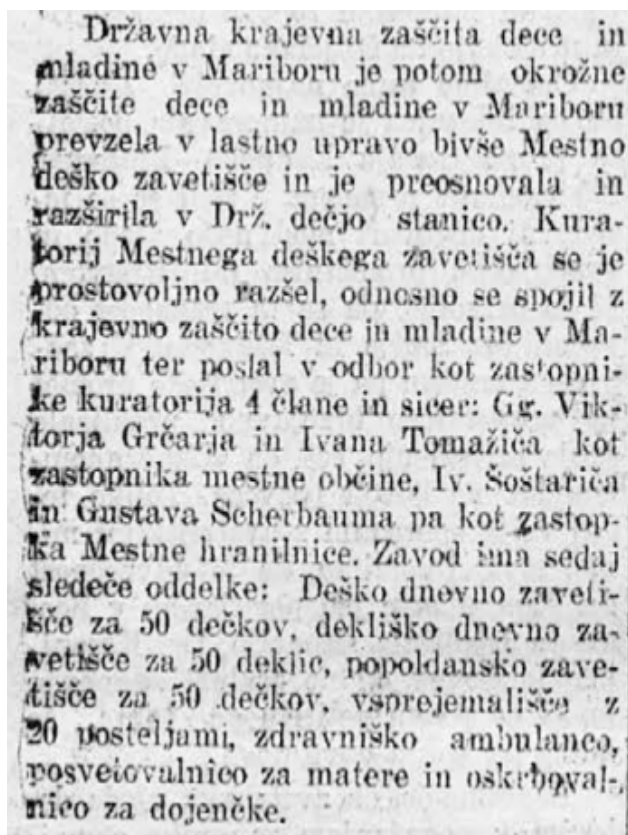
²⁹ Državna okrožna zaščita dece in Mladine v Mariboru. Mariborski delavec. 161 23. 7. 1920: 2.

³⁰ O zaščiti dece in mladine v Mariboru leta 1921. Tabor. 9. 2. 1922: 2.

³¹ Pirc I. Razvoj in delo higienske organizacije v Sloveniji. V: Spominski zbornik Slovenije. 1939. Ljubljana. 506-517.

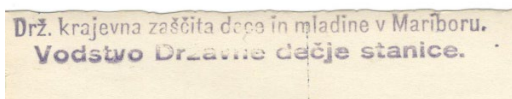
³² Zakon o zaščiti dece in mladine. Uradni list pokrajinske uprave za Slovenijo. 9. 8. 1922. 554-556.

»preustrojitve Državne dečje stanice« v Državni dečji dom³³.

Državna krajevna zaščita dece in mladine v Mariboru je potom okrožne zaščite dece in mladine v Mariboru prevzela v lastno upravo bivše Mestno deško zavetišče in je preosnovala in razširila v Drž. dečjo stanico. Kuratorij Mestnega deškega zavetišča se je prostovoljno razšel, odnosno se spojil z krajevno zaščito dece in mladine v Mariboru ter poslal v odbor kot zastopnika kuratorija 4 člane in sicer: Gg. Viktorja Grčarja in Ivana Tomažiča kot zastopnika mestne občine, Iv. Šoštarčiča in Gustava Scherbauma pa kot zastopnika Mestne hranilnice. Zavod ima sedaj sledeče oddelke: Deško dnevno zavetišče za 50 dečkov, dekliško dnevno zavetišče za 50 deklic, popoldansko zavetišče za 50 dečkov, vsprejemališče z 20 posteljami, zdravniško ambulanco, posvetovalnico za matere in oskrbovalnico za dojenčke.

Slika 9: Tabor 9. 2. 1922: 2 (del o ustanovitvi Državne dečje stanice.1.1921)

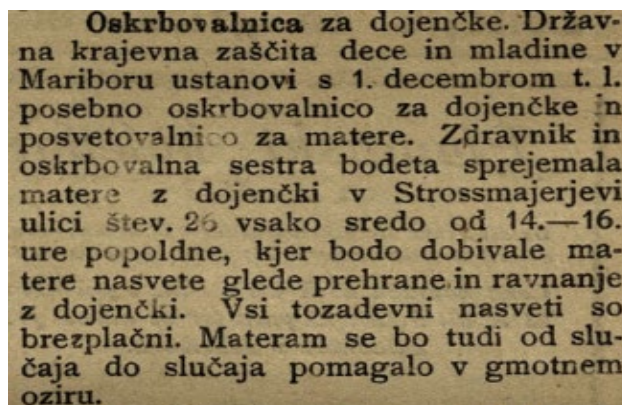
Drž. krajevna zaščita dece in mladine v Mariboru.
Vodstvo Državne dečje stanice.

Slika 10: Pečat »Državne dečje stanice« Vir: Pokrajinski arhiv Maribor (PAM)

Zdravstveno varstvo otrok med obema svetovnima vojnama se je tako začelo po dispanzerski metodi uveljavljati že koncem leta 1921.

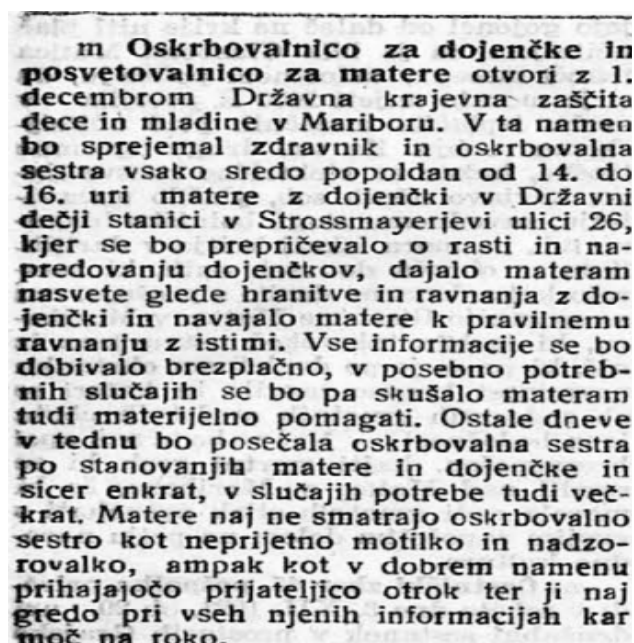
To javno zdravstveno dispanzersko usmerjenost je v Sloveniji podpiral tudi novi slovenski predstojnik porodnišnice in

primarij ginekološkega oddelka deželne bolnišnice v Ljubljani prof. dr. Alojzij Zalokar (1887-1944).

Oskrbovalnica za dojenčke. Državna krajevna zaščita dece in mladine v Mariboru ustanovi s 1. decembrom t. l. posebno oskrbovalnico za dojenčke in posvetovalnico za matere. Zdravnik in oskrbovalna sestra bodeta sprejemala matere z dojenčki v Strossmayerjevi ulici šte. 26 vsako sredo od 14.—16. ure popoldne, kjer bodo dobivale materne nasvete glede prehrane in ravnanje z dojenčki. Vsi tozadevni nasveti so brezplačni. Materam se bo tudi od slučaja do slučaja pomagalo v gmotnem oziru.

Slika 11: Straža 30. 11. 1921

m Oskrbovalnico za dojenčke in posvetovalnico za matere otvori z 1. decembrom Državna krajevna zaščita dece in mladine v Mariboru. V ta namen bo sprejemal zdravnik in oskrbovalna sestra vsako sredo popoldan od 14. do 16. uri matere z dojenčki v Državni dečji stanici v Strossmayerjevi ulici 26, kjer se bo prepričevalo o rasti in napredovanju dojenčkov, dajalo materam nasvete glede hranitve in ravnanja z dojenčki in navajalo matere k pravilnemu ravnanju z istimi. Vse informacije se bo dobivalo brezplačno, v posebno potrebnih slučajih se bo pa skušalo materam tudi materijelno pomagati. Ostale dneve v tednu bo posečala oskrbovalna sestra po stanovanjih matere in dojenčke in sicer enkrat, v slučajih potrebe tudi večkrat. Matere naj ne smatrajo oskrbovalno sestro kot neprijetno motilko in nadzorovalko, ampak kot v dobrem namenu prihajajočo prijateljico otrok ter ji naj gredo pri vseh njenih informacijah kar moč na roko.

Slika 12: Tabor 3. 12. 1921: 4

Po njegovi zaslugi so v Ljubljani kupili in preuredili dvonadstropno stavbo, ki jo je pod nazivom »Bolnica za ženske bolezni«, marca 1923 slovesno odprl sam dr. Andrija Štampar. V obnovljeni stavbi je bila desno od glavnega vhoda porodniško-

³³ Vabilo Državne krajevne zaščite dece in mladine v Mariboru dne 22. 7. 1922. PAM. MOM 13817-2.

ginekološka ambulanta in posvetovalnica za nosečnice, po Borisovu prva tovrstna preventivna ginekološka ustanova na Slovenskem.

Dr. Štampar je zagovarjal javno zdravstvo z možnostjo brezplačnega zdravljenja v dispanzerjih. Pod vplivom njegovega koncepta se je tudi v Mariboru uveljavila socialno medicinska miselnost, kar je pripeljalo poleg brezplačnega antiveneričnega dispanzerja, ki je začel s svojim delom že 1. oktobra 1921³⁴ so leta 1922, na pobudo docenta dr. Ivana Matka, ustanovili prvi v novi državi Protituberkulozno ligo in odprli protituberkulozni dispanzer ter Otroški dispanzer, ki je imel svoje prostore v stavbi na Strossmayerjevi ulici 26 kjer je nekoč stala tovarna Alma, ki je kasneje pogorela. pozneje pa na Slomškovem trgu 6.

Ambulanta je delala dvakrat tedensko, vodil jo je dr. Fran Marinič (1899-1944), ki je bil sicer zdravnik splošne prakse in zaščitna medicinska sestra Slava Bezlaj-Štefančič (1899-1971).

Marca 1926 je prevzela vodstvo te posvetovalnice dr. Valerija Valjevec (1888-1981) in ga vključila v Otroški dispanzer³⁵. Ustanovo je vodila vse do leta 1941, ko so jo izselili v Srbijo. Po vojni pa se ni vrnila v Maribor.

Leta 1928 je pod vodstvom dr. Josipa Vrtovca začel v Strossmayerjevi ulici delati bakteriološki laboratorij. Dr. Josip Vrtovec je pred svojo službo v Mariboru, zaposlen na Higienskem zavodu in s pomočjo dr. Andrije Štamparja na specializaciji iz higijene v ZDA.

Slika 13: Sedež »Državnega dečjega dispanzerja« na Slomškovem trgu v Mariboru.

5. februarja 1929 so, na podlagi uredbe ministra za zdravje o organizaciji higienske službe. Na predlog Higienskega zavoda v Ljubljani so v Mariboru ustanovili Državni zdravstveni dom, ki je bil socialna ustanova za potrebe prebivalcev mesta. V začetku ni imel svojih prostorov, zato je začasno deloval v prostorih na Strossmayerjevi ulici. Leta 1930 pa je dobil od banske uprave dvoriščno stavbo na današnji Mladinski ulici na kateri je ustanova delovala od marca 1930 pa vse do junija

³⁴ Pertl E. Oddelek za kožne in spolne bolezni, njegov nastanek in razvoj. V: Pertl E. Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru. 1959.

³⁵ Tabor 3. 3. 1926, št. 50 str.1.

1967, ko so se preselili na Prvomajsko cesto.

Po ustanovni listini je Zdravstveni dom moral imeti oddelek za bakteriološko-serološko diagnostiko, higiensko-epidemiološki oddelek, otroški dispanzer in šolsko polikliniko. Iz dopisa upravnika dr. Vrtočca Mestnemu magistratu je možno ugotoviti obseg opravljenega dela v letu 1930 in podatek o ustanovitvi posebne posvetovalnice za nosečnice, ki je začela s svojim delom v januarju 1931. Iz objav v takratnem dnevnem tisku pa je razvidno, da je v posvetovalnici za noseče ženske brezplačno delal prim. Josip Benčan.

Kljub številnim opisom zdravstva v Mariboru med obema vojnama je to prvi zapis o ustanovitvi in obstoju javne, preventivne posvetovalnice za nosečnice, ki je delala vse do nemške okupacije in jo lahko ocenjujemo tudi kot predhodnico dispanzerja za žene.

V Državnem zdravstvenem domu Maribor so med drugimi dejavnostmi najbolj razvijali otroško zdravstvo in tako leta 1936 odprli Dom za zdravstveno zaščito mater in otrok (Dečji dom), ki je sodil v okvir Otroškega dispanzerja imel pa je stacionarij z dvajsetimi posteljami za bolne, predvsem socialno ogrožene dojenčke. Številni zdravstveni delavci še danes menijo, da je Dečji dom predhodnik

otroškega oddelka bolnišnice oziroma današnje Klinike za pediatrijo³⁶.

V tem obdobju so v Mariboru delovali številni zdravstveni delavci kot predavatelji ali publicisti. S pomočjo Državnega higienskega zavoda v Ljubljani« so tudi v Mariboru pripravili higienske razstave. Zelo pomembna je bila razstava leta 1926 v Kazinski dvorani, ki je bila od 21. 2. 1926 do 2. 3. 1926^{37,38}. To razstavo je z lepim nagovorim odprl dr. Ivo Pirc. Bila je zaznamovana z veliko mero zanimanja, saj so na njej predstavili načrte za novo porodnišnico in takratno strokovno literaturo iz higienskega področja. O zanimivostih te razstave je poročalo tudi lokalno časopisje³⁹.

Sočasno so ob higienski razstavi priredili posebne higienske tečaje. Na njih so predavali o higieni in drugih zdravstvenih problemih predvsem o tuberkulozi, saj je v tem času potekala velika zbiralna akcija Protituberkulozne lige. Med predavatelji so bili znani mariborski zdravniki prim. Mirko Černič, prim. Hugon Robič, dr. Fran Marinič in dr. Ivan Jurečko.

Med njimi je potrebno omeniti dr. Vilka Marina (1890 – 1962), ki smo ga že spoznali ob prevratnih dnevih, ki je leta 1924 objavil v časopisu Tabor sestavek: »Žena in šport«; takoj po tem, ko je postala tudi pri nas znana kontracepcijska metoda

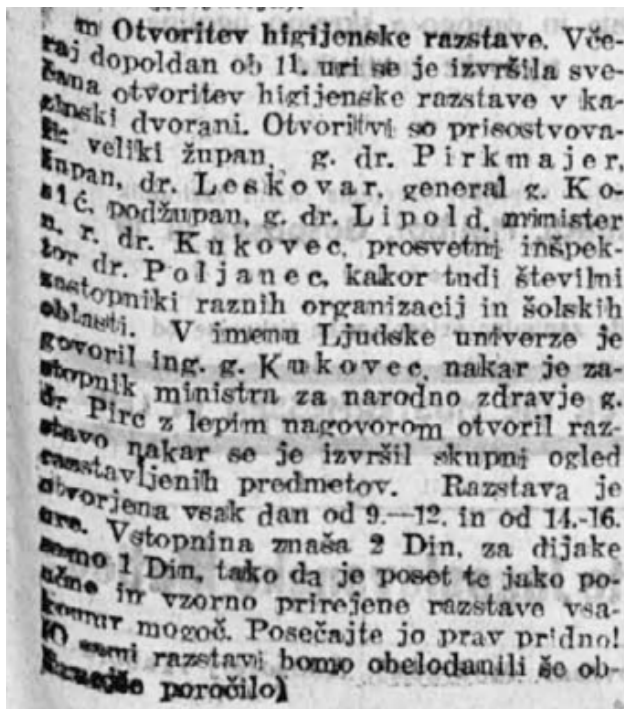
³⁶ Završnik J. Predzgodovina Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca. V: Završnik J. (ur.). 60. let Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca Maribor. 2007: 33-39.

³⁷ Higijenska razstava odprta. Tabor. 23. 2. 1926 št. 43, str: 3.

³⁸ Higijenska razstava zaključena. Tabor. 2. 3. 1926 št. 49, str: 2.

³⁹ Zanimivosti s higijenske razstave. Tabor. 28. 2. 1926 št. 48, str: 3.

po Ogino in Knausu. Tudi v Ženskem društvu je pripravil predavanje o tej metodi. Prim. Eman Pertl je zapisal: »da je v zvezi s tem napisal tudi brošuro in pripravil v ta namen ženski koledarček«. Med pomembnimi objavami tistega časa je knjižica, ki jo je napisal dr. Benjamin Ipavec, po osnutku predavanja v Ljudski univerzi 4. aprila 1925 z naslovom: »Rak na maternici in njegovi prvi znaki« in jo je ponovno objavil leta 1930.

Slika 14: Tabor 22. 2. 1926 št. 43, str: 3

Dr. Fran Marinič se je rodil leta 1889 v Doleni pri Ptujju. Po končanem medicinskem študiju je bil od leta 1920 do 1922 asistent na Internem oddelku Splošne bolnišnice Maribor. Dr. Fran Marinič je med svojim delom v ordinaciji in posvetovalnici za matere v Dečji stanici in

kasneje v preoblikovanem Dečjem domu spoznal vse pomanjkljivosti takratnega otroškega varstva, zato ne preseneča, da je že 5. 2. 1922 na predavanju v Mariborskem slovenskem ženskem društvu pripravil predavanje v katerem je predstavil potrebo, da se v Mariboru zgradi otroška bolnišnica⁴⁰ in okoli sebe zbral enako misleče prebivalce, da so pripravili odbor za ustanovitev Društva za zidanje in vzdrževanje otroške bolnice v Mariboru⁴¹.

Slika 15: Tabor 28. 2. 1926 št. 48, str: 3

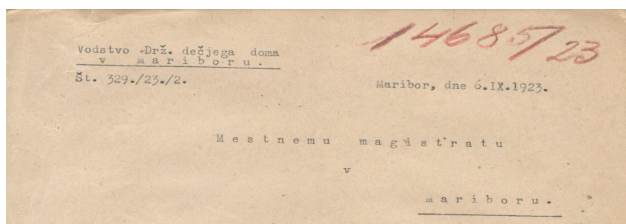
Na ustanovnem občnem zboru društva, ki so ga pripravili v Uradu za zaščito dece in mladine v Strossmajerjevi ulici 26., 4. 5. 1922 so za predsednika izvolili dr. Frana Mariniča⁴², ki je to nalogo opravljal vse do leta 1929. Na zadnjem občnem zboru društva pa je vodstvo prevzela gospa

⁴⁰ Občni zbor Mariborskega slovenskega ženskega društva. Tabor. 1. 2. 1922. 3.

⁴¹ Otroška bolnica v Mariboru. Tabor. 14. 2. 1922. 3.

⁴² Ustanovni občni zbor. Tabor. 19. 4. 1922. 3.

Marija Maister, dr. Fran Marinič pa je postal podpredsednik⁴³. Vzrok za to spremembo je bil v reorganizaciji in ustanovitvi novega Društva za zdravstveno nego otrok, ki se je odločilo, da namesto bolnišnice ustanovi posebno počitniško kolonijo pri Šmartnem na Pohorju⁴⁴.

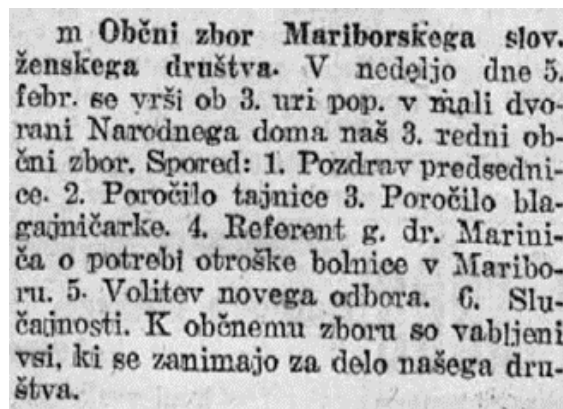
Slika 16: Naslovnica dopisa »Vodstva Državnega dečjega doma« mestnemu magistratu Maribor. Vir: PAM.

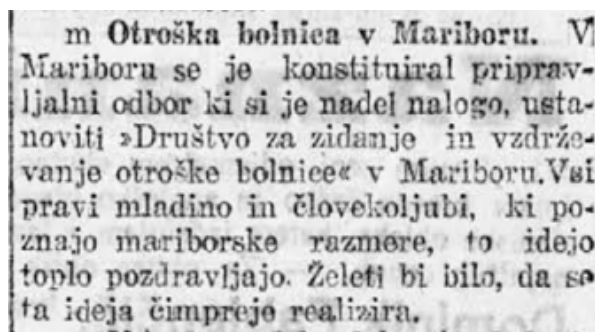
Slika 17: Dečji dom 1925. PAM Zbirka fotografij in razglednic1693 B2-1-14-1.

Organizirano zdravstveno varstvo za šolske otroke in mladino se je začelo leta 1930 v okviru Zdravstvenega doma in to v njegovih prostorih na Koroščevi ulici 3 (danes Mladinska). Dotokratna zdravstvena služba se je osredotočila samo na bolne otroke in šolarje ter osnovne

higienske pogoje in epidemiološke razmere, ki so jih izvajali mestni fiziki. Z otvoritvijo obvezne Šolske poliklinike se je pričelo s sistematičnimi preventivnimi pregledi. To dejavnost je opravljal dr. Josip Vrtovec (1899 – 1978) vse do leta 1941, ko so ga nemški okupatorji leta izselili⁴⁵.

Slika 18: Tabor 19. 4. 1922

Slika 19: Mariborski večernik Jutra 4. 3. 1929, str. 2

Razvoj in spremembe v socialno medicinskih zdravstvenih ustanovah v Mariboru od 1941 do 1957

Med vojno so nemške oblasti dokončale veliko zgradbo sedanjega ginekološkega oddelka in ji dozidali enonadstropno krilo.

⁴³ Društvo za ustanovitev in vzdrževanje otroške bolnice v Mariboru. MVJ 52. 4. 3. 1929. 2.

⁴⁴ Otroška kolonija pri Sv. Martinu na Pohorju. MVJ 131. 12. 6. 1929. 2.

⁴⁵ Stanko-Flakus M. Stanko-Flakus M. Dispanzer za šolske otroke in mladino. V. 100. let šolske medicine na Slovenskem. 1909-2009. Zbornik referatov Ljubljana 9 in 10. oktober 2009.

In spremenili namembnost. Tako se je junija 1944 leta v pritličje preselila porodnišnica v prvo nadstropje pa ginekološki oddelek. V stavbo so v drugo nadstropje preselili še otorinolaringološki oddelek in v tretje nadstropje očesni oddelek, ki sta postala samostojna oddelka. V izpraznjeni porodniško ginekološki oddelek v Vinarski ulici so premestili pljučni odsek in prim Radšel je zapisal: »Avgusta 1944 je postal dotedanji odsek oddelek za pljučne bolezni«⁴⁶. Poleg tega pa so kirurškemu oddelku na severni strani prizidali eno nadstropni prizidek, ki so ga zaradi tega poimenovali nemška stavba. Na vrtu bolnišnice pa so zgradili še enonadstropno stavbo za stanovanjske potrebe uslužbencev.

Bolnišnične stavbe so bile med bombardiranjem Maribora močno poškodovane. Takoj po osvoboditvi se je začela obnova poškodovanih stavb in v novih prostorih se je začel razvoj porodništva.

Zaradi malega števila usposobljenih zdravnikov so zdravniki iz bolnišnice v dopolnilnem, popoldanskem času opravljali ambulantno dejavnost, večinoma v dispanzerjih in drugih socialno higienskih ustanovah.

Protituberkulozni dispanzer je postal med najuspešnejšimi v Jugoslaviji. Priredili so posebno zdravstveno razstavo v kateri so

prikazali vsa žarišča zelo razširjene tuberkuloze in opravili celo dve pomembni preventivni akciji, BCG cepljenje, drug važen preventivni ukrep je bil fluorografiranje vsega prebivalstva. »Mariborski dispanzer je tako fluorografiranje kot besežiranje, »dve najvažnejši preventivni metodi protituberkulozne službe uvrstil med redni metodi svojega dela in zategadelj koraka na čelu preventivne službe v FLRJ«⁴⁷.

Prav tako pa so takoj po vojni ugotovili veliko umrljivost dojenčkov in malih otrok. Zato so dr. Boženo Grossman, ki je končala partizansko obdobje in se je maja 1945 vrnila v Slovenijo napotili v Maribor z nalogo, da uredi zdravstveno zaščito otrok v mestu in okolici. Zaposlila se je v mariborski Splošni bolnišnici in z velikimi težavami je stavbo za uslužbenca preuredila v Otroški oddelek, ki je začel delovati 8. marca 1946. Oddelek je uspešno vodila in na podoben način obnavljala delo v socialno medicinskih ustanovah. Nezadovoljna z nekaterimi zapisi v Zborniku Splošne bolnišnice v Mariboru je uredniku poslala dopolnilo, v katerem je zapisala: »Glede Dečjega (otroškega) doma pod Kalvarijo, ki sem ga uredila in odprla dne 25. 5. 1946, potemtakem ni mogel biti odprt šele leta 1948, česar pa pisci prispevka verjetno ne vedo, saj še takrat nobenega od njih ni bilo v Mariboru. Na strani 394 pisci trdijo, da sem specializacijo iz otroškega zdravstva

⁴⁶ Radšel F. Razvoj protituberkulozne borbe v Mariboru. V: Pertl E. Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru. 1959.

⁴⁷ Radšel F. 364.

končala leta 1943, res pa je, da sem jo opravila že leta 1937. Razen otroškega oddelka, Dečjega (otroškega) doma in Dečje (otroške) poliklinike sem v Mariboru vodila tudi svetovalnico, nadalje otroško ambulanto Državnega zavoda za socialno zavarovanje (DZSZ) in otroško ambulanto železničarjev. Dr. Marjan Svetlič (1906-1965) je postal predstojnik oddelka za otroške bolezni Splošne bolnišnice v Mariboru po mojem odhodu meseca januarja 1947 v Ljubljano, ne pa leta 1946. In končno prva otroška svetovalnica, ki sem jo vodila jaz ni bila ustanovljena leta 1946, marveč je poslovala že leta 1945⁴⁸.

Ko se je smrtnost otrok zmanjšala, so jo poklicali v Ljubljano, kjer je na Ministrstvu za ljudsko zdravstvo, kot načelnica oddelka skrbela za celovito zdravstveno zaščito otrok po celi Sloveniji. Leta 1950 so preuredili ministrstvo in strokovno delo pri zaščiti otrok je prevzel novoustanovljeni Centralni higienski zavod, sama pa se je zaposlila na ORL kliniki v Ljubljani, ki jo je vodil prof. Janko Pompe in ji je povsem prepustil vodenje otroškega oddelka na ORL kliniki, tako da je izpeljala številne zamisli v korist in veselje bolnih otrok⁴⁹.

Podobno je začela delo, v stavbi, ki se je obnavljala, že tri tedne po osvoboditvi Maribora Posvetovalnica za nosečnice, nato pa še dve podobni posvetovalnici, ena

za levi, druga pa za desni breg Maribora. Posvetovalnice so delovale pod vodstvom zdravnikov porodniško - ginekološkega oddelka vse do leta 1957, ko je bil ustanovljen Zdravstveni dom Maribor.

Leta 1948 pa je bil ustanovljen še Materinski dom, ki je bil nekaka socialno medicinska ustanova. Nudila je oskrbo, zdravniški nadzor in s tem zaščito krajevno oddaljenim in zdravstveno ogroženim nosečnicam v zadnjih tednih nosečnosti, kar je prispevalo k zmanjšanju maternalne umrljivosti⁵⁰.

Že leta 1945 se je začela obnova šolske zdravstvene službe. Honorarno so to delo opravljali dr. Friderik Vrečko, dr. Ivan Turin in dr. Janko Pihler. Leta 1946 pa so iz mariborske porodnišnice prerazporedili dr. Evo Schaubach Lovše, ki je s sestro Slavo Bezljaj prevzela delo in skrbela za razvoj. Tako je šolska poliklinika postopno širila svojo dejavnost. Ustanovili so lasten zobozdravstveni oddelek, v obravnavo so poleg srednješolcev vključili še osnovnošolce in nato še vajence. Ustanovili so dve novi ordinaciji v predmestju Maribora in svoj lastni laboratorij. Popolnoma organizirani šolski dispanzerje leta 1957 postal sestavni del Zdravstvenega doma Maribor.

Kljub težkim poveljnimi pogojem se je takoj po osvoboditvi normaliziralo delo

⁴⁸ Pertl E. Dopolnitve in pojasnila k nekaterim poglavjem v Zborniku SBM (1855-1955). Razvoj oddelka za otroške bolezni in otroškega zdravstva Mariboru. Naša bolnišnica. 1977. št. 4: 1-2.

⁴⁹ Kranjc Simoniti.

⁵⁰ Skalicky B. Oddelek za porodništvo in ginekologijo. V: Pertl E. (ur.). Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru 1959. Splošna bolnišnica Maribor. 229-264.

predvsem v higiensko socialnih ambulantah in dispanzerjih. Zasluga za tako hitro obnovo zdravstvene službe lahko poiščemo v socialno-ekonomski zasnovani medicini po principih dr. Andrije Štamparja⁵¹.

Razvoj ambulantne zdravstvene dejavnosti žena in otrok v Mariboru od 1941 do ustanovitve Zdravstvenega doma leta 1957

Med nemško okupacijo je Zdravstveni dom, ki se je imenoval Staatliches Gesundheitsamt für den Stadt u. Landkreis Marburg a.d. Drau vodil dr. Tollich. Otroški dispanzer z bolniškimi sobami s posteljami so spremenili v oddelek za otroške bolezni, ki ga je vodil dr. Victor Stacul, specialist za otroške bolezni, ki je bil iz Ljubljane, vendar nemškega rodu. Že konec leta 1943 pa so zaradi bombnih napadov oddelek premestili v Ormož. Antivenerični dispanzer, ki je deloval na dermatološkem oddelku v bolnišnici so priključili zdravstvenemu domu, vendar je zadržal svoje prostore v bolnišnici in ga je vodil prim. dr. Gotfried Kreuziger, protituberkulozni dispanzer pa je že od leta 1941 in med vojno vodil prim. Franjo Radšel. Razen teh sprememb je bilo delo med vojno vse do osvoboditve podobno kot v zadnjih letih pred vojno.

Po osvoboditvi leta 1946 so v predvojnem Zdravstvenem domu najprej usposobili

serobakteriološki laboratorij, ki ga je do leta 1950 vodila dr. Zdenka Fišer, pozneje pa bakteriolog dr. Vladimir Kajzelj. Takoj za tem so usposobili živilsko kemični laboratorij, ki ga je vodila dipl. ing. Najžarjeva, od leta 1949 pa dipl. ing. Oskar Križan. Naziv Zdravstveni dom so opustili, saj se je preimenoval v Zavod za zdravstveno zaščito, kar je nakazalo preventivno zdravstveno dejavnost. Že leta 1949 se je v zvezi z upravno političnimi spremembami Zavod preimenoval v Sanitarno-epidemiološko postajo. Od leta 1948 do leta 1950 je ustanovo vodil dr. Brunon Weixel, poznani javni delavec in okrajni zdravnik.⁵²

Leta 1950 je prevzel vodstvo zavoda dr. Ivan Turin (1899 – 1958) in pod njegovim vodstvom je zavod strokovno napredoval. Ustanovili so nove oddelke, kar je povečalo preventivni značaj zdravstvene ustanove, v kateri so se izvajale razne preiskave za potrebe bolnišnice in splošnih in specialističnih ordinacij Poliklinike, ki jo je od leta 1950 do 1960, ko je dokončno prenehala s svojim delovanjem, vodil upravnik dr. Maks Pohar (1897 – 1974) V tem času so zavodu priključili sanitarno inšpekcijo in izboljšali strokovno zasedbo z novimi kadri, ki so že dokončali postdiplomski študij (dr. Angela Srebotnjak-Bedjanič, dr. Srečko Koren, dr. Dušan Tomažič). Leta 1952 je dr. Ivan Turin zapustil zavod in se zaposlil na Polikliniki. Sanitarno epidemiološka

⁵¹ Štampar A. O zdravstvenoj politici. V: Grmek M.D. (ur.). U borbi za narodno zdravje. 1966. Zagreb. 55-73.

⁵² Borko E.

postaja pa se je preimenovala v Okrožni higienski zavod, ki ga je od 1. 8. 1952 vodil dr. Dušan Tomažič in usmerjal kasnejše številne organizacijske spremembe; leta 1955 v Okrajni higienski zavod in leta 1961 v Okrajni zavod za zdravstveno varstvo.

Tako je predvojno ime Zdravstveni dom že leta 1946 izginilo iz seznama zdravstvenih ustanov v Mariboru. Zaradi potrebe po ambulantni kurativni ustanovi je 19. 12. 1956 takratni Občinski ljudski odbor Maribor-Center sprejel sklep o ustanovitvi ZD Maribor. Prim dr. Eman Pertl je v svojih spisih pogosto zapisal svoje mnenje, da gre za ponovno in ne novo ustanovitev Zdravstvenega doma. Novoustanovljeni Zdravstveni dom je pričel z delom dne 1. 1. 1957 in je to rojstni dan Zdravstvenega doma v Mariboru, ki nosi ime svojega ustanovitelja dr. Adolfa Drolca.

Hiter razvoj Zdravstvenega doma dr. Adolfa Drolca, od prvih začetkov pa do današnjih dni, ko je v 65. letih delovanja postal drugi največji javnozdravstveni zavod v novi slovenski državi, je bil že večkrat opisan. Zadnjič ob proslavi 60. letnice delovanja, ko smo podrobno opisali zgodovino ustanove, razvoj, dosežke, težave in številne reorganizacije, ki spremljaj delovanje tako velike ustanove, v kateri trenutno deluje.

S tem so se v Mariboru začele v praksi izvajati ideje dr. Andrije Štamparja,

nacionalno zdravje in njegovo utrjevanje ni monopol zdravnikov, ampak se morajo z njim ukvarjati vsi,

- z zdravljenjem posameznika se doseže veliko, vendar le socialna terapija privede do pravih uspehov,
- zdravnik ne sme biti ekonomsko odvisen od bolnikov, ker ga to ovira pri reševanju bistvenih nalog,
- pri izvajanju zdravstvenega varstva ne sme biti razlike med revnimi in bogatimi,
- zdravstvo je potrebno organizirati tako, da bo zdravnik iskal bolnika in ne nasprotno,
- delovno področje zdravnika je kraj, kjer ljudje živijo in ne laboratorij in ordinacije,
- zdravstveno varstvo je ekonomska in ne samo humanitarna dejavnost.

Leta 1957 je bila ukinjena zasebna zdravstvena praksa. To in močan gospodarski razvoj mesta in okolice je povzročilo pritisk prebivalstva na javno osnovno zdravstveno službo, ki se je do tedaj razvijala nepovezano.

Dolgo so strokovni razlogi narekovali potrebo po združitvi celotne osnovne zdravstvene službe. Šele aprila leta 1967 sprejet zakon o organizaciji zdravstvene službe je sprožil njeno dokončno integracijo. K ZDM se je priključilo 18 do tedaj samostojnih zdravstvenih zavodov, med njimi vse obratne ambulante in reševalna služba.

Vzporedno z združevanjem enot je ZDM razvijal tudi njihovo dejavnost ter pospeševal strokovni dvig. Med prvimi v tedanji Jugoslaviji je uvajal dispanzersko metodo dela praktično v vso svojo dejavnost. Organiziral je tudi zdravljenje in zdravstveno nego bolnikov na domu. Ustanovil je več dispanzerjev in specialističnih ambulantnih dejavnosti, pri čemer se je s specialistično strokovno pridobitvijo najbolj obogatila zobozdravstvena služba.

ZDM je z Zavodom za zdravstveno varstvo Maribor sodeloval tudi pri oblikovanju pouka na podiplomskem študiju za zdravnike. Od leta 1968 do 1980 so v Mariboru vodili podiplomski študij javnega zdravstva pod okriljem Šole narodnega zdravja Andrije Štampar. Izobraževanje iz javnega zdravstva je zaključilo več kot 30 zdravnikov, ki so prevzeli vodilna mesta v zdravstvenem sistemu tako v Mariboru kot širšem področju Štajerske in so izobraževanje končali z diplomskim izpitom.

Zaradi svoje visoke strokovnosti je mariborski Zdravstveni dom tudi učna

baza. Za dijake Srednje zdravstvene šole Maribor je ZDM učna baza že od leta 1966 dalje. Od ustanovitve Višje zdravstvene šole, ki se je kasneje preoblikovala v Visoko zdravstveno šolo ter v Fakulteto za zdravstvene vede UM, je ZDM učna baza tudi za študente zdravstvene nege ter za študente Medicinske fakultete Univerze v Mariboru in Univerze v Ljubljani.

ZDM je do leta 2008 bil tudi sedež Kolaborativnega centra Svetovne zdravstvene organizacije za primarno zdravstveno nego. Tudi to dejstvo je dokaz, da je zdravstveni dom ustanova, ki v celoti izpeljuje funkcijo organizacije in izvajanje popolnega javnega primarnega zdravstvenega varstva.

Od meseca februarja 2006 je ZDM vpisan v register znanstveno raziskovalnih organizacij pri Agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Javni zavod Zdravstveni dom Maribor je danes strokovno visoko razvita zdravstvena institucija, ki še vedno temelji na teoretičnih temeljih dr. Andrije Štamparja.

Viri in literatura

1 Arhivski viri

Arhivsko gradivo Medikohistorične sekcije SZD 1968-2026

Pokrajinski arhiv Maribor, fond Eman Pertl

Štajerski deželni arhiv Gradec, Knjiga zdravnikov za Maribor mesto, levi in desni bred Drave, Ptuj in Celje, 1875.

2 Časopisni viri

Isis 1991—2025

Naša bolnišnica 1976- 2025

Zbornik za zgodovino naravoslovja in tehnike 1971 - 2025

Zdravniški vestnik 1971- 2025

3 Monografije

Borisov, Peter (1995). Ginekologija na Slovenskem od začetkov do 80. let 20. stoletja. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Borisov, Peter (1977). Od ranocelništva do začetkov znanstvene kirurgije na Slovenskem. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Borisov, Peter (1980). Pregled razvoja medicinske miselnosti in odkritij. Ljubljana, Univerza Edvarda Kardelja, Inštitut za zgodovino medicine Medicinske fakultete.

Borisov, Peter (1985). Zgodovina medicine : poskus sinteze medicinske misli. Ljubljana, Cankarjeva založba.

Brumec, Viljem (2008). Kratka zgodovina medicine. Maribor, Založba Pivec.

Jubilejna spomenica Mediko historične sekcije [1968-1978] Slovensko zdravniško društvo. Podružnica Maribor. Mediko-historična sekcija (1978). Maribor, Slovensko zdravniško društvo, Podružnica Maribor.

Pertl, Eman (1959). Zbornik Splošne bolnišnice v Mariboru. Maribor, Splošna bolnišnica Maribor.

Pintar, Ivan (1950). Kratka zgodovina medicine. Ljubljana, Medicinska fakulteta.

Pivec, Gregor (2011). Zgodovina medicine 20. stoletja : prispevki k prikazu razvoja medicinske stroke in zdravstvenega sistema. Maribor, Založba Pivec.

Pivec, Gregor (2013). Filip Terč, začetnik moderne apiterapije. Maribor, Založba Pivec.

Pivec, Gregor, Elko, Borko (2015). Zmagoslavje 1915-1970 partizanski zdravnik-ravnatelj Splošne bolnišnice Maribor. Slovenska Bistrica: Občina; Maribor Medikohistorična sekcija Slovenskega zdravniškega društva.

Ratej, Mateja (2020). Osebnosti slovenske medicine. Ljubljana ZRS SAZU.

Splošna bolnišnica Maribor 1799-1999 (2001). Maribor, Splošna bolnišnica Maribor.

Zupanič Slavec, Zvonka (2001). Iz rok v roke iz roda v rod. Ljubljana, Medicinska fakulteta, Inštitut za zgodovino medicine.

Zupanič Slavec, Zvonka (2017). Razvoj zgodovine medicine. V.: Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem.

Ljubljana, Slovenska matica, Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije. (str. 632-660).

4 Drugo gradivo

160. obletnica Slovenskega zdravniškega društva (video) (2021). Besedilo (rokopis) pripravili Elko Borko, Dejan Bratuš in Jernej Završnik. Video prezentacija Van Gag. <https://www.szd.si/160-obletnica-slovenskega-zdravniskega-drustva-in-90-letnik-zdravniskega-vestnika-utrinki-2021/> .

Priloge

Priloga 1: Delovanje MHS SZD in ZDZZKS v obdobju od decembra 1998 do maja 2026

Datumi, aktivnost z naslovi predavanj in predavatelji ter kraj in inštitucija.

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
21. 12. 1998	Dr. Edvard Glaser: Sto let rentgenskih žarkov – predstavitev knjige	Maribor, UKM
20. 5. 1999	Dr. Edvard Glaser: Spomin na dr. Friderika Pušnika Akademik prof. dr. Jože Mlinarič: Malteški red in njegove postojanke na Slovenskem Predstavitev nove tajnice Bože Janžekovič.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
22. 6. 1999	Marijan Stenovc: Razvoj zdravstvenega zavarovanja v Sloveniji.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
21. 10. 1999	Boža Janžekovič: Predstavitev informacijskih virov v UKM iz področja medicine in zdravstvene nege.	Maribor, UKM
1. 3. 2001	Prim. Franc Štolfa dr. stom.: Lekarne v Celju do leta 1941.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
23. 3. 2000	Mag. Mario Kocjančič: Zdravniki v deželnem stolnem mestu Ljubljana pred stotimi leti.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
24. 5. 2001	Dr. Edvard Glaser: Avgust Hribovšek - Človek ni naključno bitje – predstavitev knjige.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
14. 6. 2001	Dr. Davorin Valenti: Slovenska partizanska saniteta na Štajerskem in Koroškem.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
27. 9. 2001	Mag. Zvone Cajnko: Partizansko zdravstvo na Pohorju 1941-1945. Mag. Marjan Linasi: Partizanske bolnišnice na zahodnem Pohorju.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
24. 10. 2001	Jože Berce: Kratek sprehod skozi zgodovino slovenskega partizanskega zdravstva. (V sodelovanju z Muzejem narodne osvoboditve.)	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
30. 11. 2001	Dr. Zvonka Zupanič Slavec: Družinska povezanost lobanj grofov Celjskih.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
6. 2. 2002	Prim. Franc Štolfa, dr. stom.: Sv. Apolonija zaščitnica zdravstvenih delavcev.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
25. 4. 2002	Dr. Franc Janžekovič: Biološki determinizem.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
30. 5. 2002	Dr. Viljem Brumec: Novejši razvoj porodništva	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
27. 6. 2002	Dr. Viljem Brumec: Prof. dr. Peter Borisov 80-letnik. Dr. Edvard Glaser: Predsedniku ZDZZKS dr. Francu Šolfi – 70-letniku Dr. Edvard Glaser: Znanstveniku, zobozdravniku in pisatelju dr. Velimirju Vulikiću ob 70-letnici.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
19. 9. 2002	Dr. Andrej Fidelj: Spomini in srečanja – predstavitev knjige.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
24. 10. 2002	Dr. Manica Špendal: Richard Wagner, življenje in delo. Dr. Viljem Brumec: Richard Wagner, patografija.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
12. 12. 2002	Dr. Edvard Glaser: Medikohistoričar prim. dr. sci. dr. med. Jože Zadravec	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
12. 3. 2003	Dr. Manica Špendal: Hugo Wolf, življenje in delo. Dr. Viljem Brumec: Hugo Wolf, patografija.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
15. 5. 2003	Dr. Velimir Vulikić: Dr. Milan Dolenc-slovenski veterinar – predstavitev knjige.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
12. 6. 2003	Dr. Edvard Glaser: Znanstvenik, primarij, medikohistorik dr. sci. Jože Zadavec dr. med.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
23. 10. 2003	Jožica Červek: Zdravje knjig.	Maribor, UKM
20. 11. 2003	Mag. Slavica Tovšak in Ivan Fras: Pokrajinski arhiv Maribor v sliki in besedi	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
18. 12. 2003	Dr. Miroslav Novak: Zdravstvo v Mariboru v času prevratnih dogodkov koncem leta 1918.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
18. 3. 2004	Dr. Jože Mlinarič: Prehrana pri Žičkih kartuzijanih v 18. stoletju.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
22. 4. 2004	Dr. Franc Janžekovič: Eneolitsko kolišče Hočevarica.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
20. 5. 2004	Mag. Jerneja Ferlež: Sanitarne razmere na mariborskih dvoriščih v 19. in 20. stoletju.	Maribor, UKM
17. 6. 2004	Simpozij posvečen Prof. dr. Sergeju Vrišerju Dr. Edvard Glaser: Vrhunski zgodovinar prof. dr. Sergej Vrišer Vesna Koprivnik: V Saksonovem svetu – predstavitev razstave Film: V Saksonovem svetu	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
30. 9. 2004	Dr. Edvard Glaser, Jože Berce, Marjan Žnidaršič, Gregor Pivec, Alojz Kovačič, Martin Bigec: Jubilej dr. Davorina Valentija	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
21. 10. 2004	dr. Edvard Glaser: Medikohistorična sekcija Slovenije SZD in Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije – podružnica Maribor – zgodovinski pregled od začetkov do 2004.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
18. 11. 2004	Dr. Edvard Glaser: Življenjska pot podpredsednika ZDZZK-pMb Andreja Fidelja od 11. 11. 1914. Dr. Gregor Pen: Živinozdravnik dr. Andrej Fidelj	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
16. 12. 2004	Dr. Edvard Glaser: Dr. Gregorij Burmicki, specialist pediater v Splošni bolnišnici Maribor. Branko in Jože Nemeč: Dr. Brumicki zdravnik v Venezueli, vedno povezan z Mariborom: zdravnik, slikar in ljubitelj Maribora.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
17. 3. 2005	Prim. Franc Štolfa dr. stom.: Sifilis v življenju znamenitih ljudi.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
20. 5. 2005	Dr. Edvard Glaser: Pobreško pokopališče – evropska kulturna dediščina. (V sodelovanju z Zavodom za varstvo kulturne dediščine in JZ Pobreško pokopališče)	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
10. 10. 2005	Sašo Petelin (Köln, Nemčija): Nemški zdravstveni sistem na prelomnici.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
16. 3. 2006	Mag. Gregor Pen: Ptičja gripa.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
20. 4. 2006	Mag. Barbara Nerat: Človeško telo ne dovoljuje ocenitve.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
22. 5. 2005	Mirko Bombek, dr. med.: Vloga nevladnih organizacij na področju zdravstva: Društvo za zdravje srca in ožilja za Maribor in Podravje.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
15. 6. 2005	Dr. Zmago Turk: Konvencionalne in nekonvencionalne oblike zdravljenja v slovenski medicini.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
25. 10. 2007	Mag. Gregor Pen: Mrzlica Q.	Maribor, Pokrajinski arhiv Maribor
26. 6. 2008	Volilna skupščina MHS SZD.	Hotel Piramida
26. 9. 2008	Sodelovali pri Proslavi ob 80-letnici prof. Zore Janžekovič in razstava v UKC Maribor.	UKC Maribor
15. 10. 2008	Sestanek in predstavitev knjige V. Brumec: Kratka zgodovina medicine	MF UM
28. 11. 2008	Sodelovali na simpoziju »Naših prvih 3000« s prispevkom prof. E. Borko Razvoj IVF v Sloveniji.	UKC
12. 12. 2008	Boža Janžekovič se je udeležila 10. Pintarjevih dnevov, kjer se je dogovorila o sodelovanju s sorodnimi združenji (Inštitut za zgodovino medicine MF UL, Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije)	Velenje
19. 12. 2008	Sodelovali na rednem strokovnem sestanku Združenja ginekologov in porodničarjev Slovenije s prispevkom prof. E. Borko: Zgodovinska tradicija Term Dobrna.	Terme Dobrna
16. 1. 2009	Celodnevno strokovno srečanje posvečeno dogodkom ob osamosvojitvi leta 1919. Program: Prof. dr. Bruno Hartman: Krvavi dogodki na Glavnem trgu v Mariboru januarja 1919. Prim. Gregor Pivec, dr. med.: UKC Maribor. Od periferne bolnišnice v avstrijskem obdobju do sodobnega kliničnega centra. Prof. dr. Elko Borko, dr. med.: Dr. Maks Pohar-Maistrov borec in aktivist Rdečega križa. Aleš Arih, prof.: Ogled razstavljenih dokumentov v Maistrovi spominski sobi. Aleš Arih, prof.: Ogled zgodovinskih zbirk na Ptujskem gradu	Zavrh, Maistrova soba (60 udeležencev)
27. 1. 2009	Na muzejski sceni (za zgodovinarje iz Ptuja) ponovili program iz 16. 1. 2009	Ptujski grad
23. 4. 2009	Strokovni sestanek v Kadetnici Program: Polkovnik dr. Tomaž Kladnik: Ohranjanje vojaške kulturne dediščine v slovenski vojski. Dr. Bruno Hartman: Zgodovina Kadetnice v Mariboru. Dr. Jože Barovič: Slovenski zdravniki v mornarici Avstro - Ogrske monarhije Dr. Marjana Glaser: Mariborska pokopališča (predstavitev knjige). Smiljan Pušenjak otvoritev razstave: Slovenski fantje v Avstro - Ogrski mornarici.	Kadetnica Maribor
25. 9. 2009	Strokovna ekskurzija na Slovensko Koroško. Pot nas bo vodila po Dravski dolini. Med potjo bo akad. prof. dr. Zinka Zorko predstavila dialektološke posebnosti Dravske doline in Koroške.	

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
	<p>Srečanje z udeleženci iz ljubljanske smeri na Glavnem trgu v Spittalu.</p> <p>Ogled muzeja Carantana. Strokovni vodja po muzeju bo akad. prof. dr. Peter Štih.</p> <p>Obisk cerkve sv. Tiburtius v Molzbihlu blizu Spittala.</p> <p>Obisk Gospe Svete.</p> <p>Srečanje s koroškimi Slovenci in kosilo v Bilčovsu</p> <p>Obisk Malgajevega spomenika in spominski sestanek s Koroškim domoljubnim društvom Franjo Malgaj.</p> <p>Strokovni vodja bo gospod Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju.</p> <p>Vrnitev v Maribor in zaključek.</p>	
26. 11. 2009	<p>Strokovni sestanek in skupščina. Program:</p> <p>Prof. dr. Zvonka Zupanič-Slavec: Trnova pot šolanja slovenskega zdravništva. Ob 90 letnici ljubljanske medicinske fakultete.</p> <p>Prim Jože Barovič: Življenjska pot kirurga dr. Jožeta Potočnika in njegovega sina Hermana.</p>	UKC Maribor
25. 2. 2010	<p>Strokovni sestanek.</p> <p>Pivec, G.: Sanitetna služba med 2. svetovno vojno v Sloveniji.</p> <p>Horvat, M.: Dr. Klara Kukovec - prva mariborska zdravnica in Maistrova borka.</p> <p>Gadžijev, E.: Dr. Mogamed Gadžijev – Mišo – partizanski zdravnik iz Dagestana.</p> <p>Abdulkhalikova, Dž.: Moja domovina Dagestan.</p> <p>Borko, E.: Predstavitev novega odbora ZDZZKS-podružnica Maribor.</p> <p>Svečana podelitev častnih članstev.</p>	Kadetnica
26. 3. 2010	<p>Predavanja in strokovni izlet v Lenart.</p> <p>Sprejem in ogled evropsko organiziranih tovarn Prevent-Halog in TBP v Lenartu z vodstvom direktorja, gospoda Bogdana Šavlija in zdravnika dr. Brgleza.</p> <p>Prevoz na pokopališče v Lenartu in obisk groba prof. Frana Minařika, častnega predsednika MHS SZD.</p> <p>Sprejem pri županu Ludviku Krambergerju v Kulturnem domu na Glavnem trgu v Lenartu: Pozdrav in prikaz kulturno zgodovinskih znamenitosti Lenarta.</p> <p>Zvonka Zupanič Slavec, Duša Fischinger: Dr. Lojz Kraigher zdravnik in pisatelj.</p> <p>Prevoz do Svete Ane z lepim razgledom po Slovenskih goricah z vodstvom Aleša Ariha, kjer bomo v gostišču Eder gostje direktorja Bogdana Šavlija in kolektiva Prevent Halog in TBP.</p> <p>Vrnitev v Maribor in zaključek.</p>	Lenart
28. 5. 2010	<p>Strokovna ekskurzija na Koroško Program:</p> <p>Med potjo bo postanek ob deželnem mejniku med Štajersko in Koroško. Med vožnjo se bomo seznanili z elektrarnami na Dravi (Janez Sterniša) in z arheološkimi znamenitostmi dravske doline (Ivan Tušek–Pajo).</p> <p>Srečanje z udeleženci iz ljubljanske smeri.</p>	

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
	<p>Ogled Gospe Svete.</p> <p>Obisk Knežjega kamna. Sledilo bo predavanje o Brižinskih spomenikih akademkinje Zinka Zorko Srečanje s koroškimi Slovenci in kosilo.</p> <p>Obisk Železne kaplje, ki jo vodi slovenski župan g. Smrtnik. Razgovor bo vodil Aleš Arih. Namen pogovora je, da si ustvarimo mnenje o stavku, ki ga je povedal Boris Pahor »Mi smo Slovenci, ki smo italijanski državljani, medtem ko se koroški Slovenci čutijo Avstrijce, ki govorijo slovensko«.</p> <p>Libeliče. Obisk muzeja koroškega plebiscita.</p> <p>Vrnitev v Maribor in zaključek.</p>	
30. 9. 2010	<p>Strokovni sestanek. Pozdrav ravnateljice UKM dr. Zdenke Petermanec.</p> <p>Dr. Velimir Vulikić: Predstavitev primarija Franca Štolfe dr. stom. in njegove knjige: Italija in Italijani naša usoda.</p> <p>Zasl. Prof. dr. Viljem Brumec: Predstavitev dr. Stojana Jeretina, dr. med. in njegove knjige: Začetek anesteziologije v Mariboru.</p> <p>Prim. Franc Štolfa: Predstavitev dr. Velimirja Vulikića dr. stom, in njegove knjige: Utrinki iz življenja vojaškega zobozdravnika.</p> <p>Mag. Vlasta Stavbar: Predstavitev nekaterih starih medicinskih knjig iz zbirke Univerzitetne knjižnice Maribor.</p> <p>Razno in društvena poročila.</p>	Glazerjeva dvorana UKM
21.10. 2010	<p>Strokovni sestanek Program: Ajurveda in šolska medicina – skupaj za dobrobit človeštva</p> <p>V predavanju bodo obravnavane teme:</p> <p>Ajurveda izvor in pogled na zdravje; Principi ajurvedske medicine; Terapije v ajurvedski medicini; Pulz diagnoza; Koristi poznavanja ajurvede v splošni zdravniški praksi</p> <p>Dr. Schachinger bo odgovarjal na vsa postavljena vprašanja.</p>	Velika predavalnica UM
26. 11. 2010	<p>Sestanek odborov Dnevni red:</p> <p>Poročilo o delu za leto 2010.</p> <p>Priprava na strokovni sestanek: Simpozij o Zmagu Slokanu.</p> <p>Načrti in priprava dela za leto 2011.</p>	Gostišče Lipa Maribor
9. 12. 2010	<p>Simpozij o dr. Zmagu Slokanu. Program:</p> <p>Pozdrav predsednika Zdravniškega društva Maribor dr. Davorina Dajčmana.</p> <p>Pozdrav predstavnika sekcije za partizansko zdravstvo SZD.</p> <p>Pozdrav direktorice za strokovne zadeve UKC Maribor doc. dr. Darje Arko.</p> <p>Pozdrav dekana Medicinske fakultet UM red. prof. dr. Ivana Kranjca.</p> <p>S L A V N O S T N I N A G O V O R</p>	UKC

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
	<p>Prim. Gregor Pivec: Ravnatelj SBM prim. Zmago Slokan dr. med (1953-1970). Odkritje spominskega obeležja Gregor Pivec, Ivan Kranjc, Samo Slokan S T R O K O V N I P R O G R A M Elko Borko, Gregor Pivec: Delo in stremenje ravnatelja prim. dr. Zmaga Slokana. Berce Jože, Mitja Mrgole: Partizanski zdravnik prim dr. Zmago Slokan. Ursula Hribernik, Martina Zanjkovič, Herta Žagar: Slokanova partizanska bolnišnica Jesen. Jelka Gorišek: Zmago Slokan priznani zdravstveni in družbeni delavec. Marina Brumen: Štefka Zalokar glavna medicinska sestra in odlična sodelavka Zmaga Slokana. Jernej Završnik: Sodelovanje med Zdravstvenim domom in Splošno Bolnišnico Maribor v času prim. dr. Zmaga Slokana in razdelitev Poliklinike. Lovro Dermota: Zmago Slokan in sodelovanje s farmacevtsko službo. D. Vehovar: Zmago Slokan idealni predstojnik in človek.</p>	
13. 1. 2011	<p>Razstava: Zgodovina medicine in zdravstva mariborskih avtorjev. Avtorica Boža Janžekovič v sodelovanju z MHS SZD Program: Pozdravni nagovor ravnateljice UKM dr. Zdenke Petermanec. Predstavitev MHS in ZDZZKS – podružnica Maribor dr. Elko Borko. Predstavitev razstave Boža Janžekovič</p>	Knjižno razstavišče Univerzitetne knjižnice Maribor
7. 2. 2011	<p>Proslava ob Slovenskem kulturnem prazniku in otvoritev izbora iz razstave Zgodovina medicine in zdravstva mariborskih avtorjev Program: Nagovor predsednice sindikata UKC Maribor. Nagovor direktorja prim. Gregorja Pivca. Predstavitev razstave Boža Janžekovič. Kulturni program</p>	UKC Maribor
15. 4. 2011	<p>Strokovno srečanje. Splošna bolnišnica Maribor med II. svetovno vojno. Program: Pozdrav predsednika E. Borko, G. Pivec: Pogrom slovenskih zdravnikov na Spodnjem Štajerskem leta 1941. Delo sekcije: razgovor o položaju ZDZZKS-podružnica Maribor. Prijava na občinske razpise.</p>	UKC Maribor
4. 6. 2011	<p>Strokovni izlet Od Celovca do Rezije. Program: Ogled znamenitosti Celovca. Po Celovcu nas bo vodil gospod dr. Anton Schellander. Srečanje in sestanek z dr. Francijem Wuttijem, predstavnikom slovenskih zdravnikov na Koroškem. Rezija - ogled in sestanek v Kulturnem domu. Med potjo so bila na avtobusu strokovna predavanja: Prof. dr. Zinka Zorko O narečjih Koroške in Rezije.</p>	

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
1. 10. 2011	<p>Strokovno srečanje in ekskurzija Zavrh, Ptuj, Juršinci, Vurberk Program:</p> <p>Z. Zupanič Slavec: Protituberkulozni boj v Sloveniji in predstavitev knjige: Tuberculosis (1860-1960).</p> <p>F. Wutti: Slovenski zdravniki na Avstrijskem Koroškem danes.</p> <p>G. Pivec, E. Borko: Sanatorij Vurberk 1921-1941. Oglad Ptujskega gradu, muzejskih zbirk in degustacija vina.</p> <p>Sprejem pri županu Juršincev in ogled Puchovega muzeja.</p> <p>Zavrh in ogled spominske sobe generala Maistra. Vožnja preko Vurberka in zaključno presenečenje</p> <p>Predaja koncesije gospodu županu Občine Duplek.</p> <p>Dr. Elko Borko: Dr. Metod Špindler, prvi zdravnik, ki so ga nemški okupatorji ustrelili 30. oktobra 1941.</p> <p>Z. Zorko: Govor in narečje Slovenskih goric in predstavitev Maistrove Katice.</p>	
1. 12. 2011	Razstava: Življenje in delo profesorice Zore Janžekovič.	Grad Slovenska Bistrica
6. 12. 2011	<p>Organizacija in sodelovanje pri skupni predstavitvi knjige Zgodovina medicine 20. stoletja dr. Gregorja Pivca. Program:</p> <p>V. Novak: Hipokratova prisega.</p> <p>S. Kocutar: O zgodovini medicine.</p> <p>Z. Petermanec: Pozdravni nagovor gostiteljice srečanja.</p> <p>I. Kranjc: Nagovor dekana MF UM.</p> <p>J. Ujčič: Nagovor podžupana Mestne občine Maribor.</p> <p>D. Friš: Nagovor predstojnika odd. Za zgodovino FF UM.</p> <p>E. Borko in avtor Gregor Pivec predstavitev avtorja in knjige.</p> <p>M. Pivec: Predstavitev Založbe Pivec.</p> <p>Družabno srečanje.</p>	UKM
5. 1. 2012	<p>Strokovni sestanek. Program:</p> <p>Borko, E., Krušič, A., Pivec, G., Ekart, K.: Zgodovinski pregled skozi 100 let bolnišnične kuhinje in 30 let obednice.</p> <p>Podelitev priznanj in nagrad našim starejšim članom.</p> <p>B. Janžekovič: Poročilo o delu MHS SZD in ZDZZKS – podružnica Maribor v letu 2011 in program dela za leto 2012.</p> <p>Predlog in razprava o sprejetju Statuta ZDZZKS in drugih društvenih dokumentov o delovanju podružnice v Mariboru.</p> <p>Razno.</p> <p>Pogostitev v obednici UKC Maribor.</p> <p>Gostitelj: direktor UKC, prim. dr., Gregor Pivec.</p>	UKC Maribor
10. 2. 2012	MHS je sodelovala na Strokovnem srečanju v Kadetnici – slovenski mornarji v AO mornarici.	Kadetnica
11. 5. 2012	Strokovno predavanje in izlet. Program:	Ptuj

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
	<p>Elko Borko, Gregor Pivec, Jernej Završnik: Prim. doc. dr. Jože Neudauer, Prvi ptujski habilitirani učitelj na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani - ob njegovi 90-letnici.</p> <p>Aleš Arih: Zgodovinska vloga Ptuja.</p> <p>Ksenija Ogrizek-Pelkič: Nutrice – zaščitnice otrok in mater.</p> <p>Ivan Tušek: Pomembni možje v rimski Petoviani.</p> <p>Ogled obnovljenega dela muzeja na Ptujskem gradu in obnovitvenih del v prostorih bližnjega Dominikanskega samostana v Ptuj.</p> <p>Ob povratku strokovni ogled gradu Dornava.</p>	
5. 10. 2012	<p>Strokovni sestanek. Program:</p> <p>Obisk pokopališča na Zgornji Ložnici, svečanost ob grobu dr. Josipa Vošnjaka.</p> <p>Obisk gradu Slovenska Bistrica:</p> <ul style="list-style-type: none"> -sprejem pri županu Občine Slovenska Bistrica gospodu dr. Ivanu Žagarju. - ogled spominske sobe dr. Zore Janžekovič. - ogled stalne razstave in filma o Slovenski Bistrici. - strokovna predavanja: <p>Borko, E., Zorko, Z.: dr. Josip Vošnjak, zdravnik in pisatelj.</p> <p>Pivec, G.:dr. Zmago Slokan.</p> <p>Žagar, H. in Hriberšek, U.: O partizanski bolnišnici Jesen.</p> <p>Tušek I.- Pajo: Predstavitev knjige Rimska vojska v republiki in cesarstvu.</p> <p>Prevoz na Pohorje in ogled: Partizanske bolnišnice Jesen.</p> <p>Skupno partizansko kosilo.</p>	Slovenska Bistrica in Pohorje
5. 11. 2012	<p>Strokovno srečanje in občni zbor. Program:</p> <p>Irena Sapač: Dr. Boris Kristan (1901-1991) - 110 let od rojstva in 20 let od smrti organizatorja zobozdravstva v Mariboru.</p> <p>Aleksander Sterger: Dr. Leon Kac (1905-1983) - specialist za zobne in ustne bolezni zaslužen za razvoj ustne kirurgije v Mariboru.</p> <p>Velimir Vulikić: Pregled 140- letne zgodovine zobozdravstva na Slovenskem, predstavitev knjige in pregled bibliografije zobozdravstva.</p> <p>OBCNI ZBOR:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izvolitev delovnega predsedstva. 2. Izvolitev komisije za potrditev zapisnika in komisije za volitve. 3. Poročilo predsednika in tajnice za pretekla 4 leta. 4. Poročilo dela obeh društev v sliki in besedi dr. Aleksandra Krušičića. 5. Volitve in razglasitev rezultatov. 6. Zaključna beseda. 7. Razno in razgovor. 	UKM

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
1. 2. 2013	predstavitev knjige dr. Petra Kapša Apiterapija na Pivoli.	
8. 3. 2013	Mednarodni simpozij 90 letnica sanatorija Ruskega rdečega križa na Vurbergu. Alekselj B. Arsenjev: Ruski emigranti v Jugoslaviji. Radovan Pulko: Ruska emigracija in njeno delovanje v Sloveniji in Štajerskem. Gregor Pivec: Sanatorij Vurberk 1923 -1941. Ante Škrobonja: Ruska emigracija na Hrvaškem. Igor Sapač: Vurberski grad nekoč in danes. Elko Borko: Pravoslavni del pokopališča Vurberk. Aleš Arih, Ivan Tušek: Zgodovinski in kulturno-turistični pomen gradu Vurberk v slovenskem prostoru. Alekselj B. Arsenjev: Ruski zdravniki v Jugoslaviji. Tone Patljíč: Ruski junaki in motivi v nekaterih delih slovenske literature. Skupno kosilo Ob 17h postavitev table na grajskem vhodu in nagovor župana Duplek in zastopnika Ruskega kluba. Ob 19h sprejem udeležencev pri županu Dupleka.	Korena, Vurberk, Sp. Duplek
12. 3. 2013	Skupni sestanek s sekcijo seniorjev farmacevtskega društva Maribor v Farmadentu: Ogljed stare lekarniške zbirke. S srečanjem bomo nadaljevali v predavalnici v 4. nadstropju poslovne stavbe podjetja Marifarm: Lovro Dermota, mag. farm.: Znameniti mariborski farmacevti zadnjih petdeset let Lovro Dermota, mag. farm.: Medicina je odkrila čas.	
11. 4. 2013	Predstavitev knjige dr. Filip Terč – začetnik apiterapije. Avtor dr. Gregor Pivec, na Pivoli	
13. 4. 2013	Stokovna ekskurzija na Dunaj (muzej kontracepcije in splava, AKH Dunaj, center Dunaja in arhitekturno zgodovinska obeležja). Obisk muzeja kontracepcije in splava pod vodstvom dr. Christiana Fiala (dve skupini hkrati, vodstvo v angleščini in nemščini). Krožna vožnja po Dunaju. Skupno kosilo v restavraciji v bolnišnici (AKH-Campus UNI Wien). Sprehod po starem AKH in nekaterih znamenitostih: postanek ob kipih Frana Miklošiča, Jozefa Štefana in Jerneja Kopitarja; pot nas bo vodila mino dunajske univerzitetne knjižnice; vodil nas bo doc. dr. Gregor Pivec. Sprehod od Hofburga do Stefanplatz-a. Vožnja po Kärtnerstrasse mimo Schönbrunna. Postanek in okrepčilo (gostilna Danica Vauhnik-Miklavž).	
4. 10. 2013	Slovesnost ob 90. letnici prim. dr. Nade Dolenc. Ogljed razstave 80 biserov Pokrajinskega arhiva Maribor. Po razstavi nas bo vodila avtorica razstave Mojca Horvat.	Pokrajinski arhiv Maribor

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
	prim. Aleksander Sterger: Zgodovina nastanka in delovanja Višje stomatološke šole v Mariboru.	
19. 10. 2013	Strokovna poldnevna ekskurzija na Pohorje. Obisk domačije družine Šarh. Pozdravil nas bo Srečko Šarh. Obisk Muzeja Pohorskega bataljona na Osankarici in predstavitev Dr. Dušana Mravljaka, dr.med. zdravnika in boreca - ob 70 letnici njegove smrti med borci Pohorskega bataljona. Obisk Pljučnega oddelka UKC Maribor in ogled sgraffito z motivom iz NOB s predstavitvijo slikarja in ilustratorja Janeza Vidica. Sprejem pri direktorju UKC doc. Gregorju Pivcu.	
25. 10. 2013	Poudarki tokratnega strokovnega srečanja so bili zaznamovani s kulturno zgodovino, ter naravovarstvom in medicino.	Miklavž na Dravskem polju; gomile
26. 11. 2013	Pozdravni nagovor predstavnika Ruskega doma g. Igor Romanova; Doc. dr. Tone Ravnikar: Zgodovinski okvir filma in ogled filma Aleksander Nevski.	
16. 1. 2014	Sporočilo o nenadni smrti prof. dr. Viljema Brumca.	
24. 1. 2014	Udeležba na predstavitvi knjige Zdravniški obrazi.	MF UM
12. 3. 2014	Predavanje dr. Petra Štiha: Ustoličevanje koroških vojvod med zgodovino in predstavami.	UKM
14. 3. 2014	Udeležba na predstavitvi knjige Trenutki odločitve.	Kadetnica
21. 3. 2014	Mednarodni simpozij. Rusi pred drugo svetovno vojno in med NOB v Jugoslaviji. Program: Začetek simpozija in pozdravni nagovori. 1. Igor Sapač: Grad Vurberk pred in med obdobjem Ruskega Rdečega križa. 2. Aleksej Arsenjev: Rusi med NOB v Jugoslaviji. 3. Radovan Pulko: Ruska armada v Sloveniji do prvih dni 2. svetovne vojne. 4. Gregor Pivec: Dr. Boleslav Okulokulak (1886-1945). 5. Anton Ožinger: Alojz Kokalj vurberški župnik, prijatelj sanatorija Ruskega rdečega križa. 6. Džamilia Abdulhalikova: Dr. Mišo Gadžijev ruski vojaški zdravnik med NOB. 7. Dubravko Habek: Rusi u bjelovarskim bolnicama tijekom i nakon 1. svijetskog rata. 8. Velimir Vulikić: Zobo zdravstveni delavci ruske narodnosti med NOB. 9. Elko Borko: Dr. Peter Sokolov, ruski zdravnik iz Sv. Jurija ob Ščavnici. 10. Tatjana Ribkin Puškadija: Bolnica Ruskega Rdečega križa v gradu Lobar. 11. Evgenija Korošec: Moji spomini na Sanatorij Ruskega Rdečega križa na Vurbergu. Kosilo Po kosilu avtobusni prevoz udeležencev na Vurberk, kjer bo slovesnost ob spominskem obeležju na	Kulturni dom v Koreni

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
	pokopališču s posvetitvijo in otvoritev stalne razstave na gradu Vurberk. Nato prevoz v Maribor. Sprejem udeležencev simpozija in letna skupščina MHS SZD in ZDZZKS Maribor v hotelu Habakuk ob 17h.	
9. 6. 2014	Strokovni izlet v Ziljsko dolino in na Štehtvanje.	
11. 10. 2014	Ob 70. letnici začetka delovanja partizanske bolnišnice jesen na Pohorju.	Pohorje
24. 10. 2014	Strokovni sestanek. Program: Aleksander Sterger: Razvoj specialistične zobozdravstvene službe za odrasle v ZD Maribor in Zgodovina ustanovitve in razvoja Zobne poliklinike Maribor. Tone Partljič: Ustoličevanje koroških vojvod v slovenski literarni zgodovini. Pregled dogodkov v letu praznovanja 600-letnice zadnjega ustoličenja v slovenskem jeziku, ki smo ga začeli 18. marca 2014 s predavanjem akademika red. prof. dr. Petra Štiha: Ustoličevanje koroških vojvod med zgodovino in predstavami. Miran Harb: Film v okviru proslav ob 600-letnici zadnjega ustoličenja v slovenskem jeziku in štehtvanje v Ziljski dolini. Tone Ravnikar v preddverju SNG: Predstavitev in vodeni ogled listine Marburch 1164.	UKM
13. 11. 2024	Svečana akademija ob 80-letnici prof. Elka Borka	Pokrajinski muzej Maribor
29. 1. 2015	Občni zbor MHS in ZDZZKS Maribor.	UKC
14. 2. 2015	Oddano poročilo za AJPES.	
24. 2. 2015	Ogledali si bomo starinsko lekarno, ki je poimenovana po mag. Štefanu Predinu, mag. pharm., ki se nahaja v kletnih prostorih Farmadenta. Stara lekarna je mali muzej farmacije, v katerem je nekaj izjemnih knjižnih primerkov, starih preko 400 let. Zaradi svoje zanimivosti in posebnosti je zmeraj vredna ogleda. Lovro Dermota, mag. pharm.: Življenjska pot in delovanje mag. Štefana Predina, mag. pharm. Za dodatno popestritev bo poskrbel sin mag. Štefana Predina, glasbenik Zoran Predin, ki bo zaigral in zapel nekaj del iz svojega repertoarja.	FARMADENT
15. 3. 2015	Oddano poročilo DURS	
27. 3. 2015	Strokovno srečanje 70 let prvih javnih zobnih ambulant v Mariboru; polaganje venca na grob Filipa Terča.	FKBV UM Pivola
24. 4. 2015	Udeležba na odkritju doprsnega kipa dr. Franca Dergenca v Novi Gorici.	Nova Gorica
25. 4. 2015	Strokovni sestanek v Rimskih toplicah.	Rimske toplice
6. 6. 2015	Strokovni izlet: Po poteh Soške fronte.	Soška dolina
30. 10. 2015	Strokovno srečanje v Ljutomeru.	Ljutomer
20. 11. 2015	Otvoritev spominske plošče Feliksu Ferku na pokopališču v Koreni in strokovno srečanje v Kulturnem domu Korena.	Korena
24. 2. 2016	Strokovno srečanje s programom: Pozdravni nagovor gostitelja.	Maripharm, Maribor

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
	Pozdravni nagovor predsednika MHS SZD in ZDZZKS Maribor in predstavitev programa za prvo polovico leta 2016. Strokovni program: Franci Pivec: Mr. Ph. Strauch Viktor, nemška žrtev za Slovenijo, prvi lekarnar v Splošni bolnišnici Maribor. Lovro Dermota: Povezava med medicino in farmacijo nekoč in danes.	
15. 3. 2016	Seja Glavnega odbora. Predlog podelitve častnega članstva ZDZZKS Maribor akademikinji prof. dr. Zinki Zorko. Predlog datuma Občnega zbora obeh združenj: 1. 4. 2016 v prostorih UKC Maribor. Predlog imenovanja Aleša Ariha v Strokovni svet RTV Slovenija.	
1. 4. 2016	Občni zbor članov MHS SZD in ZDZZKS Maribor in predavanje Dr. Gregor Pivec: Zgodovina onkološke dejavnosti v UKC Maribor	UKC, 16. etaža in novi prostori Onkološkega oddelka
21. 4. 2016	Ogled Botaničnega vrta UM in predavanje F. Janžekovič: Ptici v mitologiji.	Botanični vrt
11. 5. 2016	Strokovno srečanje ob jubileju dr. Aleksandra Stergerja Program: Pozdrav predsednika MHS in ZDZZKS prof. dr. Elka Borka in podelitev diplome. Nagovor prim. Gorazda Sajka, dr. dent. med. prim. Krista Sever Cimerman, dr. dent. med., spec.: Nestor mariborskega zobozdravstva Zahvala in nekaj misli jubilaranta. Otvoritev razstave: Življenje in delo prim. Aleksandra Stergerja. Razstavo sta pripravili doc. dr. Irena Sapač in tajnica MHS SZD in bibliotekarka UKM Boža Janžekovič.	UKM
18. 6. 2016	Strokovni izlet v Porabje.	
24. 6. 2016	V sodelovanju z DGRM Mb odkritje prenovljenega spominskega obeležja ob Maistrovi spominski lipi v Parku mladih, Maribor.	
13. 9. 2016	V sodelovanju z DGRM Mb predavanje o majorju Ivanu Freglu (1901-1941).	IZUM
8. 10. 2016	Strokovna ekskurzija v geološko-paleontološki muzej PANGEA, Ptujsko goro in na vojaško pokopališče v Kidričevem.	
4. 11. 2016	Sestanek glavnega odbora Dnevni red: Načrt dela do konca leta 2016. Priprave ne skupščino obeh združenj in na volitve. Razno.	
25. 11. 2016	Strokovno srečanje v Lenartu s programom: Zdravstveni dom Lenart, kjer nas bo sprejel direktor Jožef Kramberger, dr. med. Kosilo v lokalu AGATA Redni sestanek MHS SZD in ZDZZKS Maribor: Janez Kramberger, župan občine Lenart: Občina Lenart danes.	

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
	<p>Jožef Kramberger, direktor ZD Lenart: Zgodovina ZD Lenart.</p> <p>Lovro Dermota, podpredsednik ZDZZZKS Maribor: Magister Mynařik.</p> <p>Podelitev priznanj</p> <p>Odhod avtobusa na Zavrh na Maistrove dneve:</p> <p>Prim. mag. Vasja Klavora: Slovenci na Soški fronti v času 1. svetovne vojne.</p> <p>Stane Kocutar: Spomini Maistrovih borcev v arhivu Radia Maribor.</p> <p>Sprejem v Lovskem domu na Zavrhu.</p>	
12. 1. 2017	Občni zbor članov MHS – sprejeli Poslovník MHS SZD.	
21. 2. 2017	Predstavitev publikacije o knjižni zapašćini prof. dr. Viljema Brumca.	UKM
30. 3. 2017	<p>Strokovno srećanje in poćastitev jubilejev B. Źvokelj Kriřan in M. Kristofića.</p> <p>Mag. Bojana Mencinger Vraćko: Ogleđ Vivarija FNM in rokovanje z řivalmi.</p> <p>Prof. Franc Janřeković: Lungomare – obmorsko sprehajaliřće zdravja in spominov.</p> <p>Nařim dolgoletnim sodelavcem ob njihovem praznovanju:</p> <p>Davorin Dajćman: Prim. Miroslav Kristofić in njegovih 95 let.</p> <p>Elko Borko: Dr. Breda Źvokelj - Kriřan ob njeni 90. letnici.</p> <p>Pogovor s slavljencema.</p>	FNM UM
24. 4. 2017	Strokovno srećanje skupaj z občinsko proslavo ob Dnevu upora proti okupatorju; slavnostni govornik prof. dr. Elko Borko.	Minoritska cerkev
14. 10. 2017	<p>Strokovno srećanje in ekskurzija MHS SZD in ZDZZKS Slovenija (Ljubljana). Program:</p> <p>Sprejem članov ZDZZKS iz Ljubljane na řelezniřki postaji in organiziran prevoz do MF UM.</p> <p>Sprejem obiskovalcev pri vodstvu MF UM.</p> <p>Ogleđ MF pod vodstvom dr. Mateje Rakuřa, ogleđali bi si: 3D anatomski atlas in simulacijski center.</p> <p>Avtobusni prevoz od MF UM, mimo Lenarta do Sv. Ane v Slovenskih goricaħ.</p> <p>Med prevozom se bomo seznanili z zgodovino in pokrajinskimi znamenitostmi Slovenskih goricaħ z Lenartom in Sv. Ano.</p> <p>Na Sv. Ani je predviden program:</p> <p>Sprejem pri řupanu Sv. Ane gospodu Silvu Slaćku;</p> <p>Predstavitev pomembnih slovenskih zdravnikov iz Lenarta in Sv Ane; Voden ogleđ spominske sobe dr. Romana Lesnike; Kosilo na izletniřki kmetiji Bauman.</p> <p>Odhod in avtobusni prevoz do Maribora.</p> <p>Slovo in odhod gostov z vlakom v Ljubljano.</p>	MF UM

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
29. 11. 2017	Sestanek: 1. Poročilo o ukinitvi ZDZZKS Maribor; 2. Predstavitev nadaljnega delovanja MHS SZD s sedežem v Mariboru in Poslovniki sekcije.	Prostori na Ljubljanski ulici 5, Maribor
8. 2. 2018	Strokovna ekskurzija v sodelovanju z DDGRM na Vrhniko.	Vrhnika
22. 2. 2018	Strokovno srečanje Družinska medicina, predavanje Bojan Lovše, Elko Borko in Jernej Završnik: Kratka zgodovina zdravstva v Slovenskih goricah in pri Sv. Ani.	ZD A. Drolca
9. 3. 2018	Konferenca AMEU – Pomen doktrine Semmelweisa na preprečevanje okužb v sodelovanju z Alma Mater Europea. Kot predavatelji so sodelovali naši člani: doc. dr. Andrej Hozjan, prof. Zmago Turk, prof. Marko Lavrič.	Prostori Alma Mater Europea v Mariboru
29. 3. 2018	Občinska proslava ob rojstnem dnevu Rudolfa Maistra. Prof. Borko prejemnik častne plakete.	Maribor
5. 4. 2018	Občni zbor članov MHS	ZD A. Drolca
19. 5. 2018	Skupna strokovna ekskurzija v Ljubljano z ZDZZKS. Ogledali smo si Semeniško knjižnico, Plečnikov muzej in cerkev Sv. Mihaela na barju.	Ljubljana
9. 6. 2018	Proslava 50 letnice delovanja MHS SZD.	Rektorat UM
24. in 25. 9. 2018	Strokovna ekskurzija na Rab in Krk. Rab: obisk taborišča Kampor Krk: obisk mladinskega letovišča RK Maribor MPD Frankopan Punat, ogled kulturnih in naravnih znamenitosti Krka.	Rab in Krk
9. 10. 2018	Boža Janžekovič in Renata Močnik: Mirko Črnič in njegov sanatorij (v sodelovanju z UKM).	UKM Maribor
29. 11. 2018	Slavnostna akademija ob 20 letnici Zgodovinskega društva dr. Frana Kovačiča, slavnostni govornik je bil prof. Elko Borko.	Kazinska dvorana SNG Maribor
12. 12. 2018	Strokovni sestanek v dvorani Zmaga Slokana, UKC z dnevnim redom: doc. dr. Gregor Pivec: Sanitarne službe slovenskih vojsk. prof. dr. Elko Borko: Zdravniki prvoborci Maistrove vojske v novembru 1918. Srečno novo leto.	UKC MB
22. 12. 2018	Maister pesnik in general (v sodelovanju z DGRM).	
2. 2. 2019	Strokovna ekskurzija v Gornjo Radgono in obisk Zdravstvenega doma.	Gornja Radgona
30. 3. 2019	Sodelovanje na mednarodnem kongresu Apiterapija dr. G. Pivec predaval o Filipu Terču.	FKBM UM
5. 4. 2019	Občni zbor MHS SZD.	Restavracija Rožmarin
18. 4. 2019	Strokovno srečanje v sodelovanju s knjižnico Ivana Potrča Ptuj. Theophrastus von Hohenheim - Paracelsus, znani medicinski reformator iz 16. stoletja.	UKC MB
8. 6. 2019	Strokovno srečanje in ekskurzija: Bolnišnica v Mariboru že 100 let slovenska	UKC MB
27. 9. 2019	V sodelovanju z DDGRM Maribor strokovna ekskurzija v Galicijo.	Poljska

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
11. 10. 2019	Strokovno srečanje Narodno zavedne družine zdravnikov na Štajerskem delu Slovenije.	UKM MB
26. 10. 2019	V sodelovanju z DDGRM Maribor strokovna ekskurzija Po Malgajevi poti.	
21. 1. 2020	Strokovno srečanje in razstava 200 let mariborske bolnišnice.	Muzej NO
8. 2. 2020	Strokovna ekskurzija na Koroško v sodelovanju z DDGRM Maribor.	
27. 2. 2020	Na domu dr. Brede Križan Žvokelj sva s predsednikom prevzela dokumentarno gradivo o življenju dr. Brunona Weixla.	Ulica Heroja Staneta, Maribor
16. 4. 2020	Strokovni sestanek o Dr. Zdenko Šalda 100 let od rojstva.	splet
4. 7. 2020	Strokovni sestanek v Pekrah in na Meranovem: Program na posestvu Meranovo: doc. dr. Martin Bele: Otmar Reiser – mariborski župan 1850 do 1861; doc. dr. Aleš Maver: Matija (Matevž) Reiser – mariborski župan 1870 do 1883; 3. prof. dr. Franc Janžekovič: Otmar Reiser – ornitolog; Aleš Arih: Nadvojvoda Janez in razvoj vinogradništva in sadjarstva; Druženje.	Pekre
16. 9. 2020	Redni letni zbor članov MHS SZD.	ZD A. Drolca
27. 1. 2021	Strokovni sestanek 100 let insulina.	splet
Januar 2021	V sodelovanju z ZD Maribor proslava ob 100 letnici RK; prof. Borko je imel strokovno predavanje o zgodovini RK.	ZD Maribor
3. 2. 2021	Nadaljevanje strokovnega sestanka 100 let insulina.	splet
24. 2. 2021	Strokovni sestanek: Pozdrav in nagovor predsednika MHS SZD Poročilo tajnice MHS SZD o delu naše sekcije. Razmišljanje našega člana magistra pharm. Lovra Dermote o v tem trenutku pomembnih spoznanjih z virusnimi epidemijami, pod naslovom: Cepljenje : cepiva.	splet
4. 5. 2021	Strokovni sestanek prim. Zdenko Šalda dr. med. ob 100 letnici rojstva. Predavanje sta pripravila Zvonko Šalda in prof. Elko Borko.	
1. - 3. 7. 2021	Strokovna ekskurzija na Djerdap v sodelovanju z DDGRM Maribor.	Srbija
31. 7. 2021	Skupaj z Domovinskim društvom generala Rudolfa Maistra srečanje na Zavrhu ob obletnici smrti generala Rudolfa Maistra.	Zavrh
1. 10. 2021	Strokovna ekskurzija k Sveti Trojici v Slovenske gorice.	
18. 11. 2021	Spletni sestanek O dr. Dragi Černelč ob njeni stoletnici rojstva.	splet
20. 1. 2022	Na predstavitev razstave 100 let insulina in zdravljenja sladkorne bolezni. O razstavi: Razstava je v Knjižnem razstavišču UKM, kjer je zbrano gradivo iz fonda UKM in iz Thomas Fisher Rare Book Library, University of Toronto. Poudarek je na zgodovini odkrivanja insulina in na nadaljnjih raziskavah.	splet

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
27. 1. 2022	Na nadaljevanje z razgovorom o predstavitvi razstave 100 let insulina in zdravljenja sladkorne bolezni, ki je v knjižnem razstavišču UKM, avtorice Bože Janžekovič, univ. dipl. biol. Nadaljevali bomo ponovno v spletnem okolju Zoom (naš gostitelj bo Slovensko zdravniško društvo, da ne bomo časovno omejeni).	splet
3. 3. 2022	Vojaške sanitetne ustanove med veliko vojno in prevratom v Mariboru (Elko Borko in sod.) sodelovanje z Domovinskim društvom generala Rudolfa Maistra Maribor.	
31. 3. 2022	Odprtje spomenika mariborskim zdravnikom na Pobreškem pokopališču v Mariboru.	
8. 4. 2022	Strokovna ekskurzija: Ogleđ rojstne hiše dr. Vladimira Bračiča v Cirkulanah in gradu Borl v Halozah.	Cirkulane
24. 11. 2022	Zgodovina zdravstva in medicine na Slovenskem – predstavitev enciklopedije (prof. Zvonka Zupanič Slavec) v organizaciji z UKM.	UKM MB
9. 12. 2022	Strokovno srečanje, program: slovesno odprtje spominskega obeležja v spomin na 100. obletnico Protituberkulozne lige in njenih predstavnikov doc. dr. Ivana Matka in prim. Franja Radšla. Sprehod mimo novega spominskega parka prof. Zore Janžekovič do 16. etaže stolpnice. Spominska slovesnost v počastitev 100 letnice rojstva in 15 letnice smrti prof. Edvarda Glaserja. 1 Andrej Glaser in Marjana Glaser: prof. dr. Edvard Glaser - življenje in delo. Elko Borko, Anton Crnjac, Zdravko Kravanja, Gregor Pivec, Zmago Turk: Profesor Edvard Glaser soustvarjalec razvoja mariborske bolnišnice in aktivni član Društva univerzitetnih profesorjev Maribor. Bojana Bizjak in Lidija Lokar: Center za transfuzijsko medicino UKC Maribor – danes.	UKC MB
14. 4. 2023	Strokovni sestanek. doc. dr. Črtomir Borko, dr. vet. med.: Posebnosti pri okužbah z bakterijo Borrelia burgdorferi s. l. in virusom klopnega encefalomyelitisa. Stojan Skalicky ing. arh.: Arhitekt Sašo Dev - Stavba in zgodovina našega Zdravstvenega doma.	ZD A. Drolca
29. 6. 2023	Strokovni sestanek. Predstavitev visokošolskega učbenika z naslovom: Makroekologija: analiza biodiverzitetnih podatkov avtorja prof. Franca Janžekoviča. Razgovor o vsebini knjige Družabno srečanje	Maribor
29. 9. 2023	Strokovni izlet v Lenart.	Lenart
7. 9. 2023	Strokovni sestanek ZPPKŽ	UKC MB
30. 11. 2023	Strokovni sestanek: prof. Elko Borko: Spomin na dr. Stojana Jeretina. prof. Franc Janžekovič: Popotovanje po Ekvadorju in Galapagosu.	UKC MB

Datum	Vsebina in predavatelji	Kraj in ustanova
	Podelitev častnih članstev in jubilejnih listin MHS SZD za leto 2023.	
29. 2. 2024	Spominski sestanek prim. Aleksander Sterger.	
17. 5. 2024	Strokovna ekskurzija Muzej norosti v gradu Cmurek, Zgornja Velka in župnija Marija Snežna.	
19. 10. 2024	Sodelovanje na spominski slovesnosti ob 80 letnici delovanja partizanske bolnice Jesen na Pohorju.	
Nov. 2024	Prednovoletno druženje in predstavitev Romunije.	UKM MB
8. 1. 2025	Akademija v spomin na pohorski bataljon v Slovenski Bistrici. Slavnostni govornik prof. Elko Borko: Zdravstvo na Pohorju med NOB.	
12. 2. 2025	Predstavitve knjige avtorja Elka Borka in urednice Valerije Stopar: France Borko.	UKM MB
24. 3. 2025	Predavanje Paulinove arcatovske bukve (predstavitve padarskih bukev).	UKM MB
16. 5. 2025	Počastitev 70 letnice prim. doc. Gregorja Pivca in drugih jubilarov.	UKC MB
30. 5. 2025	Sestanek glavnega odbora MHS SZD priprave no Zbor članov.	
18. 10. 2025	Strokovna ekskurzija: Slovensko Kosovo polje na Lurnškem polju.	Avstrijska Koroška
28. 11. 2025	Sodelovanje pri predstavitvi knjige Irene Rožman Pišek z naslovom Babice na razpotju zgodovine.	(simulacija poroda na MF, in predstavitev knjige v UKM)
30. 1. 2026	Dr. Rado Žic: Ante Murale Cristianitatem (slo. predzidje krščanstva). Obramba Evrope pred napadi Osmanskega imperija.	UKC MB
18. 2. 2026	Slavnostno odprtje prenovljene spominske plošče Prežihovemu Vorancu na Koroški cesti v Mariboru.	Maribor
14. 4. 2026	Strokovno srečanje: prof. Franc Janžekovič: Fotosafari po Kosatariki in njihovo zdravstvo. Priprave na zbor članov, ki bo predvidoma v mesecu juniju sočasno z zborom članov Zdravniškega društva Maribor.	UKM MB

Ljubljana 6. XII. 1958.

INŠTITUT ZA ZGODOVINO MEDICINE

Institute of the History of Medicine

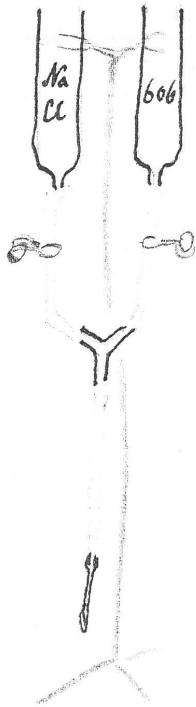
LJUBLJANA, VRAZOV TRG 2

DOCENT
Dr. J. PINTAR
LJUBLJANA
Gospodarska c. 1

Velečujeni gospod kolega!

Ponovno hvata za podatke o Černiču.

Današnje moje bolečine so pa druge vrste. V prvih začetkih terapije s Salvarsanom, t.j. pri terapiji s "Ehrlich-Hata 606" s rabili posebno aparaturo. Sledi: na nekakem irigatorskem stojalu je bilo dvoje steklenih irigatorskih posod. Od teh je šla gumijska cev do steklenega člena na tri poti in od tod ena gumijska cev do intravenske kanile. Na obeh cevih od irig. k trojniku sta bili taktat usnelni papiračici (Klemme). Vodilni medicus je v lokalni anesteziji prepariral kubilatko in uvedel kanilo. Potem je pomočni medicus odprl papiračico in pustil teči Ringerjevo rastopino; od teh je postopoma presedlal na 606 in pakhincil s NaCl.

Tako aparaturo sem v Ljubljani iskal, toda brez uspeha. Grmek je v Zagrebu imel srečo, da ga je iztaknil.

Mogoče je v Mariboru kaj takega še ohranjeno. Če ne popolnoma, vsaj v fragmentih. Pozrite na podstresje, ali če je še kaka druga "Rumpelkammer". Ako boste imeli kaj sreče, prosim za sporočilo.

Z lepimi pozdravi

Vas

Priloga 3: Odločba o ustanovitvi strokovnih sekcij

VLADA LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

V odgovoru se sklicujte na št. nošega spisa

Zap. št. IV.4237/1-o-Ve-po.

Dne 8. septembra 1950.

O d l o č b a

Na prijavo Slovenskega zdravniškega društva LRS za odobritev delovanja po spremenjenih pravilih, ministrstvo za notranje zadeve LR Slovenije na podlagi člena 1. t.č. spremenjenega in dopolnilnega zakona o društvih, zborovanjih in drugih javnih shodih ter po izpolnitvi pogojev člena 15. in 16. zakona o društvih, zborovanjih in drugih javnih shodih

o d l o č a :

Dovoljuje se Slovenskemu zdravniškemu društvu LR Slovenije s sedežem v Ljubljani in delovnim področjem LRS delovanje po predloženih spremenjenih pravilih.

Taksa po tar.št.1. in 7. zakona o taksah je plačana in na prijavi predpisano uničena.

R a z l o g i :

Slovensko zdravniško društvo je od ustanovitve delovalo po pravilih, ki jih je odobrilo ministrstvo za notranje zadeve LRS pod IV.15065/1 dne 10.I.1948. Namen društvenega delovanja je strokovno - znanstveno gojiti medicinsko vedo in s tem doseči dvig znanstvenega nivoja. Da bi se zanimanje za to čimbolj dvignilo, je društvo sprejelo sklep Zveze zdravniškega društva FLRSJ, po katerem se ustanovijo strokovne sekcije s ciljem, da se pospešujejo znanstveni in vagojni cilji društvenega delovanja. V tem društvu je bilo treba dopolniti društvena pravila.

To odločbo prejasajo:

- 1./ predsednik Slovenskega zdravniškega društva LRS dr. Jože Jakše, docent, Ljubljana - Kongresni trg št.8.
- 2./ Poverjeničstvo za notranje zadeve MLO Ljubljana s prošnjo, da vroči odpravek pod 1. in en izvod odobrenih pravil stranki.

Smrt Kašiču - svebodo narodu !

Pomočnik ministra:

Peter
/Spirko Peter/

*po odpravi rogovaku
B. in 2. Sv. inazaj
reprentu
8/9.50*

Republika

Priloga 4: Pismo Emane Pertla

Maribor, dne 2.XI.1970.

Spoštovani tov. predsednik!

Obračam se na Vas v zadevi, o kateri smo tu v Mariboru že govorili dne 27.IX.1969, ko ste predavali na sestanku mediko-historične sekcije SZD, okoliš Maribor. Gre namreč zopet za vprašanje republ. sekcije Znanstvenega društva za preučevanje zgodovine zdravstvene kulture Jugoslavije. Takrat je bilo vprašanje, ali se more, npr. naša mediko-historična sekcija včlaniti v omenjeno društvo, in ali bi lahko delovala omenjena sekcija Znanstv. društva itd. v okviru SZD. (To slednje trenutno ni več tako aktualno!)

Dne 24.X. letos smo imeli v Mariboru sestanek mediko-historične sekcije SZD-okoliš Maribor, na katerem je predaval naš otolog dr. Friderik Pušnik o temi Josephinum in njegov gojence Dr. Severin Schneider, na katerega smo povabili več kolegov iz Ljubljane, med njimi tudi Vas, a se je sestanka udeležil samo dr. Peter Borisov, ki je skupaj z dr. F. Pušnikom poročal o kongresu Znanstvenega društva (td.) ki je bil od 1. do 3. oktobra letos v Sarajevu. Po sestanku dne 24.X.1970 sva dolgo govorila z dr. P. Borisovim, ki ima to željo, da bi se zadeva z republ. sekcijo Znanstvenega društva nekako uredila. Na kongresu v Sarajevu smo Slovenci napravili malo čuden vtis zaradi naše abstinence; udeležili ~~se~~ sta se ga namreč iz Slovenije samo dr. P. Borisov in dr. F. Pušnik. Jaz sem imel najavljen referat (sem ga tudi pravočasno poslal), vendar sem moral udeležbo v zadnjem momentu odpovedati zaradi bolezni moje žene in razmer v družini, ki so nastale v zvezi s to boleznijo. Dr. D. Mušič je imel tudi najavljeno predavanje, vendar se kongresa tudi ni udeležil. Tako so se v upravnem odboru Znanstvenega itd. društva zelo čudili - pa šta je to sa Slovencima itd.?

Da se je Republ. sekcija znanstvenega itd. društva razšla je po mojem mnenju vzrok v tem, da v Ljubljani med našimi mediko-historiki ni nobene prave "sožitnosti" - če se smem tako izraziti. Dr. D. Mušič se je celo vpisal kot član v hrvaške republiško sekcijo Znanstvenega itd. društva in je menda kot tak že v Zagrebu predaval. Kot predsednik mediko-historične sekcije SZD za okoliš Ljubljana pa še vse doslej ni sklical nobenega sestanka, tudi v Maribor ga zadnje čase ni več. Dosedanje delo mediko-historične sekcije sem opisal v ZV, XXXVIII/1969, na strani 372 - 373. Iz poročila je tudi razvidno, kako je takrat potekal občine zbor sekcije itd. V kratkem bom napisal/poročilo o delu v mariborskem okolišu od 27.IX.1969 do 24.X.1970. V tem času so bili vsega trije sestanki, dne 27.IX.1969, dne 16.V.1970 in dne 24.X.1970. Mariborski okoliš torej le izkazuje delo in so sestanki kar zadovoljivo obiskani.

Ko sva z dr. P. Borisovom načenjala ta in oni problem, sem mu obljubil, da se bom ~~obljubil~~ na Vas, tov. predsednik, in da Vam bom predlagal sestanek nas vseh, da bi na tem sestanku rešili vprašanje mediko-historične sekcije SZD v celoti, posebej pa še njenega ljubljanskega okoliša v odnosu do event. obnavljajoče se republ. sekcije Znanstvenega itd. društva. Imam vtis, da dosedanja ljubljanska garnitura ni več v stanju, da bi obnovila prejšnjo - razišlo se - republ. sekcijo Znanstvenega itd. društva; najverjetneje so tu odločale čisto osebne zadeve, ki pa meni niso konkretno znane. Predlagal sem dr. P. Borisovu, da bi se "izgrebla od nekod" nova garnitura, če je seveda to sploh mogoče. Vendar sem videl, da vse to ni mogoče. Imam pa za vredno, da se še enkrat vsi sestanemo in se o celotnem problemu pomenimo. Kakor izgleda,

je resno ogrožen ugled slovenske mediko-historije - in je potrebno

že zato pristopiti k "nekakšnemu reševanju" problema.
Oprostite, da trenutno nimam pri roki Statuta SZD - ali ne bi bilo mogoče, da bi mediko-historična sekcija predstavljala obenem tudi neoficialno quasi republ. sekcijo Znanstvenega itd. društva?

Odkrito Vam povem, meni ni za nobene funkcionalne ambicije, ker se itak pomalem odpravljam v pokoj in delam, kolikor mi dopuščajo čas in možnosti, da delujem tudi (večinoma občasno) kot mediko-historik.

Prevzel sem sila neprijetno posredniško vlogo med Vami in SZD z ene strani, z druge pa dr. P. Borisova, ki bi le rad nekako ustvaril neko predstavništvo Znanstvenega itd. društva v Sloveniji, morda, če je to namreč spleh mogoče, v okviru SZD.

Gledam seveda na vse to precej skeptično že zato, ker nisem noben organizatorični lumen - in po pravici povedano, mi niti ni toliko ali celo nič do tega, čeprav sem se vse doslej potrudil in g. prof. Minarik -ku pomagal, da smo mediko-historično sekcijo SZD - okoliš Maribor le premaknili v premikanje ...

Graviti
Vse to sem napisal bona fide et voluntate in takšnega me, prosim, tudi razumite!

Do 15.XI. t.l. me v Mariboru ne ho.

Prav lepo pozdravlja in se priporoča
vdani

prim. dr. Eman P e r t l .

SLOVENSKO ZDRAVNIŠKO DRUŠTVO

ASSOCIATION DES MÉDECINS DE SLOVÉNIE

LJUBLJANA - KOMENSKEGA 4
POŠTNI PREDAL 26 - TELEFON 323-469Številka: 1259-1170
Ljubljana, 10.11.1970

Prim.dr. Eman PERTL

Splošna bolnišnica Maribor

M A R I B O R

Spoštovani gospod primarij!

Zahvaljujem se Vam za Vaše pismo z dne 2.11.1970. Iskreno me veseli, da ste v Mariboru tako aktivni in s tem pravzaprav rešujete čast pa tudi obstoj mediko-historične sekcije Slovenskega zdravniškega društva.

Z obžalovanjem vam moram sporočiti, da kljub vsem poskusom nisem uspel združiti sprtih mediko-historikov z našega področja v neko ljubljansko jedro, kakor smo se predhodno dogovarjali in vsi skupaj iskreno želeli.

Za Sarajevo je tudi meni žal, posebno še, ker sem imel željo, da bi vsaj sodeloval na slikarski razstavi zdravnikov. Ker pa je bil hkrati Balkanski medicinski teden v Beogradu in takoj za tem mednarodni kongres sodne medicine v Opatiji, v obeh mestih pa tudi razstava zdravnikov-slikarjev, sem moral črtati Sarajevo s programa.

V Ljubljani bomo poskušali oživeti zanimanje za mediko-historično sekcijo tako, da bomo dali posamezna predavanja s tega področja v program predavanj, ki si sledijo v Domu zdravnikov vsakih 14 dni. Kot prvi predlagatelj je prim. Karlin s temo "Humor v medicini". Vaše pismo sem v celoti pokazal kolegu Borisovu in ga poskušal prepričati, da bi on prevzel iniciativo za formiranje ljubljanskega jedra, posebno še ker ravno zdaj otvarjamo Zdravniški klub in tudi urejamo arhiv društva in je tako mogoče, da bi se morebitni mediko-historiki polnovredno angažirali.

Dr. Mušiča žal ne videvam, čeprav ga poskušam redno vabiti. (Zadnji tak poskus je bil, da bi sodeloval v komisiji za odlikovanja, posebno za starejšo generacijo, ki jo kot bivši predsednik bolje pozna kot jaz, vendar je ostal tudi ta poskus brezuspešen.)

Popolnoma se z Vami strinjam, da ta sedanja ljubljanska garnitura ni sposobna obnoviti prejšnjo republiško sekcijo znanstvenega društva in da temu botrujejo osebna navzkrižja posameznikov. Kolikor bo v mojih skromnih močeh mogoče, saj veste gospod primarij, koliko mi je stvar pri srcu, bom poleg ostalih našetih nalog, ki so na mojih ramenih, poskušal v doglednem času zadovoljivo urediti tudi to.

- 2 -

V veliko veselje mi je vsaj to, da je sekcija partizanske sanitete izredno aktivna in da vsaj to obdobje doživlja temeljito obdelavo in pretres. Kar se Vašega vprašanja tiče o članstvu v znanstvenem društvu Vam ponavljam že itak znana dejstva, da je vsekakor več kot zaželeno, da bi zdravniki, ki se ukvarjajo z zgodovino medicine sodelovali tudi v tem društvu. Posebno še, ker pri Zvezi zdravniških društev nimamo adekvatnega združenja za mediko-historijo Jugoslavije.

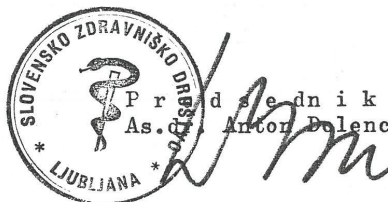
Seveda pa morajo člani odgovarjati oziroma zadostiti zahtevam, ki jih to društvo zahteva, nikakor pa ne moremo po statutu Slovenskega zdravniškega društva poistovetiti sekcije z republiško sekcijo znanstvenega društva.

Menim, da se v problemu znanstvenega društva in pa sekcije Slovenskega zdravniškega društva ^{ukvačiamo} ~~preveč~~ formalistično, ker delovanje v enem telesu ne izključuje delovanja v drugem. Ne moremo pa sekcije Slovenskega zdravniškega društva enostavno vključiti v znanstveno društvo.

Z dr. Borisovom sem se pomenil, in mu tudi razložil kakšne so možnosti za delo v centru in izrazil željo, da poskuša prevzeti v Ljubljani vlogo iniciatorja za bodoče delo. Menim pa, da je tudi on velik individualist in da ni pri njem kdove kako velikega zanimanja, da bi se zbiralo okrog njega ali ob njem še več ljubiteljev tovrstnega delovanja. Če sem morda prečrnogled, bom zelo rad popravil svoje mišljenje v kolikor me bo dr. Borisov s svojo angažiranostjo prepričal o nasprotnem.

Dovolite mi, gospod primarij, da Vas v imenu matičnega društva prisrčno pozdravim z željo, da bi Vi in Vaši kolegi predvsem pa prof. Minarik še nadalje tako uspešno pa tudi častno zastopali zgodovino medicine na Slovenskem.

Sprejmite prosim izraze mojega kolegialnega in globokega spoštovanja.

PAM
E. P. A. S. 4/4

Priloga 6: Seznam članov in pridruženih članov MHS SZD, na dan 5. 5. 2026

Zaporedna	Priimek, Ime	Član	Pridružen član
1.	ARIH, Aleš		da
2.	ARZENŠEK, Pavla	da/dent.	
3.	AMBROŽIČ, Gertruda Jerica		da
4.	BALUN, Nevenka		da
5.	BANDELJ-KLANČAR, Duška	da	
6.	BARL, Vlasta		da
7.	BAROVIČ, Jože	da	
8.	BAUMAN, Majda	da/dent.	
9.	BERANIČ, Nevenka		da
10.	BERANIČ, Draga	da	
11.	BERANIČ, Ferdo		da
12.	BERRO, Marcel	da	
13.	BIČANIN, Miloš	da	
14.	BIGEC, Martin	da	
15.	BORKO, Elko	da	
16.	BORKO, Črtomir		da/veterinar
17.	BORKO, Jožef		da
18.	BORKO, Liviana		da
19.	BORKO, Lucijan	da	
20.	BORKO, Miran		da
21.	BORKO ŠTERN, Irena		da
22.	BORSTNER, Bojan		da
23.	BREZNIK, Radovan	da	
24.	BREZNIK, Marija		da
25.	BUNC, Gorazd	da	
26.	CAJNKO, Sonja		da
27.	CIGLAR, Iva		da
28.	ČELAN, Saša	da	
29.	DAJČMAN, Davorin	da	
30.	DERMOTA, Lovro		da/farmacevt
31.	DOLENC, Nada	da	
32.	DONKO, Polde		da/farmacevt
33.	EKART, Bojan	da	
34.	FERK, Zlata		da
35.	FERLEŽ, Jerneja		da
36.	FILEJ, Bojana		da
37.	FISCHINGER, Duša		da
38.	FRAS, Marija		da
39.	FRIŠ, Darko		da
40.	FRIŠ MATJAŠIČ, Mateja		da
41.	GAMSE, Jožica	da	
42.	GAŠPARIČ, Jožef		da
43.	GLASER, Marjana	da	
44.	GORIŠEK, Borut	da	
45.	GORIŠEK REBERŠEK, Jelka	da	
46.	GOSTINČIČ, Danilo	da	
47.	GRACNER, Bojan	da	

Zaporedna	Priimek, Ime	Član	Pridružen član
48.	GRAFENAUER, Danijel		da
49.	GRANDA, Samo	da	
50.	GROŠELJ, Franc		
51.	HARB, Miran		da
52.	HIMMELREICH, Dušanka	da	
53.	HOZJAN, Andrej		da
54.	HRASTNIK, Silva		da
55.	HRASTNIK, Mirjam		da
56.	ILEŠIČ, Alojz		da
57.	ISKRA, Alenka		da
58.	JANŽEKOVIČ, Boža		da
59.	JANŽEKOVIČ, Franc		da
60.	JURIGA ŠILIH, Sonja	da/dent.	
61.	KERKEZ, Meta		da
62.	KLAVORA, Vasja	da	
63.	KNEZ, Željko		da
64.	KOCUTAR, Stane		da
65.	KODRIČ, Tatjana	da	
66.	KOLENC, Alojzij	da	
67.	KORDIČ, Antonio	da/dent.	
68.	KOREN, Mirjana		da
69.	KOŠIR, Tone	da	
70.	KRAJNC, Ana		da
71.	KRAJNC, Melita		da
72.	KRAMBERGER, Jožef	da	
73.	KRAMBERGER, Janez		da/veterinar
74.	KREBS, Bojana	da	
75.	KRUŠČIČ, Aleksandar	da	
76.	LAVRIČ, Marko	da	
77.	LAMPREHT, Rajmund		da
78.	LEMUT, Leonida		
79.	LENCL, Janez		da
80.	LESKOVAR, Jurij	da	
81.	LESNIČAR, Gorazd	da	
82.	LUKAS, Irena	da	
83.	MARKOV, Sonja		da
84.	MARKOVIČ, Matjaž	da	
85.	MARKOVIČ LESJAK, Metka	da	
86.	MASTEN, Majda	da	
87.	MAUKO, Truda	da	
88.	MAURIČ, Danilo	da	
89.	MAVER, Marija		da/farmacevt
90.	MERLO, Aleksander	da	
91.	MESARIČ, Katarina	da	
92.	MIKEC AVBERŠEK, Leopold		da
93.	MILOJKOVIČ, Vojin	da	
94.	MOČNIK, Renata		da
95.	MOM, Jože		da
96.	MUNDA, Anton Štefan	da	
97.	MUZLOVIČ, Tina		da

Zaporedna	Priimek, Ime	Član	Pridružen član
98.	NOVAK, Boris	da	
99.	NOVAK, Majda		da
100.	OGRINC, Milena		da
101.	OGRIZEK PELKIČ, Ksenija	da	
102.	PAJA, Boris	da	
103.	PAJA, Dubravka	da	
104.	PAPDI, Milena		da/med. sestra
105.	PARTLJIČ, Tone		da
106.	PAVLOVIČ, Tanja	da	
107.	PEČOVNIK, Karl	da	
108.	PESEK, Vesna		da
109.	PETELINŠEK, Matej		da
110.	PETERMANE, Zdenka		da
111.	PINTER, Bojana	da	
112.	PIŠČANEC SENICA, Nada	da	
113.	PIVEC, Gregor	da	
114.	PIVEC, Margareta		da
115.	POLAJNAR, Danica		da
116.	POLEGEK, Ida		da
117.	POLH, Jelka	da	
118.	POTOČNIK DAJČMAN, Nataša	da	
119.	PRISTOVNIK, Maks		da
120.	PUŠNIK, Mirjana		da
121.	RAKIČ, Saša	da	
122.	ROJKO, Jelka		da
123.	ROMIH, Marko		da
124.	RUTAR, Igor		da
125.	SAJKO, Gorazd	da/dent.	
126.	SAPAC, Irena		da
127.	SEVER CIMERMAN, Krista	da/dent.	
128.	SIKOŠEK, Aleksander	da	
129.	SIMONETI KRAJNC, Stanka	da	
130.	SORŠAK, Bogdan	da/dent.	
131.	SORŠAK, Erika	da/dent.	
132.	ŠALDA, Zvonko	da	
133.	ŠTANGELJ, Blaž		da
134.	ŠUPUT, Petar	da	
135.	TOVŠAK, Slavica		da
136.	TURK, Zmago	da	
137.	TUŠEK, Ivan Pajo		da
138.	TUŠEK BUNC, Ksenija	da	
139.	URLEP, France	da	
140.	VABIČ, Marija		da
141.	VELEC, Jože	da	
142.	VEROVNIK, Franc	da	
143.	VIDMAJER, Irma		da
144.	VIDOVIČ, Enej	da/študent	
145.	VIDOVIČ, Natalija		da
146.	VOLK KOMOVEC, Branimira	da	
147.	VREČER KOŠIN, Breda		da/farmacvt

Zaporedna	Priimek, Ime	Član	Pridružen član
148.	VUGA, silva		da
149.	WEIGL, Inge		da/med. sestra
150.	ZABUKOŠEK, Franc		
151.	ZAVRŠNIK, Dušan		da
152.	ZAVRŠNIK, Jernej	da	
153.	ZAVRŠNIK MIHIČ, Renata	da	
154.	ZEMLJIČ, Sandra		da
155.	ZIMŠEK, vesna		da/veterinar
156.	ZUPANIČ SLAVEC, Zvonka	da	
157.	ŽELEZNIK, Danica		da
158.	ŽIC, Radovan	da	
159.	ŽUVELA, Majda		da

Priloga 7: Seznam preminulih članov in pridruženih članov MHS SZD, na dan 5. 5. 2026

Št.	Priimek in ime	Član	Pridružen član
1	Arko Mihev Dušanka	da	
2	Berčič, Marija		
3	Brenčič, Vincenc	Da	
4	Brumec, Viljem	Da	
5	Cibic, Ivan	Da	
6	Gabrovec, Ali		Da
7	Glaser, Edvard	Da	
8	Golob, Milan		Da
9	Jelatancev, Viktor	Da	
10	Jeretin, Stojan	Da	
11	Jovanović, Slobodan	Da	
12	Kancler, Kurt	Da	
13	Kolšek, Verena	Da	
14	Konjajev, Zora	Da	
15	Korpar, Majda	Da	
16	Kovačec, Milena		Da/farm.
17	Kristofič, Miroslav	Da	
18	Mladenovič, Milivoje	Da	
19	Mlekuž, Helena		Da
20	Mrgole, Mitja	Da	
21	Pohar, Marjan		Da
22	Pristovnik, Jože		Da
23	Sterger, Aleksander	Da/dent.	
24	Sterniša, Janez		Da
25	Tatalovič Osterman, Ljiljana	Da	
26	Turčin, Zlatan	Da	
27	Vrečko, Sonja Marija	Da	
28	Vulikić, Velimir	Da	
29	Wutti, Franz	Da	
30	Zavratnik, Ivana	Da/dent.	
31	Zeilhofer, Jože	Da	
32	Zorko, Zinka		Da
33	Žegura, Vinko	Da/dent.	
34	Žiger, Stjepan	Da	
35	Žvokelj Križan, Breda	Da	

Priloga 8: Seznam častnih članov in prejemnikov listin MHS SZD

Št.	Ime in priimek	Datum podelitve	Naziv	Vsebina
1	dr. MARIJA BERČIČ	25. 2. 2010	Častna članica	Za dolgoletno predano delo za zgodovino medicine.
2	prof. dr. VILJEM BRUMEC	25. 2. 2010	Častni član	Za dolgoletno predano delo za zgodovino medicine.
3	dr. BRUNO HARTMAN	25. 2. 2010	Častni član	Za dolgoletno predano delo za zgodovino medicine.
4	prof. dr. PETER BORISOV	30. 9. 2010	Častni član	Za dolgoletno predano delo za zgodovino medicine.
5	prim. FRANC ŠTOLFA	30. 9. 2010	Častni član	Za dolgoletno predano delo za zgodovino medicine.
6	Prim. VELIMIR VULIKIĆ	30. 9. 2010	Častni član	Za dolgoletno predano delo za zgodovino medicine.
7	dr. BREDI KRIŽAN ŽVOKELJ	30. 3. 2017	Zahvalna listina	Za dolgoletno članstvo in prispevek k uveljavljanju zgodovine medicine.
8	prim. VASJA KLAVORA dr. med.	9. 6. 2018	Ambasador	Za izjemni prispevek k uveljavljanju slovenske zgodovine medicine in zdravstvene kulture doma in po svetu in kot predstavnik MHS SZD za Primorsko.
9	prim. PETER KRAPŠ dr. med.	9. 6. 2018	Ambasador	Za izjemni prispevek k uveljavljanju slovenske zgodovine medicine in zdravstvene kulture doma in po svetu in kot predstavnik MHS SZD za Dolenjsko.
10	prim. PETAR ŠUPUT dr. med.	9. 6. 2018	Ambasador	Za izjemni prispevek k uveljavljanju slovenske zgodovine medicine in zdravstvene kulture doma in po svetu in kot predstavnik MHS SZD za Slovenske gorice.
11	NIKOLAJ SZEPESSY dr. med.	9. 6. 2018	Ambasador	Za izjemni prispevek k uveljavljanju slovenske zgodovine medicine in zdravstvene kulture doma in po svetu in kot predstavnik MHS SZD za Prekmurje.
12	prim. FRANC VEROVNIK dr. med.	9. 6. 2018	Ambasador	Za izjemni prispevek k uveljavljanju slovenske zgodovine medicine in zdravstvene kulture doma in po svetu in kot predstavnik MHS SZD za Koroško.

Št.	Ime in priimek	Datum podelitve	Naziv	Vsebina
13	red. prof. dr. ZVONKA ZUPANIČ SLAVEC dr. med.	9. 6. 2018	Glavna ambasadorica	Za izjemni prispevek k uveljavljanju slovenske zgodovine medicine in zdravstvene kulture doma in po svetu in kot predstavnik MHS SZD za Ljubljano in za tujino.
14	HRVATSKEMU ZNANSTVEMU DRUŠTVU ZA POVJEST ZDRAVSTVENE KULTURE	9. 6. 2018	Priznanje in zahvala	Za dolgoletno sodelovanje in ohranjanje medicinskega spomina.
15	ZNANSTVENEMU DRUŠTVU ZA ZGODOVINO ZDRAVSTVENE KULTURE LJUBLJANA	9. 6. 2018	Priznanje in zahvala	Za dolgoletno sodelovanje in ohranjanje medicinskega spomina.
16	prof. dr. Elko BORKO, dr. med.	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
17	BORUT GORIŠEK	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
18	MAJDA KORPAR	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
19	MARKO LAVRIČ	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
20	HELENA MLEKUŽ	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
21	JOŽE MOM	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
22	NADA PIŠČANEC SENICA	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
23	STANKA KRANJEC SIMONETI	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
24	PETAR ŠUPUT	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
25	SONJA VREČKO	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
26	ZORAN ŽEBELJAN	18. 4. 2019	Priznanje	Ob življenjskem jubileju.
27	dr. ALEKSANDAR KRUŠČIĆ dr. med.,	14. 12. 2021	Častni član	Za dolgoletno predano delo za zgodovino medicine.
28	BOŽA JANŽEKovič	30. 11. 2023	Častna članica	Za dolgoletno predano in vestno delo.
29	prof. dr. FRANC JANŽEKovič	30. 11. 2023	Častni član	Za dolgoletno predano delo.
30	PRIM. JELKA GORIŠEK DR. MED.	30. 11. 2023	Častna članica	Za dolgoletno aktivno delo v zdravniških organizacijah.
31	prof. dr. ANTE ŠKROBONJA dr. med.	30. 11. 2023	Častni član	Za dolgoletno predano delo za zgodovino medicine.
32	DOC. DR. IRENA SAPAČ	7. 6. 2024	Častna članica	Za dolgoletno sodelovanje na področju zgodovine medicine.
33	PROF. DR. IGOR SAPAČ	7. 6. 2024	Zahvalna listina	Za nesebično in dolgoletno strokovno delo pri ohranjanju kulturnozgodovinske dediščine gradu Cmurek.

Priloga 9: Pregled članov odborov v obdobju od 1998 do 2026**1998 do 2008**

Predsednik: prof. dr. Edvard Glaser

Tajnica: Boža Janžekovič

2008 – volilna skupščina;

Predsednik MHS SZD: prof. dr. Elko Borko

Namestnica predsednika: dr. Marjana Glaser

Člani Upravnega/glavnega odbora: Gregor Pivec, dr. med., dr. Viljem Brumec, prof. dr. Zmago Turk

Drugo volilno obdobje: 2012 do 2016

Predsednik MHS SZD: prof. dr. Elko Borko

Podpredsednik: doc. dr. Gregor Pivec

Člani Upravnega/glavnega odbora: Davorin Dajčman, dr. Aleksandar Kruščić, Renata Završnik Mihič, prim. Tatjana Kodrič;

Nadzorni odbor: prof. dr. Zmago Turk, prim. dr. Jernej Završnik, prim. Gorazd Sajko

Častno razsodišče: prim. Jože Barovič, prof. dr. Stanka Kranjc Simoniti, prim. Velimir Vulikić

Tajnica: Boža Janžekovič

Tretje volilno obdobje 2016 do 2020

Predsednik MHS SZD: prof. dr. Elko Borko

Podpredsednik: doc. dr. Gregor Pivec

Člani Glavnega odbora: dr. Aleksandar Kruščić, Aleš Arih, prof., prim. Jelka Reberšek Gorišek, prof. dr. Franc Janžekovič

Nadzorni odbor: prof. dr. Zmago Turk, mag. Lucijan Borko

Častno razsodišče: prim. Tatjana Kodrič, prim. Krista Sever Cimerman

Tajnica: Boža Janžekovič

Volilni obdobji 2020 do 2026

Predsedniku in članom delovnih teles sekcije se je mandat podaljševal.

Leto 2026

Na volilnem in rednem letnem zboru članov MHS SZD 5. maja 2026 so bili izvoljeni nov predsednik MHS SZD in člani delovnih teles:

Predsednik MHS SZD: izr. prof. Gorazd Bunc

Podpredsednika: prof. Franc Janžekovič, doc. Gregor Pivec

Glavni odbor: izr. prof. Gorazd Bunc (predsednik), Boža Janžekovič (tajnica), člani: prim. Jelka Reberšek Gorišek, prof. Franc Janžekovič, dr. Vojin Milojković, dr. Danijel Grafenauer, prof. Elko Borko in doc. Gregor Pivec

Nadzorni odbor: prof. Zmago Turk, mag. Lucijan Borko, prim. Tatjana Kodrič

Častno razsodišče: prim. Krista Sever Cimerman, Zvonko Šalda, dr. Irena Sapa

Pod okriljem MHS SZD je delovalo tudi regijsko društvo ZDZZZKS Maribor. Vse volilno obdobje 2012-2016 je društvo vodil glavni (upravni) odbor v sestavi:

ODBOR ZDZZZKS – MARIBOR:

Predsednik: prof.dr. Eko Borko

Odbor: prof. dr. Franc Janžekovič, Janez Kramberger, dr. vet., doc. dr. Irena Sapač. Vesna Zimšek dr. vet.

Nadzorni odbor: prof. dr. Zmago Turk, Aleš Arih prof., dr. Mateja Friš Matjašič

Častno razsodišče: prim. Danilo Maurič, prof. dr. Darko Friš in Janez Sterniša

Tajnica: Boža Janžekovič

V obdobju po 2016 je sestava glavnega odbora in drugih teles MHS SZD ostala bolj ali manj nespremenjena:

Glavni/upravni odbor:

Predsednik: prof. dr. Elko Borko

Podpredsednik: doc. dr. Gregor Pivec, Davorin Dajčman,

Člani: prof. dr. Franc Janžekovič, dr. Aleksandar Kruščić, prof. dr. Zmago Turk, dr. Jelka Reberšek Gorišek, prim. Tatjana Kodrič, prim. Gorazd Sajko, Aleš Arih, Lovro Dermota, Krista Sever Cimerman, Jožef Borko, Jože Pristovnik, mag. Lucijan Borko

Priloga 10: Spominska obeležja

Medikohistorična sekcija Slovenskega zdravniškega društva (MHS SZD) je v sodelovanju z Zdravniškim društvom Maribor v obravnavanem obdobju postavila tudi nekaj spominskih obeležij z namenom, da se ohrani spomin na pomembne zdravstvene delavce, ki so povezani z zgodovino medicine v Mariboru.

Prof. dr. Edvard Glaser je leta 1990 v Svečini odkril spominsko ploščo posvečeno Slovincu Andreju Perlachu, znanstveniku, dekanu in rektorju dunajske univerze.

Leta 1992 je bila postavljena spominska plošča prim. Mirku Černiču, leta 2019 pa tudi znanemu zdravniku dr. Filipu Terču, ki je bil sicer češkega rodu, vendar pa zaveden mariborski rodoljub. Na pobudo MHS SZD sta bili poimenovani velika in mala predavalnica v kirurški stolpnici po prim. Zmagu Slokanu in v preddverju je spominsko obeležje v njegov spomin. Prav tako imamo na stavbi, v kateri je bila lekarna mag. farmacije Frana Minarika, lepo oblikovano spominsko tablo. Na pljučnem oddelku je spominsko obeležje posvečeno prvemu slovenskemu predstojniku v Splošni bolnišnici Maribor doc. dr. Ivanu Matku in prvemu predstojniku samostojnega pljučnega oddelka prim. Franju Radšlu. Prof. dr. Zora Janžekovič ima sredi bolnišnice spominski kotiček, ki ga krasi njena podoba. MHS SZD je leta 2025 obnovila spominsko obeležje pisatelju Prežihovemu Vorancu, ki ga je leta 1952 izdelal znani arhitekt Jaroslav Černigoj. Najbolj smo ponosni, da smo leta 2022 na pobreškem pokopališču, prav tako s prostovoljnimi prispevki postavili Spomenik mariborskemu zdravstvu. Načrt za spomenik je izdelal ing. arh. Peter Požauko in ga krasi Aescalupov znak. Na krovni plošči je za napisom Zdravniško društvo Maribor dodan napis »Reševali so življenja, lajšali trpljenje, vračali zdravje in veselje«. Na spominskem obeležju so zapisana imena pomembnih in zavednih mariborskih zdravnikov, ki so se zapisali v zgodovino mariborske in slovenske medicine. To so dr. Matija Prelog, dr. Ivan Turšič, dr. Zora Janžekovič ter dr. Tom Ploj o katerih je veliko zapisanih besedil.

Slika: Spomenik mariborskemu zdravstvu na Pokopališču Pobrežje.

Foto: Miran Borko

SPOMENICA: KRONIKA 2

FRANC JANŽEKOVIČ (UR.)

Univerza v Mariboru, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Maribor, Slovenija
franc.janzekovic@um.si

Publikacija predstavlja razvoj Medikohistorične sekcije Slovenskega zdravniškega društva (MHS SZD) od njenega nastanka leta 1951 do danes. Osvetljuje oblikovanje prvih sekcij za zgodovino medicine, njihovo vključevanje v jugoslovanske strokovne strukture, prenehanje delovanja leta 1963 ter ponovno ustanovitev leta 1967 pod vodstvom prof. Antona Dolenca s sedežem v Mariboru. Jedro knjige sestavlja pet ključnih prispevkov, ki dokumentirajo ustanovitev MHS SZD, njeno delovanje med letoma 1979 in 2007, praznovanje 50 letnice, scenarij za video o 160 letni zgodovini SZD ter neobjavljeno študijo o razvoju varstva žena, otrok in mladine na Štajerskem. Spomenica vključuje tudi pregled strokovnih srečanj, ekskurzij in sodelujočih zdravnikov, ki so pomembno oblikovali slovensko medicinsko zgodovino pisje.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.3.2026](https://doi.org/10.18690/um.3.2026)

ISBN

978-961-299-154-8

Ključne besede:

Medikohistorična
sekcija SZD,
zgodovina zdravstva,
Slovensko zdravniško
društvo,
medicinska dediščina,
Maribor

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.3.2026](https://doi.org/10.18690/um.3.2026)

ISBN
978-961-299-154-8

Keywords:

Medico Historical Section,
history of healthcare,
Slovenian Medical
Association,
medical heritage,
Maribor

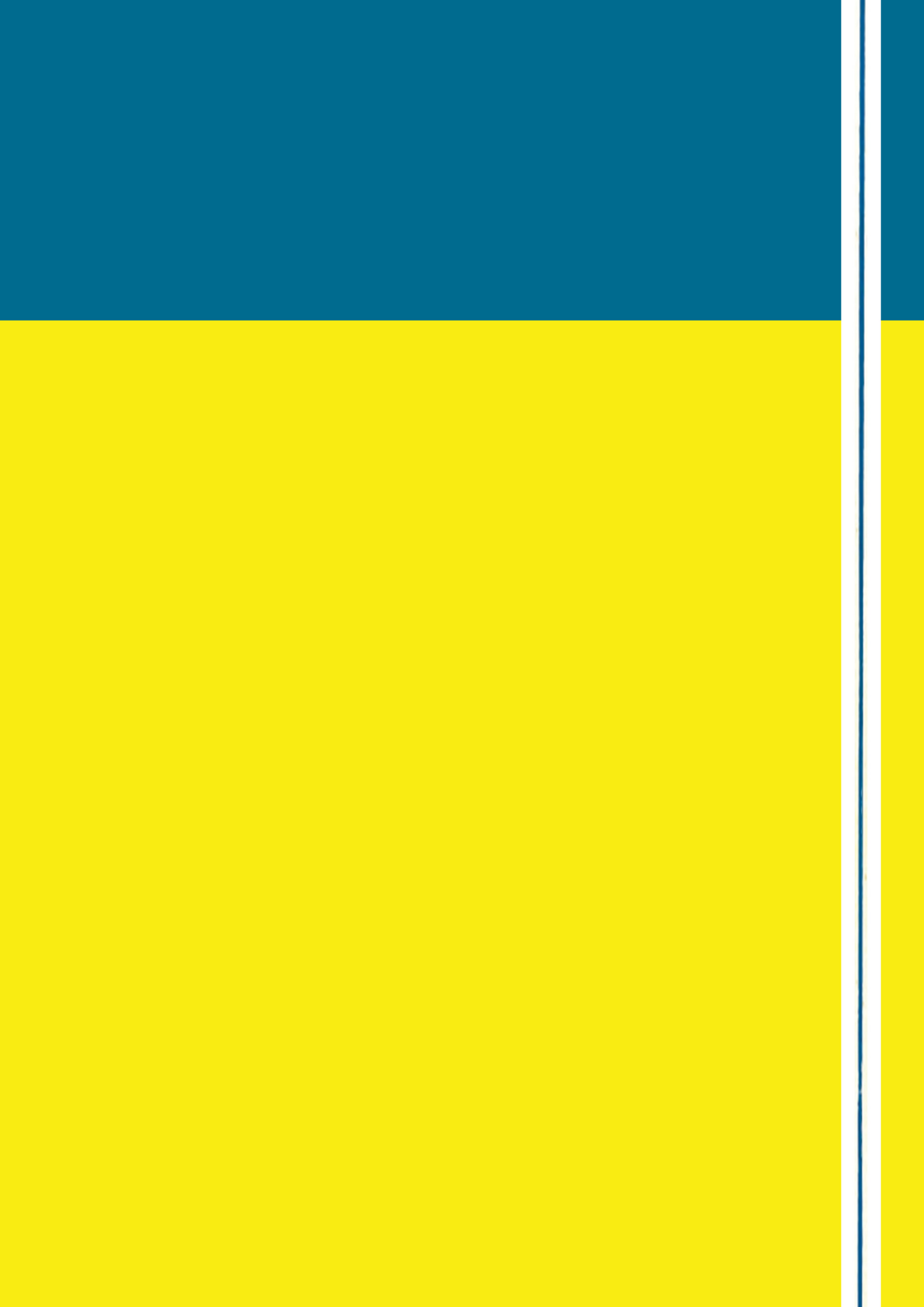
MEMORIAL: CHRONICLE 2

FRANC JANŽEKOVIČ (ED.)

University of Maribor, Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Maribor, Slovenia
franc.janzekovic@um.si

The publication traces the development of the Medico Historical Section of the Slovenian Medical Association (MHS SZD) from its beginnings in 1951 to the present. It outlines the formation of early medical history sections, their integration into Yugoslav professional structures, the dissolution of the Slovenian section in 1963, and its revival in 1967 under Prof. Anton Dolenc with its seat in Maribor. The core of the volume consists of five key contributions documenting the establishment of MHS SZD, its activities from 1979 to 2007, the celebration of its 50th anniversary, a script for a video on the 160 year history of the Slovenian Medical Association, and an unpublished study on the evolution of women's, children's, and youth health protection in Štajerska. The chronicle also records meetings, excursions, and contributors who shaped Slovenian medical historiography.

Univerza v Mariboru

Zdravniško
Društvo
Maribor

Medikohistorična sekcija
Slovenskega zdravniškega
društva

Peter Borisov

Nastanek in razvoj slovenskega društva za preučevanje zgodovine zdravstvene kulture

Elko Borko, Viljem Brumec, Boža Janžekovič, Gregor Pivec

Zgodovina medikohistorične sekcije Slovenskega zdravniškega društva

Elko Borko, Boža Janžekovič, Zmago Turk

Ob 50-letnici delovanja Medikohistorične sekcije Slovenskega zdravniškega društva (MHS SZD) v Mariboru

Elko Borko, Dejan Bratuš, Jernej Završnik

Pomembni dogodki iz 160. letne zgodovine Slovenskega zdravniškega društva

Jernej Završnik, Elko Borko

Razvoj varstva žena, otrok in mladine (ŽOM) (dojenčki, otroci, mali otroci, šolska mladina, žene, matere, delavci, starejši) na slovenskem delu Štajerske skozi čas

